

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

14 juin 2006

**L'expertise judiciaire en
matière civile**

RAPPORT

FAIT AU NOM DU GROUPE DE TRAVAIL
SUR L'EXPERTISE JUDICIAIRE EN MATIÈRE CIVILE
PAR
M. **Walter MULS**

SOMMAIRE

I. Introduction	3
II. Discussion générale	4
III. Discussion des articles du document de travail	7
Annexe: Document de travail	60

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

14 juni 2006

**Het gerechtelijk onderzoek
in burgerlijke zaken**

VERSLAG

NAMENS DE WERKGROEP «HET GERECHTELIJK
DESKUNDIGENONDERZOEK IN
BURGERLIJKE ZAKEN»
UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **Walter MULS**

INHOUD

I. Inleiding	3
II. Algemene bespreking	4
III. Bespreking van de artikelen van het werkdocument ..	7
Bijlage : Werkdocument	60

**Composition de la commission à la date du dépôt du rapport /
Samenstelling van de commissie op datum van indiening van het verslag:
Président/Voorzitter : Alain Courtois**

Titulaires / Vaste leden :

VLD	Alfons Borginon
PS	Eric Massin
MR	Alain Courtois
sp.a-spirit	Walter Muls
CD&V	Liesbeth Van der Auwera
Vlaams Belang	Bart Schoofs
cdH	Melchior Wathelet
ECOLO	Marie Nagy

cdH : Centre démocrate Humaniste CD&V : Christen-Democratisch en Vlaams ECOLO : Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales FN : Front National MR : Mouvement Réformateur N-VA : Nieuw - Vlaamse Alliantie PS : Parti socialiste sp.a - spirit : Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht. Vlaams Belang : Vlaams Belang VLD : Vlaamse Liberalen en Democraten	
Abréviations dans la numérotation des publications : DOC 51 0000/000 : Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif QRVA : Questions et Réponses écrites CRIV : Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte) CRABV : Compte Rendu Analytique (couverture bleue) CRIV : Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon) PLEN : Séance plénière COM : Réunion de commission MOT : Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	Afkortingen bij de nummering van de publicaties : DOC 51 0000/000 : Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer QRVA : Schriftelijke Vragen en Antwoorden CRIV : Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft) CRABV : Beknopt Verslag (blauwe kaft) CRIV : Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft) PLEN : Plenum COM : Commissievergadering MOT : Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)
Publications officielles éditées par la Chambre des représentants Commandes : Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.laChambre.be	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers Bestellingen : Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.deKamer.be e-mail : publicaties@deKamer.be

MESDAMES, MESSIEURS,

I.— INTRODUCTION

La commission de la Justice a créé en son sein, conformément à l'article 33 du Règlement de la Chambre des représentants, un groupe de travail chargé de la rédaction d'un document de travail qui servira de base à une proposition de loi sur l'expertise judiciaire en matière civile.

Cette décision a été communiquée à la Conférence des présidents par lettre du Président de la commission de la Justice le 1er décembre 2005.

Chaque groupe politique représenté au sein de la commission de la Justice a été invité à déléguer un membre au groupe de travail.

Le groupe s'est réuni les 7 et 14 février, 7, 14 et 29 mars, 27 avril et 10 mai 2006.

Lors de la première réunion, M. Courtois (MR) a été nommé président, et M. Muls a été chargé de faire rapport à la commission de la Justice.

Le groupe a décidé de prendre comme base de travail le document rédigé par M. Alfons Borginon (voir annexe).

La commission de la Justice s'était précédemment penchée sur les différentes propositions déposées en la matière, lors de ses réunions des 11 avril, 18 mai, 9 et 30 novembre 2005. Les propositions sont les suivantes:

- proposition de loi de M. Philippe Monfils, modifiant l'article 975 du Code judiciaire, en ce qui concerne le rapport sur l'état d'avancement des experts (DOC 51 73/001);
- proposition de loi de M. Melchior Watelet, modifiant les dispositions du Code judiciaire, relatives à l'expertise judiciaire (DOC 51 432/001);
- proposition de loi de MM. Bart Laeremans et Bert Schoofs et de Mme Gerda Van Steenbergen, relative aux listes d'experts à établir par les tribunaux de première instance, les tribunaux du travail et les tribunaux de commerce (DOC 51 780/001);
- proposition de loi de MM. Daniel Bacquelaine et Alain Courtois, modifiant l'article 962 du Code judiciaire, relatif à la qualification des médecins experts (DOC 51 991/001);

DAMES EN HEREN,

I.— INLEIDING

De commissie voor de Justitie is, met toepassing van artikel 33 van het Reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers, binnen de commissie overgegaan tot de oprichting van een werkgroep. Die werd belast met de redactie van een werkdocument, op basis waarvan vervolgens een wetsvoorstel betreffende het gerechtelijk deskundigenonderzoek in burgerlijke zaken zou worden ingediend.

Die beslissing werd op 1 december 2005 ter kennis gebracht van de Conferentie van voorzitters, bij brief van de voorzitter van de commissie voor de Justitie.

Elke in de commissie voor de Justitie vertegenwoordigde fractie werd verzocht één lid aan te wijzen om zitting te hebben in de werkgroep.

De werkgroep heeft vergaderd op 7 en 14 februari, 7, 14 en 29 maart, 27 april en 10 mei 2006.

Tijdens de eerste vergadering werd de heer Alain Courtois (MR) aangewezen als voorzitter. De heer Walter Muls (sp.a-spirit) werd ermee belast verslag uit te brengen aan de commissie voor de Justitie.

De werkgroep heeft beslist het door de heer Alfons Borginon (VLD) opgestelde document te gebruiken als uitgangspunt (zie bijlage).

De commissie voor de Justitie had zich vooraf, tijdens haar vergaderingen van 19 april, 18 mei en 9 en 30 november 2005 al gebogen over de diverse wetsvoorstellen die terzake waren ingediend. Het gaat met name om de volgende wetsvoorstellen:

- wetsvoorstel tot wijziging van artikel 975 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het voortgangsrapport van de deskundigen (DOC 51 73/001), dat werd ingediend door de heer Philippe Monfils;
- wetsvoorstel tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het deskundigenonderzoek (DOC 51 432/001), dat werd ingediend door de heer Melchior Watelet;
- wetsvoorstel betreffende de lijsten van deskundigen op te maken door de rechtbanken van eerste aanleg, de arbeidsrechtbanken en de rechtbanken van koophandel (DOC 51 780/001), dat werd ingediend door de heren Bart Laeremans, Bert Schoofs en mevrouw Gerda Van Steenberge;
- wetsvoorstel tot wijziging van artikel 962 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de kwalificatie van de geneesheren-deskundigen (DOC 51 991/001), dat werd ingediend door de heren Daniel Bacquelaine en Alain Courtois;

– proposition de loi de M. Melchior Wathelet et de Mme Marie Nagy, modifiant les articles 965, 981 et 989 du Code judiciaire, en vue d'accélérer les procédures d'expertise (DOC 51 1025/001);

– proposition de loi de M. Éric Massin et de Mmes Sophie Pécriaux et Karine Lalieux, modifiant le Code judiciaire, en ce qui concerne l'expertise judiciaire (DOC 51 1347/001);

– proposition de loi de M. Alfons Borginon, de Mme Martine Taelman, de M. Claude Marinower et de Mme Sabien Lahaye-Battheu, modifiant le Code judiciaire, en ce qui concerne l'expertise (DOC 51 1535/001);

– proposition de loi de MM. Tony Van Parys, Jo Vandeurzen et Servais Verherstraeten et de Mme Liesbeth van der Auwera, modifiant le Code judiciaire, en ce qui concerne l'expertise (DOC 51 1806/001).

L'objectif du groupe de travail est de parvenir à un texte de consensus qui pourra ultérieurement servir de base à une proposition de loi qui sera examinée en commission de la Justice.

II. — DISCUSSION GÉNÉRALE

Plusieurs membres s'interrogent sur la portée que devra avoir la proposition de loi sur laquelle les travaux du groupe de travail déboucheront: se limitera-t-elle à déterminer la procédure de l'expertise ou abordera-t-elle également leur statut?

Deux positions sont en effet en présence: soit on se limite à une modification superficielle de la loi, soit on choisit de changer fondamentalement la manière dont se déroule l'expertise judiciaire.

Le choix qui sera fait aura une incidence sur l'expertise en matière pénale.

La question principale qui se pose est donc de savoir quelle sera la portée de la réforme envisagée. Il faudra en tout état de cause que l'expertise soit rapide, efficace, et qu'un magistrat contrôle l'ensemble de la procédure.

Plusieurs membres estiment également que certains points du document de travail devront être éclaircis.

Ainsi en est-il des listes d'experts: ce principe est en soi positif, mais il faudra le compléter par d'autres dispositions sur l'agrément et l'accréditation des experts, sur la barémisation de leurs honoraires, sur leur éventuelle déchéance, et sur le pouvoir d'appréciation du magistrat.

– wetsvoorstel tot wijziging van de artikelen 965, 981 en 989 van het Gerechtelijk Wetboek, teneinde de procedures voor het deskundigenonderzoek te versnellen (DOC 51 1025/001), dat werd ingediend door de heer Melchior Wathelet en mevrouw Marie Nagy;

– wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat het deskundigenonderzoek betreft (DOC 51 1347/001), dat werd ingediend door de heer Éric Massin en de dames Sophie Pécriaux en Karine Lalieux;

– wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het deskundigenonderzoek (DOC 51 1535/001), dat werd ingediend door de heer Alfons Borginon, mevrouw Martine Taelman, de heer Claude Marinower en mevrouw Sabien Lahaye-Battheu;

– wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de expertise (DOC 51 1806/001), dat werd ingediend door de heren Tony Van Parys, Jo Vandeurzen en Servais Verherstraeten en mevrouw Liesbeth Van der Auwera.

Het was de bedoeling dat die werkgroep tot een consensus tekst zou komen, die dan achteraf kon dienen als basis voor een wetsvoorstel, dat op zijn beurt door de commissie voor de Justitie zou worden behandeld.

II.— ALGEMENE BESPREKING

Verscheidene leden hebben vragen over de strekking van het wetsvoorstel waarin de werkzaamheden zullen uitmonden: zal het zich ertoe beperken de procedure van het deskundigenonderzoek te bepalen of zal het ook het statuut van de deskundigen regelen?

Er zijn immers twee standpunten: ofwel beperkt men zich tot een oppervlakkige wijziging van de wet, ofwel brengt men fundamentele wijzigingen aan in de manier waarop het deskundigenonderzoek verloopt.

De keuze die zal worden gemaakt, zal een invloed hebben op het deskundigenonderzoek in strafzaken.

De hamvraag luidt dus: wat zal de draagwijdte zijn van de geplande hervorming? Het deskundigenonderzoek zal in elk geval snel en doeltreffend moeten zijn, en de hele procedure zal door een magistraat moeten worden gecontroleerd.

Verscheidene leden vinden ook dat bepaalde punten van het werkdocument zullen moeten worden verduidelijkt.

Dat geldt voor de lijsten van deskundigen: dat principe is op zich positief, maar het zal moeten worden aangevuld met andere bepalingen over de erkenning en de accreditering van de deskundigen, de tarifiering van hun honoraria, hun eventuele ontzetting en de beoordelingsbevoegdheid van de magistraat.

Il faudra aussi se prononcer sur d'autres sujets, tels que le caractère subsidiaire de l'expertise ou le coût de la taxation et de la provision.

M. Alfons Borginon, auteur du document de travail, explique que ce document constitue une synthèse de l'ensemble des propositions de lois déposées sur les experts, en prenant également en compte les différents avis présentés à la commission de la Justice (Conseil supérieur de la Justice, FEBEX, etc.).

Le souci de cohérence qui a guidé le travail de rédaction du texte a mené à intégrer certains aspects touchant à la désignation des experts. C'est la raison pour laquelle les dispositions relatives aux listes d'experts sont intégrées dans le document.

La possibilité d'instaurer un système de listes d'experts pourrait également mener à une discussion subéquente sur la déontologie des experts.

Il reviendra au groupe de travail de décider d'insérer ou non ces dispositions dans la proposition de loi qui découlera de ses travaux.

Toute réforme de l'expertise judiciaire doit partir des critiques qui sont le plus communément formulées par les citoyens à cet égard.

Quatre reproches essentiels peuvent être retenus:

- la durée. Les causes de la durée excessive des expertises sont multiples: les retards dans l'accomplissement de l'expertise, l'impossibilité d'accélérer celles-ci et de contraindre l'expert à achever son travail, la charge de travail de certains experts spécialisés ou renommés, etc.;

- les coûts: les citoyens ont souvent le sentiment que le coût élevé d'une procédure est en grande partie dû aux frais occasionnés par l'expertise. Ce sentiment est d'autant plus grand chez la partie qui demande l'expertise (pour rappel, celle-ci est engagée à la requête de la partie la plus diligente), puisque c'est elle qui devra, initialement, en supporter les coûts. Le recours systématique à l'expertise dans des différends dont l'importance ne le justifie peut-être pas est parfois aussi évoqué;

- le reproche de corporatisme: les experts se connaissent entre eux. De plus, les citoyens s'interrogent parfois quant aux raisons qui mènent à désigner un expert plutôt qu'un autre. Que ces critiques soient fondées ou non, elles pourraient être rencontrées en créant

Tevens zal men zich moeten uitspreken over andere punten, zoals het aanvullend karakter van het deskundigenonderzoek of de kosten van de begroting en van het voorschot.

De heer Alfons Borginon, indiener van het werkdocument, geeft aan dat dit document een synthese is van alle wetsvoorstellen over de deskundigen, en dat daarbij ook rekening is gehouden met de verschillende adviezen die aan de commissie voor de Justitie zijn overgezonden (Hoge Raad voor de Justitie, FEBEX enzovoort).

Bij de redactie van de tekst werd gestreefd naar samenhang, wat ertoe heeft geleid bepaalde aspecten op te nemen die betrekking hebben op de aanwijzing van de deskundigen. Daarom zijn de bepalingen betreffende de lijsten van deskundigen in het document opgenomen.

De mogelijkheid een systeem van lijsten van deskundigen in te voeren, zou naderhand ook stof kunnen leveren voor een discussie over de gedragsregels van de deskundigen.

De werkgroep zal moeten beslissen of die bepalingen al dan niet zullen worden opgenomen in het wetsvoorstel dat uit zijn werkzaamheden moet voortkomen.

Elke hervorming van het gerechtelijk deskundigenonderzoek moet de kritieken die de burgers daarover doorgaans formuleren als uitgangspunt nemen.

Er kunnen vier essentiële verwijten in aanmerking worden genomen:

- de duur. De buitensporige duur van de deskundigenonderzoeken heeft tal van oorzaken: vertraging in de uitvoering van het deskundigenonderzoek, onmogelijkheid om het te versnellen en de deskundige ertoe te dwingen zijn werk af te maken, de werklast van sommige gespecialiseerde of vermaarde deskundigen enzovoort;

- de kosten: de burgers hebben vaak het gevoel dat de hoge kostprijs van een procedure grotendeels toe te schrijven is aan de kosten van het deskundigenonderzoek. Dat gevoel is des te sterker bij de partij die om het deskundigenonderzoek heeft verzocht (er zij aan herinnerd dat het onderzoek op verzoek van de meest gerede partij wordt aangevat), aangezien zij aanvankelijk de kosten ervan zal moeten dragen. Ook wordt aangekaart dat systematisch een beroep wordt gedaan op het deskundigenonderzoek in geschillen waarvan het belang zulks misschien niet rechtvaardigt.

- het verwijt van corporatisme: de deskundigen kennen elkaar. Bovendien vragen de burgers zich soms af waarom een bepaalde deskundige wordt aangewezen en niet een andere. Ongeacht of die kritiek al dan niet gegrond is, er kan worden op ingespeeld door een sys-

un système de listes, qui aurait le mérite d'être transparent.

— le manque d'uniformité: les méthodes de travail et la procédure diffèrent d'un arrondissement judiciaire à l'autre. Il est compréhensible que des expériences soient menées, mais l'uniformité doit être davantage garantie.

La réforme qui devra être menée ne devra pas être révolutionnaire, mais elle devra être d'une ampleur suffisante pour rencontrer les attentes des citoyens.

En ce qui concerne la question du coût de l'expertise, un membre du groupe de travail rappelle que, actuellement, la consignation, inscrite dans la loi, n'est que marginalement appliquée: les parties payent le plus souvent suite à l'envoi de la facture par l'expert. S'il est opté pour le maintien de la consignation, il faudra que celle-ci soit réellement effective. Il faudra aussi que le contrôle du juge soit renforcé. Celui-ci devra remplir un rôle «actif et proactif», c'est-à-dire qu'il devra fixer lui-même les délais en fonction de l'arrondissement qu'il connaît et des experts auquel il a l'habitude de recourir, veiller à ce que l'expertise avance, surveiller les rapports indicatifs transmis par l'expert et délivrer des provisions à l'expert.

Dans les grands arrondissements judiciaires, il faudra aussi déterminer si c'est un juge unique qui sera chargé de suivre les expertises de toutes les chambres du tribunal ou si, au contraire, cette tâche incombera au juge de la chambre devant laquelle le cas a été renvoyé.

Enfin, il arrive souvent que des experts soient également conseillers techniques de compagnies d'assurance parties au conflit. Des efforts devront être faits en matière de déontologie et d'indépendance des experts.

Un autre membre constate que, dans l'état actuel des choses, la désignation des experts pose problème. Il arrive en effet que des experts se rendent spontanément sur le lieu d'un sinistre. Il est ensuite difficile au parquet de ne pas désigner cet expert.

Dans certains secteurs, on peut également presque parler d'un véritable «lobbying de l'expertise», notamment en matière médicale ou dans le secteur de la construction. Cette situation peut être d'autant plus problématique que, lorsqu'un même expert s'est prononcé plusieurs fois de la même façon dans différentes affaires, une jurisprudence du tribunal se crée.

teem van lijsten in het leven te roepen dat de verdienste zou hebben transparant te zijn.

— het gebrek aan eenvormigheid: de werkwijzen en de procedure verschillen naar gelang van het gerechtelijk arrondissement. Het is begrijpelijk dat experimenten worden opgezet, maar er moet worden gezorgd voor meer eenvormigheid.

De hervorming zal niet revolutionair mogen zijn, maar ze zal voldoende ingrijpend moeten zijn om tegemoet te komen aan de verwachtingen van de burgers.

Wat de kosten van het deskundigenonderzoek betreft, herinnert een lid van de werkgroep eraan dat de in de wet opgenomen consignatie thans slechts zeer zelden wordt gebruikt: doorgaans betalen de partijen nadat de deskundige zijn factuur heeft overgezonden. Als voor het behoud van de consignatie wordt gekozen, dan zal die ook daadwerkelijk moeten worden gebruikt. Tevens zal de controle door de rechter moeten worden aangescherpt. Hij zal een «actieve en proactieve» rol moeten spelen, dat wil zeggen dat hij zelf de termijnen zal moeten bepalen naargelang het arrondissement dat hij kent en de deskundigen op wie hij doorgaans een beroep doet; voorts zal hij moeten toezien op de voortgang van het deskundigenonderzoek, net als op de indicatieve rapporten van de deskundige en zal hij aan die laatste voorschotten overmaken.

In de grote rechterlijke arrondissementen zal ook moeten worden uitgemaakt of een alleenrechtsprekend rechter met de *follow-up* van de deskundigenonderzoeken van alle kamers van de rechtbank zal worden belast, dan wel of daarentegen de rechter van de kamer die de zaak behandelt met die taak zal worden belast.

Ten slotte zijn deskundigen vaak ook technische raadslieden van verzekeringsmaatschappijen die partij zijn bij het geschil. Inzake gedragsregels en onafhankelijkheid van de deskundigen zullen inspanningen moeten worden gedaan.

Een ander lid stelt vast dat, in de huidige stand van zaken, de aanwijzing van de deskundigen problemen doet rijzen. Deskundigen begeven zich immers soms spontaan naar de plaats van een ongeval. Het is voor het parket naderhand moeilijk die deskundige niet aan te stellen.

In sommige sectoren mag men ook spreken van een echte «lobby van het deskundigenonderzoek», meer bepaald in medische zaken of in de bouwsector. Die situatie kan des te problematischer zijn omdat de rechtbank rechtspraak ontwikkelt als eenzelfde deskundige zich in verschillende zaken op dezelfde manier heeft uitgesproken.

Force est de constater par ailleurs qu'il arrive que le tribunal désigne un expert pour reporter à plus tard l'examen de l'affaire.

Le représentant du ministre de la Justice explique, en ce qui concerne les listes d'experts, que cette question touche au statut de l'expert. À cet égard, Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, a commandé en 2004 une étude à l'INCC. Cette étude, dont l'élaboration a pris un an et demi et qui a permis d'interroger plus de 1000 experts, vient d'être communiquée au ministre. Elle sera examinée de façon détaillée par la cellule stratégique du ministre dans les semaines qui suivent, afin de déterminer si elle pourrait servir de base à un projet ou à une proposition de loi. Le gouvernement préférerait donc que la réforme envisagée par le groupe de travail sur l'expertise judiciaire porte essentiellement sur la procédure de l'expertise. La question du statut de l'expert serait examinée ultérieurement.

Le groupe de travail marque son accord sur cette proposition, et ajourne l'examen des articles relatifs au statut de l'expert.

III. — DISCUSSION DES ARTICLES DU DOCUMENT DE TRAVAIL

Article 1er

Cet article ne suscite aucun commentaire.

Art. 2

Il est décidé de ne plus faire référence à l'article 572 du Code judiciaire. Le point 12° que l'article 2 prévoit donc d'insérer à l'article 572 du Code judiciaire serait donc rédigé comme suit: «12° les experts judiciaires.» (et non «12° les experts visés à l'article 963.»)

Art. 3-4

Ces articles ne suscitent aucun commentaire.

Art. 5

Cet article prévoit que les juges ne sont point astreints à suivre l'avis des experts si leur conviction s'y oppose. *Un membre* remarque que, de l'avis de l'ensemble

Voorts moet worden geconstateerd dat de rechtbank soms een deskundige aanstelt om het onderzoek van de zaak te verdagen.

De vertegenwoordiger van de minister van Justitie stipt in verband met de lijsten van deskundigen aan dat die kwestie betrekking heeft op het statuut van de deskundige. Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, heeft het NICC in 2004 opgedragen daarover een studie te maken. Die studie, die anderhalf jaar heeft geduurd en de mogelijkheid heeft geboden vragen te stellen aan meer dan 1000 deskundigen, is zopas aan de minister aangeboden. De Cel Beleidsvoorbereiding van de minister zal die studie de komende weken grondig tegen het licht houden teneinde uit te maken of ze kan dienen als basis voor een wetsontwerp of een wetsvoorstel. De regering zou er dan ook de voorkeur aan geven dat de hervorming van het deskundigenonderzoek die de werkgroep overweegt hoofdzakelijk op de procedure van het deskundigenonderzoek betrekking heeft. De kwestie van de status van de deskundige zal later worden onderzocht.

De werkgroep stemt in met dat voorstel en stelt de bespreking van de artikelen betreffende de status van de deskundige uit.

III. — BESPREKING VAN DE ARTIKELN VAN HET WERKDOCUMENT

Artikel 1

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 2

Er wordt beslist niet meer te verwijzen naar artikel 572 van het Gerechtelijk Wetboek. Het punt 12° dat artikel 2 beoogt in te voegen in artikel 572 van het Gerechtelijk Wetboek, zou bijgevolg luiden als volgt: «12° de gerechtsdeskundigen» (en niet «12° de deskundigen bedoeld in artikel 963»).

Art. 3-4

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 5

Dit artikel bepaalt dat de rechters er niet toe verplicht zijn het advies van de deskundigen te volgen als het in strijd is met hun overtuiging.

de la doctrine et selon une jurisprudence constante, le magistrat n'est jamais lié par l'avis de l'expert. Est-il dès lors nécessaire d'inscrire ce principe textuellement dans la loi? Ce principe ne va-t-il pas de soi?

M. Alfons Borginon (VLD) répond que ce principe est déjà inscrit dans le Code judiciaire. Le risque existe donc, si on supprime ce passage, qu'on en déduise qu'à l'avenir, le juge sera lié par l'avis de l'expert.

Un membre rapporte que, dans le cas d'accidents de la circulation, il arrive parfois que la compagnie d'assurance se rende très rapidement auprès de la victime de cet accident afin de lui faire signer un compromis à l'amiable, parfois même alors qu'elle est encore hospitalisée. Il est ensuite difficile à la victime de prétendre que son consentement a été vicié, alors que les conséquences de ces compromis, parfois mal comprises par des personnes encore bouleversées par ce qui leur est arrivé, peuvent en effet s'avérer désastreuses pour elles.

Le magistrat est tenu par le compromis, y compris par l'expertise médicale que celui-ci contient, sauf si les parties y ont indiqué que l'expertise aura valeur d'expertise judiciaire, auquel cas le juge peut remettre en cause l'expertise. Dans le cadre de la protection des victimes des accidents, ne pourrait-il pas être prévu que l'expertise contenue dans un compromis à l'amiable puisse plus facilement être examinée par le juge? Ne pourrait-on inscrire dans la proposition de loi le principe suivant lequel, à défaut d'élément contraire, toute expertise menée dans le cadre d'un compromis aura valeur d'expertise judiciaire? Cela permettrait au juge de pouvoir éventuellement remettre en cause les conclusions de cette expertise, en fonction de son intime conviction.

M. Alfons Borginon, explique que le principe de l'effet obligatoire du contrat entre les parties, inscrit à l'article 1134 du Code civil, doit être respecté. La solution au problème pourrait être d'interdire certains comportements en imposant, par exemple, qu'un délai soit respecté avant que le compromis puisse être signé.

Een lid wijst erop dat volgens de hele rechtsleer en overeenkomstig een vaste rechtspraak de magistraat nooit gebonden is door het advies van de deskundige. Is het derhalve nodig dat principe met zoveel woorden in de wet op te nemen? Ligt dat principe niet voor de hand?

De heer Alfons Borginon (VLD) antwoordt dat dit principe reeds in het Gerechtelijk Wetboek is opgenomen. Er bestaat dus een risico dat, mocht men die passage schrappen, men daar in de toekomst uit afleidt dat het advies van de deskundige bindend is voor de rechter.

Een lid attendeert erop dat in het geval van verkeersongelukken de verzekeringsmaatschappij soms zeer snel – en soms zelfs als het slachtoffer nog in het ziekenhuis is opgenomen – contact opneemt met het slachtoffer van dat ongeval om het ertoe aan te zetten een minnelijke schikking te ondertekenen. Het is nadien voor het slachtoffer heel moeilijk te beweren dat zijn instemming op ongeldige wijze werd verkregen. De gevolgen van die minnelijke schikking, die soms slecht werden begrepen door mensen die nog onder de indruk waren van wat hen was overkomen, kunnen voor hen nochtans rampzalig zijn.

De minnelijke schikking en ook de medische expertise die ze omvat, zijn bindend voor de magistraat, behalve als de partijen daarin hebben aangegeven dat het deskundigenonderzoek als gerechtelijk deskundigenonderzoek zal gelden, omdat de rechter in dat geval het deskundigenonderzoek in twijfel kan trekken. Zou in het kader van de bescherming van de slachtoffers van ongevallen niet kunnen worden bepaald dat het deskundigenonderzoek waarin een minnelijke schikking voorziet, gemakkelijker door de rechter kan worden onderzocht? Zou in het wetsvoorstel het principe kunnen worden opgenomen dat, bij gebrek aan tegenstrijdige elementen, ieder deskundigenonderzoek in het kader van een minnelijke schikking als gerechtelijk deskundigenonderzoek zal gelden? Dat zou de rechter de mogelijkheid bieden de conclusies van dat deskundigenonderzoek op losse schroeven te zetten naargelang zijn innerlijke overtuiging.

De heer Alfons Borginon (VLD) legt uit dat het in artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek vervatte principe van de bindende kracht van de overeenkomst tussen de partijen in acht moet worden genomen. Het probleem zou kunnen worden opgelost door bepaalde gedragingen te verbieden, bijvoorbeeld door op te leggen dat een termijn in acht moet worden genomen alvorens de minnelijke schikking mag worden ondertekend.

Art. 7 à 11

Ces articles concernant les listes d'experts, leur examen est ajourné (voir discussion générale).

Art. 12

A. Discussion

Cet article remplace l'article 962 du Code judiciaire et détermine le contenu de la décision qui ordonne l'expertise.

Les délais imposés en la matière revêtent une importance capitale.

M. Alfons Borginon (VLD) explique que la plupart des critiques formulées à l'encontre du système de l'expertise judiciaire tel qu'il existe actuellement ont trait d'une part à sa durée, et d'autre part au caractère dilatoire de certaines d'entre elles.

En ce qui concerne la rapidité, l'actuel article 965 du Code judiciaire stipule que l'expert entame sa mission à la requête de la partie la plus diligente. Le Conseil supérieur de la Justice, dans son avis (DOC 51 0073/002), estime que la procédure devrait être lancée automatiquement afin d'éviter les demandes d'expertises purement dilatoires.

Pour que ce système puisse fonctionner, il faudra que le juge désigne qui devra payer les coûts de l'expertise, ce qui ne peut se faire que via une consignation.

Un membre répond que, à l'heure actuelle, aucun expert n'entame sa mission avant que les fonds aient été consignés au greffe, ce qui ne contribue pas à la rapidité de l'expertise.

Il faudrait donc prévoir explicitement dans la loi que le greffe notifie automatiquement sa mission, qu'il y ait consignation ou non.

M. Alfons Borginon précise que le document de travail prévoit un système en trois phases. La première est la phase de désignation, dans laquelle le juge désigne un expert et définit précisément la mission de ce dernier. Intervient ensuite une réunion d'installation de l'expert et des parties. Le coût approximatif de l'expertise et l'identité de celui qui doit procéder à la consignation de sommes y est déterminée. Le passage à cette seconde phase serait automatique.

Si celui qui est chargé de «préfinancer» l'expertise ne le fait pas, le juge pourrait en tirer des conclusions,

Art. 7 tot 11

Die artikelen hebben betrekking op de lijsten van deskundigen en de bespreking ervan wordt daarom uitgesteld (zie de algemene bespreking).

Art. 12

A. Bespreking

Het artikel vervangt artikel 962 van het Gerechtelijk Wetboek en legt de inhoud vast van de beslissing die het deskundigenonderzoek beveelt.

De termijnen die daarbij opgelegd worden zijn van groot belang.

De heer Alfons Borginon (VLD) legt uit dat de meeste kritieken over het thans bestaande systeem van het gerechtelijk deskundigenonderzoek betrekking hebben op de duur ervan en op het dilatoire karakter van sommige van die onderzoeken.

Wat de snelheid betreft, bepaalt het huidige artikel 965 van het Gerechtelijk Wetboek dat de deskundige zijn werkzaamheden aanvat op verzoek van de meest gereede partij. De Hoge Raad voor de Justitie geeft in zijn advies (zie DOC 51 0073/002) aan dat «Het automatisch opstarten van het deskundigenonderzoek (...) het voordeel [schijnt] te bieden om zuiver dilatoire vragen tot deskundigenonderzoek (...) te vermijden.».

Opdat dat systeem kan werken, zal de rechter moeten bepalen wie de kosten van het deskundigenonderzoek moet betalen, en dat kan alleen via een consignatie.

Een lid antwoordt dat thans geen enkele deskundige zijn werkzaamheden aanvat alvorens het geld ter griffie is geconsigneerd. Dat draagt niet bij tot de snelle afwikkeling van het deskundigenonderzoek.

De wet zou dus uitdrukkelijk moeten bepalen dat de griffie automatisch kennis geeft van haar opdracht, ongeacht of er al dan niet consignatie is.

De heer Alfons Borginon (VLD) preciseert dat het werkdocument in een systeem in drie stappen voorziet. De eerste is die van de aanwijzing. In die fase wijst de rechter een deskundige aan en omschrijft hij nauwkeurig diens opdracht. Vervolgens is er een installatievergadering van de deskundige en de partijen. Nadien worden de ruw geschatte kosten van het deskundigenonderzoek en de identiteit van degene die de bedragen moet consigner bepaald. De overgang naar die tweede fase zou automatisch zijn.

Als degene die ermee belast is te zorgen voor de «voorlopige financiering» van het deskundigen-

ce qui aurait des répercussions sur la procédure elle-même.

Le juge reste donc maître de la situation, et joue un rôle actif.

Le représentant du ministre estime que, dans certains arrondissements, le système fonctionne de façon satisfaisante, avec des experts qui travaillent diligemment. Dans ces cas-là, la consignation se justifie moins. Il serait donc souhaitable de prévoir que le juge «peut» fixer le montant de la consignation, afin d'une part de ne pas obliger le juge de contrôler cet aspect de l'expertise lorsque cela ne s'avère pas nécessaire, et d'autre part de ne pas imposer au greffe des tâches administratives lorsque le contrôle n'est pas nécessaire.

Un membre rappelle que beaucoup d'experts demandent directement aux parties de payer l'expertise, sans passer par la consignation, afin de couvrir les frais qui seront directement occasionnés par l'expertise. Cette façon de faire entraîne bien évidemment des problèmes relatifs au contrôle de l'expertise.

La solution ne serait-elle pas de maintenir l'obligation de consignation, tout en prévoyant que celle-ci peut directement couvrir un certain nombre de frais de l'expert?

Un membre propose que les délais soient fixés en concertation avec les parties, conformément aux accords pris pour le dépôt des conclusions et pour la fixation.

Les différentes phases de la procédure doivent s'inscrire dans un calendrier fixé de commun accord.

M. Alfons Borginon (VLD), auteur du document de travail, fait observer que cet aspect est réglé dans la suite du document.

Un membre constate qu'en pratique, de nombreux experts demandent, lors de leur désignation, d'être dispensés des délais, par crainte d'être liés par un *timing* trop strict et impossible à respecter. Les parties y consentent généralement, afin d'éviter que l'expert qu'elles ont choisi se retire. Il serait dès lors préférable d'instaurer un contrôle judiciaire permanent et de prévoir que les étapes suivantes devront dans tous les cas faire l'objet d'une concertation.

onderzoek, dat niet doet, zou de rechter daaruit conclusies mogen trekken, en dat zou repercussies hebben voor de procedure zelf.

De rechter heeft dus alles in handen en speelt bijgevolg een actieve rol.

De vertegenwoordiger van de minister is van mening dat het systeem in sommige arrondissementen op bevredigende wijze functioneert en dat de deskundigen daar snel werken. In die gevallen is de consignatie minder gerechtvaardigd. Het zou dus wenselijk zijn te bepalen dat de rechter het bedrag van de consignatie «kan» vaststellen, eensdeels om hem er niet toe te verplichten dat aspect van het deskundigenonderzoek te controleren als dat niet nodig blijkt en anderdeels om de griffies niet te belasten met administratieve taken als de controle niet nodig is.

Een lid herinnert eraan dat tal van deskundigen rechtstreeks aan de partijen vragen het deskundigenonderzoek te betalen, zonder gebruik te maken van de consignatie, teneinde de kosten te dekken die het deskundigenonderzoek rechtstreeks met zich zal brengen. Die werkwijze doet uiteraard problemen rijzen in verband met de controle van het deskundigenonderzoek.

Zou de oplossing er niet kunnen in bestaan de verplichting van consignatie te handhaven en tegelijkertijd te bepalen dat ze een aantal kosten van de deskundige rechtstreeks mag dekken?

Een lid stelt voor dat de termijnen in overleg met de partijen zouden vastgesteld worden, conform de afspraken die gemaakt worden voor het neerleggen van de conclusies en het vaststellen van de rechtsdag.

De verschillende stappen die moeten gevolgd worden dienen in een overlegd tijdspad opgenomen te worden.

De heer Alfons Borginon (VLD), indiener van de werkttekst, merkt op dat dit verder in de tekst geregeld wordt.

Een lid stelt vast dat heel wat deskundigen in de praktijk bij hun aanstelling vragen om vrijgesteld te worden van de termijnen uit vrees voor een te strikte en niet werkbaar timing. De partijen stemmen daar meestal mee in om te vermijden dat de door hen gekozen deskundige zich zal terugtrekken. Het is dus beter om een voortdurend toezicht door de rechter te organiseren en steeds in onderling overleg de volgende stappen af te spreken.

Un intervenant souligne le rapport existant entre les articles 12 et 14. L'article à l'examen dispose que si le délai fixé pour l'expertise est supérieur à six mois, l'expert doit adresser tous les six mois un rapport intermédiaire.

Ce membre considère qu'il est en tout état de cause inadmissible que les parties conviennent, en concertation avec des experts, de ne pas respecter les délais.

L'auteur renvoie à l'article 14, § 2, du document de travail, qui répond à ces différentes observations et qui est libellé comme suit:

«§ 2. Seul le juge peut prolonger le délai pour le dépôt du rapport. À cet effet, l'expert peut s'adresser au juge en indiquant la raison pour laquelle le délai devrait être prolongé.

Le juge refuse de prolonger le délai lorsqu'il estime qu'une prolongation n'est pas raisonnablement justifiée. Il motive cette décision.»

L'intervenant souligne par ailleurs que la réunion d'installation qui sera toujours organisée pour les dossiers complexes permettra aux intéressés de s'accorder sur les délais.

Cette disposition s'inspire d'une suggestion du Conseil supérieur de la Justice. Cette méthode est également appliquée en cas de dépôt tardif du rapport.

Un membre demande si le non-respect du délai de huit jours imposé à l'expert pour faire savoir s'il accepte ou non la mission, est passible de sanction. Si la seule sanction prévue est la désignation d'un autre expert, le premier expert, qui n'est pas intéressé, peut tout aussi bien ne pas répondre. Entre-temps, un temps précieux risque toutefois d'être perdu.

L'auteur répond que l'expert peut être tenu civilement responsable du dommage causé par la désignation tardive (si, par exemple, un élément de preuve a entre-temps disparu).

Le membre considère que, dans ce cas, le tribunal doit à nouveau fixer la cause pour désigner un nouvel expert. Il ne lui semble pas opportun de sanctionner une réponse tardive.

Un membre ajoute que les avocats, et pas uniquement les parties, doivent également être informés de la désignation de l'expert.

Een spreker wijst op de samenhang tussen de artikelen 12 en 14. Voorliggend artikel bepaalt dat voor een expertise die langer dan zes maanden zal duren, om de zes maanden een tussentijds verslag moet afgeleverd worden.

Het gaat in elk geval niet op, zo meent dit lid, dat de partijen in onderling overleg met deskundigen zouden afspreken dat de termijnen niet moeten gevolgd worden.

De indiener verwijst naar artikel 14, § 2 van het werkdocument dat een antwoord biedt op al deze opmerkingen en dat luidt als volgt:

«§ 2. Alleen de rechter mag de termijn voor de indiening van het verslag verlengen. De deskundige kan zich daartoe tot de rechter wenden met opgave van de reden waarom de termijn zou moeten worden verlengd.

De rechter weigert de verlenging wanneer hij van oordeel is dat die niet redelijk verantwoord is. Hij motiveert deze beslissing.»

De spreker vermeldt nog dat de installatievergadering die naar aanleiding van een complex dossier steeds zal georganiseerd worden, de mogelijkheid biedt om afspraken te maken met betrekking tot de termijn.

Deze bepaling gaat terug op een suggestie van de Hoge Raad voor de Justitie. Dezelfde werkwijze wordt gevolgd als het verslag niet tijdig ingediend werd.

Een lid wenst te vernemen of aan de niet-naleving van de termijn van acht dagen die aan de deskundige wordt opgelegd om mee te delen of hij de opdracht al dan niet aanvaard, een sanctie verbonden is. Indien de sanctie alleen inhoudt dat een andere deskundige wordt aangewezen, dan kan de eerste deskundige, die geen interesse heeft, evengoed niet antwoorden. Ondertussen kan er wel kostbare tijd verloren gaan.

De indiener antwoordt dat de deskundige burgerlijk verantwoordelijk kan worden gesteld voor de schade die uit de niet-tijdige aanwijzing kan voortvloeien (bijvoorbeeld indien er ondertussen bewijsmateriaal is verdwenen).

Het lid meent dat de rechtbank in dat geval de zaak opnieuw moet vaststellen om een nieuwe deskundige aan te stellen. Een sanctie voor een laattijdig antwoord lijkt hem niet gepast.

Een lid merkt nog op dat ook de advocaten en niet alleen de partijen in kennis moeten gesteld worden van de aanstelling van de deskundige.

Le représentant de la ministre estime que le dernier alinéa de l'article 12 proposé renvoie à la notification de la décision de désignation, alors qu'il doit s'agir de toutes les décisions qui ont été prises lors de la réunion d'installation.

Le représentant de la ministre signale encore que l'article 980 de la proposition prévoit que la partie défaillante ne peut former opposition. Il conviendrait également de le mentionner en l'espèce.

Le document de travail ne prévoit pas la possibilité de raccourcir les délais lorsque les experts sont désignés pour une procédure en référé. Il y a lieu de combler cette lacune.

L'auteur indique que le texte sera adapté sur ce point. Les mots «sauf décision contraire» peuvent être ajoutés.

Un membre fait observer que, dans la pratique, il n'est pas rare que le greffier se mette rapidement en quête d'un expert qui puisse intervenir dans l'affaire.

Un autre membre considère que cette façon de procéder ne devrait pas être autorisée: il n'appartient pas au greffier de désigner un expert.

Un membre constate que, dans la pratique actuelle, on n'applique pas la procédure de consignation pour éviter des tracasseries administratives. Il serait néanmoins préférable de consigner une somme et d'en prélever les provisions destinées à l'expert. L'objectif n'est pas d'obliger l'expert à avancer lui-même les sommes destinées à couvrir les frais.

L'auteur répond que le Conseil supérieur de la Justice a rendu un avis dans le même sens:

«Dans son avis relatif à l'avant-projet de loi modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la procédure, le C.S.J. indiquait, en ce qui concerne la consignation et le paiement partiel des frais exposés par l'expert, qu'il était favorable à la consignation car elle permet d'éviter que l'expert, après avoir reçu des provisions importantes, ne poursuive pas sa mission avec diligence.» (avis, p. 34).

L'article 14 du document de travail reprend cette suggestion.

Les experts recevront toujours une provision mais le décompte final ne sera établi qu'au moment du dépôt du rapport.

De vertegenwoordiger van de minister meent dat het laatste lid van het voorgestelde artikel 12 alleen verwijst naar de kennisgeving van de beslissing van aanstelling, terwijl het dient te gaan om alle beslissingen die tijdens de installatievergadering werden genomen.

De vertegenwoordiger van de minister vermeldt nog dat artikel 980 van het voorstel bepaalt dat de verstekdoende partij geen verzet kan doen. Dat zou hier eveneens moeten bepaald worden.

De werktekst bepaalt niet dat de termijnen kunnen ingekort worden indien de deskundige voor een kortgeding wordt aangesteld. Dit zou moeten aangepast worden.

De indiener deelt mee dat de tekst op dit punt zal aangepast worden. De woorden «behoudens andersluidende beslissing» kunnen worden toegevoegd.

Een lid merkt op dat het in de praktijk vaak gebeurt dat de griffier snel op zoek gaat naar een deskundige die in de zaak kan optreden.

Een ander lid vindt dit niet kunnen: het is niet aan de griffier om een deskundige aan te stellen.

Een lid stelt vast dat een consignatie in de huidige praktijk niet wordt toegepast, om administratieve rompslomp te vermijden. Nochtans zou het beter zijn om een bedrag te consigneren en er voorschotten voor de deskundige van af te nemen. Het is niet de bedoeling dat de deskundige zelf de onkosten voorschiet.

De indiener antwoordt dat de Hoge Raad voor de Justitie in dezelfde zin geadviseerd heeft:

«In zijn advies met betrekking tot het voorontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk wetboek voor wat betreft de procedure, heeft de H.R.J. gesteld dat wat betreft de consignatie en de gedeeltelijke betaling van de kosten gemaakt door de deskundige, dat hij voorstander was van de consignatie want deze laat toe te vermijden dat wanneer de deskundige belangrijke provisies heeft ontvangen, hij zijn opdracht niet met ijver verderzet.» (advies, blz. 34).

Artikel 14 van de werktekst neemt die suggestie over.

De deskundigen zullen steeds een voorschot ontvangen maar de eindafrekening zal pas gemaakt worden op het ogenblik dat het verslag wordt neergelegd.

B. Amendements

M. Walter Muls (*sp.a-spirit*) présente l'amendement n° 1 qui tend à compléter la dernière phrase de l'alinéa 1er comme suit: «L'expert ne peut s'adresser directement aux parties pour demander à recevoir un paiement».

*
* *

M. Alfons Borginon (VLD), présente l'amendement n° 17, libellé comme suit:

«Remplacer l'article 972, alinéa 3, proposé, du Code judiciaire par la disposition suivante:

«Ces décisions sont notifiées, dans les cinq jours, sous pli judiciaire, par le greffier aux experts désignés et aux parties, y compris la partie défaillante, et par lettre missive à leurs conseils.

L'expert dispose d'un délai de huit jours pour refuser la mission et en aviser le juge, les parties et les conseils par lettre missive.».

Justification

Lors de la discussion, il a été fait observer que la désignation devait être notifiée non seulement aux parties, mais aussi à leurs conseils.

Conformément à l'article 973 proposé du Code judiciaire, la notification est effectuée par le juge aux parties et à l'expert sous pli judiciaire, et à leurs conseils par lettre missive.

Compte tenu des amendements qui ont été présentés à l'article 973 proposé du Code judiciaire, les parties et la partie défaillante sont mentionnées séparément.

Afin d'éviter toute confusion, un membre a fait observer qu'il faut préciser que la décision concerne non seulement la désignation même, mais aussi les décisions prises lors de la réunion d'installation. Aussi les mots «Cette décision» ont-ils été remplacés par les mots «Ces décisions» au pluriel.»

*
* *

B. Amendementen

De heer Walter Muls (*sp.a-spirit*) dient amendement nr. 1 in dat de laatste zin van het eerste lid beoogt aan te vullen als volgt: «de deskundige mag rechtstreeks geen enkele betaling vragen of ontvangen van de partijen».

*
* *

De heer Alfons Borginon (VLD), dient amendement nr. 17 in dat luidt als volgt:

«Het voorgestelde art. 972, derde lid Gerechtelijk Wetboek, vervangen als volgt:

«Deze beslissingen worden binnen vijf dagen door de griffier bij gerechtsbrief ter kennis gebracht aan de aangestelde deskundigen en de partijen met inbegrip van de verstekdoende partij, en bij gewone brief aan hun raadslieden.

De deskundige beschikt over acht dagen om de opdracht te weigeren en hiervan bij gewone brief kennis te geven aan de rechter, de partijen en de raadslieden.».

Verantwoording

Bij de bespreking werd opgemerkt dat de aanstelling niet alleen moest gemeld worden aan de partijen, maar ook aan de raadslieden van de partijen.

Overeenkomstig het voorgestelde artikel 973 Gerechtelijk Wetboek gebeurt de kennisgeving door de rechter aan de partijen en deskundige per gerechtsbrief, en aan hun raadslieden bij gewone brief.

Gezien de amendementen die werden ingediend op het voorgestelde artikel 973 Gerechtelijk Wetboek worden de partijen en verstekdoende partij apart vermeld.

Om verwarring te vermijden, merkte een lid op dat men moet preciseren dat de beslissing niet alleen betrekking heeft op de aanstelling zelf, maar ook de op beslissingen van de installatievergadering. Daarom wordt «de beslissing» vervangen door «de beslissingen» in meervoud.»

*
* *

L'amendement n° 23 du même auteur vise à remplacer l'article 972, alinéa 1er, dernier tiret, proposé, du Code judiciaire par le texte suivant :

«peut fixer la consignation d'une provision et le montant pouvant en être libéré conformément à l'article 987.».

Justification

Lors de l'examen de l'article 987, proposé, du Code judiciaire relatif aux frais, on s'est demandé si la consignation était une obligation ou une simple option.

La formulation de l'article 987 du Code judiciaire «Le juge peut...» indique que la consignation est une possibilité, mais qu'elle n'est pas obligatoire. Le juge peut estimer que pour de petites expertises courantes, il est superflu de consigner un montant et que le paiement après coup sera suffisant.

Les greffes ne doivent pas être chargés de traiter une consignation pour chaque affaire.

Si, toutefois, aucune consignation n'est ordonnée, il n'est pas porté atteinte à l'article 991ter, alinéa 3, proposé, du Code judiciaire qui dispose que des paiements directs ne peuvent avoir lieu qu'après la taxation définitive de l'expertise. Donc, si aucune consignation n'est ordonnée, l'expert doit attendre la fin de la procédure avant de pouvoir recevoir un paiement.

Le présent amendement a toutefois pour objectif de faire concorder la formulation de l'article 972, proposé, du Code judiciaire avec l'article 987, du Code judiciaire, de manière à mieux souligner que la consignation est une option, et à éviter des interprétations contradictoires.

*
* *

L'amendement n°29 de *M. Melchior Wathelet (cdH)* vise à apporter au dernier alinéa de l'article 972, proposé, les modifications suivantes:

A. insérer entre le mot «jours» et le mot «pour» les mots «à dater de la réception de ce pli»;

B. compléter l'alinéa par les mots «dûment motivée».

*
* *

Amendement nr. 23 van dezelfde indiener beoogt het voorgestelde artikel 972, eerste lid, laatste gedachtestreepje van het Gerechtelijk Wetboek, te vervangen als volgt:

«kan de consignatie van een voorschot en eventuele vrijgave overeenkomstig artikel 987 bepalen.»

Verantwoording

Bij de bespreking van het voorgestelde art. 987 van het Gerechtelijk Wetboek over de kostprijs vroeg men zich af of de consignatie verplicht dan wel louter een optie was.

De formulering van art. 987 van het Gerechtelijk Wetboek «de rechter kan...» duidt erop dat de consignatie een mogelijkheid is, maar niet verplicht. De rechter kan oordelen dat het voor kleine, courante deskundigenonderzoeken overbodig is om een bedrag te consigneren en dat betaling achteraf wel zal volstaan.

De griffies hoeven niet voor elke zaak belast te worden met het afhandelen van een consignatie.

Als er echter geen consignatie bevolen wordt, doet dit geen afbreuk aan het voorgestelde 991ter, derde lid van het Gerechtelijk Wetboek dat stelt dat er slechts rechtstreekse betalingen mogen plaatsvinden na de definitieve begroting van het deskundigenonderzoek. Als er dus geen consignatie bevolen wordt, moet de deskundige het einde afwachten alvorens hij een betaling in ontvangst kan nemen.

Dit amendement is echter bedoeld om de formulering van het voorgestelde art. 972 van het Gerechtelijk Wetboek af te stemmen op het voorgestelde art. 987 Ger.W., zodat beter uit de verf komt dat de consignatie een optie is, en tegenstrijdige interpretaties te vermijden.

*
* *

Amendement nr. 29 van *de heer Melchior Wathelet (cdH)* beoogt aan het laatste lid van het voorgestelde artikel 972 de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. tussen de woorden «acht dagen» en het woord «om», de woorden «te rekenen van de ontvangst van die brief» invoegen;

B. de woorden «bij gewone brief kennis geven» vervangen door de woorden «bij gewone behoorlijk met redenen omklede brief kennis te geven».

*
* *

L'amendement n°47 de M. Eric Massin (PS) est libellé comme suit:

«Au § 3, alinéa 3, de l'article 973, proposé, du Code judiciaire, remplacer la dernière phrase par la phrase suivante:

«Dans les huit jours qui suivent la réception de la lettre au greffe, le juge fait convoquer les experts et, le cas échéant, les parties défaillantes, par pli judiciaire. Les parties et leurs conseils sont convoqués par lettre missive.»».

C. Discussion et décision

L'auteur de la proposition n'est pas favorable à l'amendement n° 1, parce que cette disposition fait double emploi avec l'article 35, § 1er. L'amendement est donc superflu.

Un membre constate que si les deux dispositions visent certes le même objectif, les modalités sont différentes. L'amendement n° 1 prévoit que l'expert ne peut pas s'adresser aux parties, alors que l'article 35 prévoit à quel moment le paiement peut être demandé.

L'auteur répond que le but est effectivement de protéger les parties et d'éviter que l'expert tente en douce de gonfler la facture par le biais de paiements intermédiaires. Ce risque disparaît en cas de taxation définitive des honoraires. Le texte de l'amendement empêche cependant également l'expert de demander des honoraires après que l'état d'honoraires a été taxé de façon définitive, ce qui ne peut quand même pas être le but poursuivi.

L'amendement n° 1 est provisoirement retiré. À la lumière de la discussion de l'article 35, une version corrigée sera éventuellement présentée. L'essentiel est que l'on n'abuse pas de l'inexpérience des parties.

L'auteur explique que les amendements n°s 17 et 24 résultent de la première discussion.

M. Éric Massin (PS) commente le sous-amendement n° 47. Par souci d'économie, il propose que les parties et leurs conseils ne soient pas informés par pli judiciaire. Il fait également observer que les parties défaillantes doivent, elles aussi, être informées, cela doit également être prévu dans le texte.

Amendement nr. 47 van de heer Eric Massin (PS) luidt als volgt:

«In het voorgestelde artikel 973, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek de laatste zin van het derde lid vervangen door de volgende bepaling:

«De rechter doet binnen acht dagen na de ontvangst van de brief op de griffie de deskundigen en in voorkomend geval de verstekdoende partijen bij gerechtsbrief oproepen. De partijen en hun raadslieden worden bij gewone brief opgeroepen.»».

C. Bespreking en beslissing

De indiener van het voorstel is geen voorstander van amendement nr. 1 omdat deze bepaling overlapt met artikel 35, § 1. Het amendement is dus overbodig.

Een lid stelt vast dat beide bepalingen, die weliswaar dezelfde doelstelling hebben, toch anders uitgewerkt worden. Amendement nr. 1 bepaalt dat de deskundige zich niet tot de partijen mag wenden terwijl artikel 35 bepaalt op welk ogenblik de betaling gevraagd mag worden.

De indiener antwoordt dat het inderdaad de bedoeling is om de partijen te beschermen en te vermijden dat de deskundige door middel van tussentijdse betalingen de factuur onopvallend beoogt te vergroten. Dat risico bestaat niet meer als het ereloon definitief begroot is. De tekst van het amendement maakt het echter eveneens onmogelijk voor de deskundige om het ereloon in te vorderen nadat de staat definitief is geworden en dat kan toch niet de bedoeling zijn.

Amendement nr. 1 wordt voorlopig ingetrokken. Naar aanleiding van de bespreking van artikel 35 zal eventueel een verbeterde versie worden voorgesteld. Essentieel is dat de onervarenheid van partijen niet misbruikt wordt.

De indiener legt uit dat de amendementen nrs. 17 en 24 het gevolg zijn van de eerste bespreking.

De heer Éric Massin (PS) licht subamendement nr. 47 toe. Om kosten te besparen stelt hij voor dat de partijen en hun raadslieden niet bij gerechtsbrief zouden verwittigd worden. Tevens merkt hij op dat ook de verstekdoende partijen moeten op de hoogte gesteld worden. Dat moet eveneens in de tekst vermeld worden.

L'amendement n° 29 de *M. Melchior Wathelet (cdH)* tend à fixer précisément la prise de cours des délais.

Le représentant du ministre fait observer que le Code judiciaire (article 53bis) prévoit déjà à quel moment le délai prend cours en cas de notification par pli simple. Conformément audit article, le délai prend cours trois jour après l'envoi du pli. Si la disposition proposée devait être adoptée, elle constituerait une dérogation au droit commun.

M. Melchior Wathelet (cdH) annonce qu'il retire le point A de l'amendement.

Les amendements nos 17, 23, 29 et 47 sont adoptés.

Article 12bis

A. Discussion

Cet article formule le principe général en vertu duquel les parties sont tenues de collaborer à l'expertise.

Un membre estime que la deuxième phrase du § 1er est superflue¹ et propose de la supprimer.

L'auteur de la proposition préfère maintenir provisoirement cette disposition.

Il propose également que le juge, à la requête de l'expert ou d'office, puisse imposer le paiement d'une astreinte afin de contraindre une partie à transmettre les documents nécessaires à l'expertise.

Un membre se rallie aux propos de l'auteur de la proposition: le juge devra vérifier s'il n'y a pas de bonnes raisons pour ne pas transmettre les documents. Un risque de violation du secret professionnel pourrait ainsi être une bonne raison.

Le président observe que l'astreinte peut être utile pour contraindre une partie faisant preuve d'une mauvaise volonté manifeste à collaborer.

Un membre craint toutefois que l'imposition d'une astreinte pose des problèmes insurmontables à une

¹ «972bis. §1er. Les parties sont tenues de collaborer à l'expertise. À défaut, le juge peut tirer toute conséquence qu'il jugera convenable.»

Amendement nr. 29 van *de heer Melchior Wathelet (cdH)* beoogt de aanvang van de termijnen precies te bepalen.

De vertegenwoordiger van de minister merkt op dat het Gerechtelijk Wetboek (artikel 53bis) reeds bepaalt wanneer de termijn aanvangt bij een kennisgeving bij gewone brief. Volgens dat artikel vangt de termijn drie dagen na de verzending aan. Indien deze bepaling zou aanvaard worden, is dat een afwijking van het gemeen recht.

De heer Melchior Wathelet (cdH) deelt mee dat hij punt A van het amendement intrekt.

De amendementen nrs. 17, 23, 29 en 47 worden aanvaard.

Artikel 12bis

A. Bespreking

Dit artikel formuleert het algemene beginsel dat de partijen moeten meewerken aan het deskundigenonderzoek.

Een lid vindt de tweede zin van § 1 overbodig¹ en stelt voor dat hij weggelaten wordt.

De indiener van het voorstel verkiest om deze bepaling voorlopig te behouden.

Hij stelt tevens voor dat de rechter, op verzoek van de deskundige of ambtshalve, een dwangsom zou kunnen opleggen teneinde een partij te verplichten om voor het onderzoek noodzakelijke documenten te overhandigen.

Een spreker valt de indiener bij: de rechter zal moeten nagaan of er goede redenen zijn om de documenten niet over te zenden. Een dreigende schending van het beroepsgeheim zou bijvoorbeeld een goede reden kunnen zijn.

De voorzitter merkt op dat de dwangsom nuttig kan zijn om een partij die manifest van slechte wil is, tot medewerking te dwingen.

Een lid vreest evenwel dat het opleggen van een dwangsom een partij die reeds minvermogend is hele-

¹ «972bis. § 1. De partijen zijn verplicht mee te werken aan het deskundigenonderzoek. Bij gebreke daarvan kan de rechter daaruit de conclusies trekken die hij toepasselijk acht.»

partie qui est déjà indigente. Par ailleurs, l'article 877 du Code judiciaire dispose déjà que le juge peut obliger les parties à transmettre des documents.

L'astreinte est également appliquée en France et au Luxembourg, selon *l'auteur*. Il renvoie aux développements de la proposition.

«*Les parties qui ont des intentions dilatoires tardent souvent à remettre des documents à l'expert. Tant en France qu'aux Pays-Bas, il est prévu, dans ce cas, que le juge peut en tirer toute conséquence qu'il jugera convenable. Les parties doivent se rendre compte qu'un tel comportement peut influencer le jugement du juge en leur défaveur. Une disposition analogue est dès lors insérée ici.*».

Le représentant du ministre ne se déclare pas non plus favorable à l'imposition d'une astreinte. La non-comparution ou la non-transmission de documents peut exprimer un mode de défense dont les parties assumeront, le cas échéant, les conséquences. La menace d'une astreinte peut empoisonner les rapports entre les parties et l'expert, ce qui peut nuire au bon déroulement de l'expertise.

Le bénéficiaire de l'astreinte n'est par ailleurs pas clairement identifié.

B. Amendements

M. Melchior Wathelet (cdH) présente l'amendement n° 30 visant à supprimer l'article.

Justification

Le § 2 concerne la première réunion d'expertise; son contenu a été déplacé à l'article 13.

Le § 1er a été déplacé à l'article 15.
Le § 3 n'a pas été retenu.

C. Décision

L'amendement n° 30 ne fait l'objet d'aucun consensus.

Article 13

A. Discussion

Cet article porte sur le rôle actif du juge qui contrôle le déroulement de l'expertise.

maal in de problemen zal brengen. Ten andere, artikel 877 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt reeds dat de rechter partijen kan verplichten om documenten over te leggen.

De dwangsom wordt ook in Frankrijk en Luxemburg toegepast, aldus de *indiener*. Hij verwijst naar de toelichting bij het voorstel.

«*Partijen met dilatoire bedoeling treuzelen wel eens met het overhandigen van documenten aan de deskundige. Zowel in Frankrijk als Nederland wordt in dat geval bepaald dat de rechter daaruit de conclusies mag trekken die hij geraden acht. De partijen moeten beseffen dat dergelijk gedrag het oordeel van de rechter in hun nadeel kan beïnvloeden. Een analoge bepaling wordt hier dan ook ingevoegd.*».

De vertegenwoordiger van de minister zegt evenmin voorstander te zijn van het opleggen van een dwangsom. Het niet verschijnen of niet verzenden van documenten kan de uitdrukking zijn van een wijze van verdediging waarvan de partijen desnoods de gevolgen dragen. Dreigen met een dwangsom kan de betrekkingen tussen de partijen en de deskundige vergiftigen, wat het verloop van het deskundigenonderzoek kan schaden.

Het is trouwens niet duidelijk wie de begunstigde van de dwangsom zou zijn.

B. Amendementen

De heer Melchior Wathelet (cdH) dient amendement nr. 30 in dat het artikel beoogt weg te laten.

Verantwoording

Paragraaf 2 heeft betrekking op de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek; de inhoud ervan werd verplaatst naar artikel 13.

Paragraaf 1 werd verplaatst naar artikel 15.
Paragraaf 3 is niet in aanmerking genomen.

C. Beslissing

Amendement nr 30 krijgt geen consensus.

Artikel 13

A. Bespreking

Dit artikel handelt over de actieve rol van de rechter die toezicht houdt op het verloop van het deskundigenonderzoek.

Les barreaux et les organisations d'experts elles-mêmes sont également favorables à un juge actif. La nécessité d'une intervention active a également été soulignée dans le cadre des dialogues justice.

Le § 1er proposé dispose également que le juge répare toutes les irrégularités purement formelles ou charge les experts de le faire.

L'auteur de la proposition de loi à l'examen explique que son intention est d'éviter que des irrégularités de forme relatives à l'expertise ne soient, à un stade ultérieur de la procédure, utilisées pour ralentir celle-ci. Il est par exemple inacceptable qu'une partie conteste un rapport alors qu'elle l'avait déjà accepté auparavant. Il renvoie également à l'avis du Conseil supérieur de la Justice:

«Ainsi que le Conseil l'avait déjà indiqué dans un avis précédent, la possibilité offerte au juge de rectifier des irrégularités de pure forme constitue une mesure positive. Il convient toutefois de relever que la procédure de rectification des irrégularités de forme n'a pas été arrêtée. (p. 31)».

Le représentant de la ministre demande qui peut introduire l'action en justice et comment la décision du juge sera communiquée à l'intéressé.

Cette décision peut-elle être communiquée par lettre? La décision du juge doit-elle être considérée comme un jugement? La procédure définie par l'article 747, § 2, peut-elle être suivie?

La mission peut-elle être prolongée de commun accord?

Cette décision n'est-elle pas contraire à l'esprit de la proposition de loi?

L'auteur de la proposition renvoie à l'article 14 proposé qui prévoit que seul le juge peut prolonger le délai pour le dépôt du rapport.

L'auteur ajoute que l'objectif n'est pas de désigner un juge qui s'occuperait uniquement du suivi des expertises.

Certains membres craignent que, dans ce cas, cette disposition reste lettre morte.

Ook de balies en deskundigenorganisaties zelf zijn voorstander van een actieve rechter. Het belang van een actief optreden werd onderstreept in de Justitiedialogen.

De voorgestelde paragraaf 1 bepaalt tevens dat de rechter elke onregelmatigheid van vorm herstelt of de deskundigen dit laat herstellen.

De indiener van het voorstel legt uit dat het de bedoeling is om te vermijden dat vormfouten met betrekking tot het onderzoek in een later stadium van de procedure als vertragingsmanoeuvre aangewend worden. Het gaat bijvoorbeeld niet op dat een partij een verslag zou aanvechten terwijl ze datzelfde verslag eerder reeds had aanvaard. Hij verwijst ook naar het advies van de Hoge Raad voor de Justitie:

«Zoals de Raad het reeds had aangegeven in een vorig advies, is de mogelijkheid die aan de rechter wordt gegeven om onregelmatigheden van pure vorm te herstellen een positieve maatregel. Nochtans moet worden opgemerkt dat de procedure tot rechtzetting van de onregelmatigheden naar vorm niet werd weerhouden. (blz.31)».

De vertegenwoordiger van de minister wenst te weten wie de zaak aanhangig kan maken en hoe de beslissing van de rechter aan de betrokkene zal worden meegedeeld.

Kan dit bij brief? En moet de beslissing van de rechter als een vonnis worden beschouwd? Kan de procedure bepaald bij artikel 747, § 2, gevolgd worden?

Kan de opdracht verlengd worden in onderling akkoord?

Is deze beslissing niet in strijd met de ratio van het wetsvoorstel?

De indiener van het voorstel verwijst naar het voorgestelde artikel 14 waarin bepaald wordt dat alleen de rechter de termijn voor de indiening van het verslag mag verlengen.

Het is niet de bedoeling om een rechter aan te wijzen die zich uitsluitend met de opvolging van deskundigenonderzoeken zal bezighouden, aldus nog de indiener.

Sommige leden vrezen dat in dat geval deze bepaling dode letter zal blijven.

L'auteur répond que les petits arrondissements n'ont pas la possibilité de charger un juge de cette tâche. En outre, il fait remarquer que le juge qui doit examiner l'affaire en première instance n'est pas nécessairement celui qui devra continuer à suivre le dossier. Il serait donc préférable de confier le contrôle de l'expertise au juge du fond.

Si les parties ont un différend sur la désignation de l'expert, il pourra être réglé durant une procédure en référé. Cependant, l'objectif ne peut être de faire suivre automatiquement toutes les expertises par le juge des référés.

Un membre demande si le juge des référés qui se prononce sur la désignation d'un expert, doit également désigner le juge du fond qui poursuivra le suivi de l'expertise. Dans ce cas, n'outrepasserait-il pas ses pouvoirs?

M. Fons Borginon (VLD) répond qu'au moment où l'expert est désigné, aucun conflit n'est encore pendant devant le tribunal. Le juge se contente de désigner un expert et un juge qui suivra l'expertise. L'assignation aura lieu plus tard, après l'expertise. Il est également possible que l'affaire soit portée plus tard devant le tribunal avec un procès-verbal de comparution volontaire.

Un autre membre mentionne encore que la désignation d'un expert est considérée comme «une décision avant dire droit». Les décisions concernant le suivi de l'expertise ne peuvent pas non plus être considérées comme des décisions de fond. Il est donc impossible qu'il y ait un conflit entre le juge du fond et le juge des référés.

*
* *

B. Amendements

M. Alfons Borginon (VLD), présente l'amendement n°2, libellé comme suit:

«Supprimer l'article 973, § 1er, alinéa 2, proposé»

Justification

L'article 973, § 1er, alinéa 2, proposé, prévoit que: «À la demande d'une partie ou des experts, voire d'office,

De indiener antwoordt dat kleine arrondissementen niet de mogelijkheid hebben om een rechter daarmee te belasten. Voorts merkt hij op dat de rechter die de zaak in eerste instantie moet onderzoeken niet noodzakelijk degene is die het dossier verder moet opvolgen. Het toezicht op het gerechtelijk deskundigenonderzoek zou dan ook het best toevertrouwd worden aan de rechter ten gronde.

Indien partijen een geschil zouden hebben over de aanwijzing van de deskundige, dan kan dit tijdens een procedure in kort geding worden uitgeklaard. Het kan echter niet de bedoeling zijn om de kortgedingrechter ook systematisch alle deskundigenonderzoeken te laten opvolgen.

Een lid vraagt of de rechter in kort geding die uitspraak doet over de aanwijzing van een deskundige ook de rechter ten gronde moet aanwijzen die het onderzoek verder opvolgt. Overschrijdt hij daarmee niet zijn bevoegdheid?

De heer Fons Borginon (VLD), antwoordt dat er op het ogenblik dat de deskundige wordt aangewezen nog geen conflict hangend is voor de rechtbank. De rechter beperkt zich tot de aanwijzing van een deskundige en een rechter die het deskundigenonderzoek zal opvolgen. De dagvaarding zal later gebeuren, na het onderzoek van de deskundige. Het is ook mogelijk dat de zaak later met een proces-verbaal van vrijwillige verschijning voor de rechtbank wordt gebracht.

Een ander lid vermeldt nog dat de aanwijzing van een deskundige beschouwd wordt als «een beslissing alvorens recht te doen». Ook de beslissingen inzake de opvolging van de expertise kunnen niet worden beschouwd als beslissingen ten gronde. Er kan dus geen conflict zijn tussen de rechter die ten gronde oordeelt en de rechter in kort geding.

*
* *

B. Amendementen

De heer Alfons Borginon (VLD), dient amendement nr. 2 in dat luidt als volgt:

«Het voorgestelde artikel 973, § 1, tweede lid weglaten»

Verantwoording

Het voorgestelde art. 973, § 1, tweede lid, stelt dat: «Op verzoek van een partij of de deskundigen of zelfs

le juge rectifie ou fait rectifier par les experts toute irrégularité de forme entachant un acte accompli dans le cadre d'une expertise.»

Lors de la discussion, la question s'est posée de savoir ce qu'il fallait entendre par «irrégularité de forme».

Le droit judiciaire belge subdivise les exceptions procédurales *sensu lato* en trois catégories:

a) Moyens d'irrecevabilité ou d'inadmissibilité

On ne peut s'adresser au juge, car il n'y a pas d'«action en justice» (en raison d'une absence de qualité, d'intérêt, de capacité, d'autorité de la chose jugée, ...)

b) Exceptions procédurales au sens strict du terme

On peut s'adresser au juge, mais l'«action en justice» doit être exercée d'une manière appropriée (exceptions de nullité, ...) La violation de prescriptions purement formelles.

c) Exceptions organiques

Catégorie créée par la jurisprudence de la Cour de cassation. Si la loi ne mentionne pas clairement la «sanction de nullité», il peut alors s'agir d'une «règle d'organisation judiciaire», auquel cas les règles atténuantes des articles 860 et suivants du Code judiciaire ne sont pas d'application.

Le texte de l'article 973 proposé visait donc en tout cas la violation de prescriptions purement formelles, sanctionnée de nullité. On souhaite conférer au juge un pouvoir de rectification qui permet ou bien de déclarer tout de même nul un acte qui nuit aux intérêts d'une partie (cf. l'article 861 du Code judiciaire), ou bien de poser des actes permettant de réaliser tout de même le but de la règle violée (cf. l'article 867 du Code judiciaire).

Il serait cependant préférable de régler une telle matière dans la section traitant des nullités elles-mêmes, de manière à pouvoir instaurer un pouvoir de rectification pour l'ensemble de la procédure, et pas uniquement pour l'expertise judiciaire. Une telle disposition ne relève donc pas du champ d'application de cette proposition de loi, et il est préférable de la supprimer.

*
* *

ambtshalve herstelt de rechter elke onregelmatigheid van vorm die een handeling in het deskundigenonderzoek aantast, of laat dit door de deskundigen herstellen.»

Bij de bespreking ontstond enige discussie over wat onder deze «vormelijke onregelmatigheden» moest worden verstaan.

Het Belgisch gerechtelijk recht deelt de procedurele excepties *sensu lato* in drie categorieën in:

a) Middelen van onontvankelijkheid of ontoelaatbaarheid

Men heeft geen toegang tot de rechter omdat de «rechtsoverdracht» ontbreekt (wegens gebrek aan hoe-danigheid, belang, bekwaamheid, gezag van gewijsde, ...)

b) Procedurele excepties *sensu stricto*

Men heeft wel toegang tot de rechter, maar de «overdracht in rechte» moet op de juiste manier worden uitgeoefend (excepties van nietigheid, ...) De schending van loutere vormvoorschriften.

c) Organieke excepties

Categorie gecreëerd door rechtspraak Hof van Cassatie. Indien de wet niet duidelijk de «nietigheids-sanctie» vermeldt, dan kan het gaan om een «regel van gerechtelijke organisatie», in welk geval de verzachtingsregels in art. 860 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek niet van toepassing zijn.

De tekst van het voorgestelde artikel 973 alvast doelde dus op de schending van loutere vormvoorschriften, gesanctioneerd met nietigheid. Men wil de rechter een herstelbevoegdheid wil geven waardoor ofwel de belangenschade van een partij alsnog ongedaan kan gemaakt worden (cf. art. 861 van het Gerechtelijk Wetboek), ofwel handelingen te stellen waardoor het doel van de geschonden regel alsnog kan bereikt worden (cf. art. 867 Ger.W).

Dergelijke materie zou echter beter geregeld worden in de Afdeling die handelt over de nietigheden zelf, zodat een herstelbevoegdheid kan ingevoerd worden voor het héle rechtspleging en niet louter voor het deskundigenonderzoek. Dergelijke bepaling valt dus buiten de sfeer van dit wetsvoorstel en kan beter worden weggelaten.

*
* *

M. *Éric Massin (PS)* présente les amendements n°s 7, 8 et 9, libellés comme suit:

Amendement n° 7

«Compléter le § 2, alinéa 3, proposé, par les mots suivants: «*les portes défailantes, par lettre recommandée*».

*
* *

Amendement nr. 8

Compléter le § 2, alinéa 1er, par les mots suivants: «les portes défailantes, par lettre recommandée».

*
* *

Amendement n° 9

Remplacer l'alinéa 5, du § 2, proposé, comme suit:

«En cas d'urgence, le juge peut par décision motivée réduire ces délais. Une copie de cette décision est jointe à la convocation».

*
* *

Les amendements n°s 41 et 42 de M. *Wathelet* tendent à apporter une correction linguistique aux amendements n°s 7 et 8:

«Dans le texte français, remplacer le mot «portes» par le mot «parties».»

*
* *

L'amendement n°13 de M. *Alfons Borginon (VLD)*, tend à supprimer l'alinéa 5 dans l'article 973, § 2, proposé du Code judiciaire.

Justification

L'alinéa 5 est superflu, étant donné que, dans les alinéas précédents, il est question de délais de déchéance «dans les huit jours» ou «dans le mois», et non de délais d'attente.

De heer *Éric Massin (PS)* dient de amendementen nrs 7, 8 en 9 in die als volgt luiden:

Amendement nr. 7

De voorgestelde § 2, derde lid, aanvullen met de woorden: «, en de niet verschijnende partijen, bij ter post aangetekende brief.».

*
* *

Amendement. nr. 8

De voorgestelde § 2, eerste lid, aanvullen met de woorden: «, en de niet verschijnende partijen, bij ter post aangetekende brief.».

*
* *

Amendement nr. 9

Het vijfde lid van de voorgestelde § 2 vervangen als volgt:

«In gevallen van dringende noodzakelijkheid kan de rechter die termijnen inkorten bij een met redenen omklede beslissing. Een afschrift van die beslissing wordt bij de oproepingsbrief gevoegd.».

*
* *

De amendementen nrs. 41 en 42 van de heer *Wathelet* beogen een taalverbetering van de amendementen nrs. 7 en 8:

«In de Franse tekst, het woord «portes» vervangen door het woord «parties».»

*
* *

Amendement nr.13 van de heer *Alfons Borginon (VLD)*, beoogt in het voorgestelde art. 973, § 2 van het Gerechtelijk Wetboek, het vijfde lid op te heffen.

Verantwoording

Het vijfde lid is overbodig, aangezien het in de voorgaande leden gaat over vervaltermijnen «binnen de acht dagen» of binnen de maand», en niet over wachttermijnen.

Il est dès lors évident que l'acte ne doit pas nécessairement intervenir le «dies ad quem comparatur» (= le dernier jour du délai), mais peut aussi intervenir plus tôt. L'alinéa 5 est, par conséquent, superflu.

*
* *

L'amendement n°31 de *M. Melchior Wathelet (cdH)* remplace l'article 13 par la disposition suivante:

«Art. 973. — § 1er. Immédiatement après la notification de sa désignation ou, le cas échéant, après la notification de la consignation de la provision conformément à l'article ..., et sauf urgence, l'expert prend les conventions des parties et de leurs conseils et fixe dans les meilleurs délais le début des opérations d'expertise.

Dans les huit jours de la notification visée à l'alinéa précédent, sauf délai plus court prévu dans la décision de désignation, l'expert avise les parties par lettre recommandée à la poste, le juge et les conseillers par lettre missive des lieu, jour et heure du début de ses travaux. Les parties et les conseils peuvent par la suite dispenser l'expert de les convoquer à chaque opération d'expertise ultérieure.

L'expert entame ses travaux au plus tôt huit jours et au plus tard un mois après l'envoi de sa lettre recommandée.

Si toutes les parties ou leurs conseils demandent un report au moins cinq jours avant le début des travaux, l'expert est tenu d'y consentir. Il informe le juge de tout refus de report.

Dans sa lettre de convocation, l'expert invite les parties à lui remettre, au plus tard lors de la première réunion d'expertise, des dossiers comprenant:

- les conclusions déjà déposées par les parties, ou une note résumant le litige
- les pièces inventoriées constituant les dossiers d'audience
- les autres documents et informations que les parties estimerait nécessaires à l'exécution de la mission d'expertise

Lors de cette première réunion, les parties sont entendues par l'expert et lui remettent les documents vi-

Het is evident dat de rechtshandeling dan niet dient te gebeuren op de «dies ad quem computatur» (= de laatste dag van de termijn), maar ook reeds vroeger mag gebeuren. Het vijfde lid is dan ook overbodig.

*
* *

Amendement nr. 31 van de *heer Melchior Wathelet (cdH)* vervangt artikel 13 door de volgende bepaling:

«Art. 973. — § 1. Onmiddellijk na de kennisgeving van zijn aanstelling of, in voorkomend geval, na de kennisgeving van de consignatie van het voorschot overeenkomstig artikel ..., en behoudens dringende noodzaak, gaat de deskundige na wanneer de partijen en hun raadslieden zich kunnen vrijmaken en bepaalt hij zo spoedig mogelijk de aanvang van de deskundigenverrichtingen.

Binnen acht dagen na de in het vorige lid bedoelde kennisgeving en behoudens een in de aanstellingsbeslissing bepaalde kortere termijn, geeft de deskundige binnen acht dagen bij een ter post aangetekende brief aan de partijen en bij gewone brief aan de rechter en de raadslieden kennis van de plaats, de dag en het uur waarop hij zijn werkzaamheden zal aanvangen. De partijen en de raadslieden kunnen naderhand de deskundige ervan vrijstellen ze voor iedere latere deskundigenverrichting op te roepen.

De deskundige vangt zijn werkzaamheden aan ten vroegste acht dagen en ten laatste een maand na de verzending van zijn aangetekend schrijven.

Indien alle partijen of hun raadslieden ten minste vijf dagen voor de aanvang van de werkzaamheden om uitstel verzoeken, moet de deskundige dat toestaan. Hij geeft van elke weigering tot uitstel kennis aan de rechter.

De deskundige verzoekt in zijn oproepingsbrief de partijen hem ten laatste tijdens de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek dossiers ter hand te stellen met:

- de reeds door de partijen neergelegde conclusies, of een nota waarin het geschil wordt samengevat;
- de geïnventariseerde stukken van het terechtzittingsdossier;
- de andere documenten en inlichtingen die de partijen nodig zouden achten voor de uitvoering van het deskundigenonderzoek.

Tijdens die eerste bijeenkomst worden de partijen gehoord door de deskundige en stellen zij hem de in

sés à l'alinéa précédent. Un calendrier des opérations d'expertise est fixé. Sauf impossibilité, la première réunion d'expertise se tient sur les lieux

Les parties produisent dans les délais convenus toutes les informations et documents supplémentaires requis par l'expert pour les besoins de l'expertise.

Elles font aux experts toutes réquisitions utiles.

§ 2. L'expert procède de manière contradictoire à ses constatations.

Il dresse un procès-verbal des réunions qu'il organise. Il en envoie une copie au juge, aux parties et aux conseils par lettre missive.».

Justification

Cet amendement reprend le contenu de l'article 15 proposé en proposant des aménagements:

§ 1er:

– sauf urgence, l'expert prend les convenances des avocats et des parties pour fixer la première réunion d'expertise. Cette manière de faire est reprise du vademecum de l'expertise judiciaire telle qu'elle est pratiquée dans l'arrondissement judiciaire de Liège. Pour convoquer la première réunion d'expertise, il est d'usage que l'expert prenne les convenances des avocats. Sauf urgence, l'expert tient compte autant que possible des convenances des parties, de manière à éviter les incidents.

– l' amendement vise aussi à clarifier ce qu'on entend sous le vocable «formalité». Les parties et les conseils peuvent dispenser l'expert de les convoquer pour les opérations d'expertise ultérieures.

– l'amendement prévoit que la liste des documents à remettre au plus tard lors de la première réunion d'expertise figure dans la convocation et répertorie ces documents (cfr. vade-mecum de l'expertise judiciaire telle qu'elle est pratiquée notamment dans l'arrondissement judiciaire de Liège);

het vorige lid bedoelde stukken ter hand. Een tijdpad van de deskundigenverrichtingen wordt opgesteld. Behalve als zulks onmogelijk is, wordt de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek ter plaatse gehouden.

De partijen overleggen binnen de overeengekomen termijnen alle bijkomende inlichtingen en documenten waarom de deskundige ten behoeve van het deskundigenonderzoek verzoekt.

Zij doen aan de deskundigen alle dienstige verzoeken.

§ 2. De deskundige doet die vaststellingen op tegenspraak.

De deskundige stelt een proces-verbaal op van de vergaderingen die hij organiseert. Hij zendt daarvan bij gewone brief een afschrift over aan de rechter, de partijen en de raadslieden.».

Verantwoording

Dit amendement neemt de inhoud van het voorgestelde artikel 15 over en stelt aanpassingen voor.

Wat § 1 betreft:

– behoudens dringende noodzaak, gaat de deskundige na wanneer de partijen en hun raadslieden zich kunnen vrijmaken teneinde de datum van de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek vast te stellen. Die werkwijze is overgenomen van het vademecum van het gerechtelijk deskundigenonderzoek zoals dat in het rechterlijk arrondissement Luik wordt uitgevoerd. Het is gebruikelijk dat de deskundige, om de datum van de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek te bepalen, bij de advocaten nagaat wanneer hen dat past. Behoudens dringende noodzaak houdt de deskundige zoveel mogelijk rekening met de beschikbaarheid van de partijen, teneinde incidenten te voorkomen;

– het amendement beoogt ook te verduidelijken wat wordt verstaan onder «formaliteiten». De partijen en de raadslieden kunnen de deskundige ervan vrijstellen hen voor de latere deskundigenverrichting op te roepen;

– het amendement voorziet erin dat de lijst van de documenten die ten laatste tijdens de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek ter hand moeten worden gesteld, wordt vermeld in de oproepingsbrief, en dat die documenten erin zijn geïnventariseerd (zie het vademecum van het gerechtelijk deskundigenonderzoek, zoals dat met name in het rechterlijk arrondissement Luik wordt uitgevoerd);

– les obligations des parties sont énoncées de manière précise: il est précisé que, lors de cette première réunion, les parties sont entendues par l'expert et lui remettent les documents visés à l'alinéa précédent. Un calendrier des opérations d'expertise est fixé. Sauf impossibilité, la première réunion d'expertise se tient sur les lieux. Les parties produisent dans les délais convenus toutes les informations et documents supplémentaires requis par l'expert pour les besoins de l'expertise.

Le § 2 pose le principe selon lequel l'expertise se déroule de manière contradictoire. L'expert dresse un procès-verbal des réunions qu'il organise et en envoie une copie au juge, aux parties et aux conseils par lettre missive.

Ces dispositions sont inscrites à la suite de l'article 12, dans la logique du déroulement de la procédure.

Le contenu de l'article 13 est déplacé vers l'article 14.»

*
* *

L'amendement n° 48 de *M. Éric Massin (PS)* tend à compléter l'article 973, § 2, alinéa 1er, proposé, du Code judiciaire par les mots suivants:

«et, le cas échéant, les parties défaillantes par pli judiciaire».

L'amendement n° 49 de *M. Éric Massin (PS)* porte uniquement sur l'alinéa 1er du § 2 proposé et tend à le compléter par ce qui suit:

et, le cas échéant, les parties défaillantes par pli judiciaire».

*
* *

C. Discussion des amendements et décision

Les amendements n°s 7 et 8 sont retirés.

MM. Fons Borginon (VLD) et Éric Massin (PS) expliquent que leurs amendements donnent suite aux points de vue déjà exposés lors de la première discussion.

– de verplichtingen van de partijen worden nauwkeurig aangegeven: er wordt gepreciseerd dat tijdens die eerste bijeenkomst de deskundige de partijen hoort en dat die hem de in het vorige lid bedoelde documenten overhandigen. Een tijdpad van de deskundigenverrichtingen wordt opgesteld. Behalve als zulks onmogelijk is, wordt de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek ter plaatse gehouden. De partijen leggen binnen de overeengekomen termijnen alle bijkomende inlichtingen en documenten voor waar de deskundige ten behoeve van het deskundigenonderzoek om verzoekt.

In § 2 wordt het principe aangegeven dat het deskundigenonderzoek op tegenspraak gebeurt. De deskundige stelt een proces-verbaal op van de vergaderingen die hij organiseert en zendt daarvan een afschrift over aan de rechter, de partijen en de raadslieden.

Die bepalingen worden opgenomen na artikel 12, in de logica van het verloop van de procedure.

De inhoud van artikel 13 wordt overgeheveld naar artikel 14.»

*
* *

Amendement nr. 48 van *de heer Éric Massin (PS)* beoogt het voorgestelde artikel 973, § 2, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen als volgt:

«en, in voorkomend geval, de verstekdoende partijen bij gerechtsbrief».

Amendement nr. 49 van *de heer Éric Massin (PS)* heeft alleen betrekking op het eerste lid van de voorgestelde paragraaf 2 en stelt voor om deze bepaling als volgt aan te vullen:

«en, in voorkomend geval, de verstekdoende partijen bij gerechtsbrief».

*
* *

C. Bespreking van de amendementen en beslissing

De amendementen nrs. 7 en 8 worden ingetrokken.

De heren Fons Borginon (VLD) en Éric Massin (PS) leggen uit dat hun amendementen gevolg geven aan de standpunten die reeds eerder, tijdens de eerste bespreking uiteengezet werden.

M. Melchior Wathelet (cdH) signale qu'il a réaménagé les articles de la proposition de loi pour qu'ils suivent la chronologie de l'expertise. Le groupe de travail estime que ce réaménagement est inopportun.

Le groupe de travail marque son accord sur les amendements n°s 2, 13, 48 et 49.

Les amendements n°s 7 à 9, 31, 41 et 42 ne font l'objet d'aucun consensus.

Article 14

A. Discussion

Cet article porte sur les rapports intermédiaires.

L'auteur explique que le juge contrôle ces rapports et qu'il vérifie si l'expert remplit sa mission correctement et selon le calendrier prévu. Cela n'a donc aucun sens d'associer les parties en l'occurrence.

Étant donné que l'auteur souhaite limiter le nombre d'incidents de procédure, il est préférable de ne pas associer les parties à la procédure.

Le groupe de travail décide de préciser, dans le texte, qu'il s'agit d'un rapport intermédiaire.

B. Amendements

M. Walter Muls (sp.a-spirit) présente l'amendement n° 11, libellé comme suit:

«Au § 1er, dans l'article 974 proposé, remplacer les mots «le délai fixé pour le dépôt du rapport est supérieur» par les mots «le délai fixé pour le dépôt du rapport final est supérieur».

*
* *

M. Alfons Borginon (VLD) présente l'amendement n° 18 visant à remplacer l'article 974 du Code judiciaire, proposé, par la disposition suivante:

«Art. 974. — § 1er. Si le délai fixé pour le dépôt du rapport final est supérieur à six mois, l'expert adresse tous les six mois un rapport intermédiaire sur l'état d'avancement de ses travaux au juge, aux parties et aux conseils. Cet état d'avancement mentionne:

De heer Melchior Wathelet (cdH) deelt mee dat hij de artikelen van het wetsvoorstel heeft herschikt zodat ze de chronologie van het deskundigenonderzoek zouden volgen. De werkgroep vindt die herschikking niet opportuun.

De werkgroep stemt in met de amendementen nrs. 2, 13, 48 en 49.

Over de amendementen nrs. 7 tot 9, 31, 41 en 42 is er geen consensus.

Artikel 14

A. Bespreking

Dit artikel handelt over de tussentijdse verslagen.

De indiener legt uit dat de rechter deze verslagen controleert en daarbij nagaat of de expert zijn opdracht naar behoren en volgens het vooropgestelde tijdsplan vervult. Het heeft dus geen zin dat de partijen hierbij te betrekken.

De indiener wenst het aantal procedure-incidenten te beperken, dat is de reden waarom de partijen er beter niet bij betrokken worden.

De werkgroep beslist om in de tekst te verduidelijken dat het om een tussentijds verslag gaat.

B. Amendementen

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) dient amendement nr 11 in dat luidt als volgt:

«In § 1 van het voorgestelde artikel 974 de woorden «het indienen van het verslag op meer dan zes maanden is bepaald ...» vervangen door de woorden «het indienen van het eindverslag op meer dan zes maanden is bepaald »

*
* *

De heer Alfons Borginon (VLD) dient amendement nr. 18 in dat het voorgestelde art. 974 van het Gerechtelijk Wetboek beoogt te vervangen als volgt:

«974. — § 1. Indien de termijn voor het indienen van het eindverslag op meer dan zes maanden is bepaald bezorgt de deskundige om de zes maanden een tussentijds verslag over de stand van zaken aan de rechter, de partijen en de raadslieden. Deze stand van zaken vermeldt:

- les travaux déjà réalisés;
- les travaux réalisés depuis le dernier rapport intermédiaire;
- les travaux qui restent à réaliser.

§ 2. Seul le juge peut prolonger le délai pour le dépôt du rapport final. À cet effet, l'expert peut s'adresser au juge en indiquant la raison pour laquelle le délai devrait être prolongé.

Le juge refuse de prolonger le délai lorsqu'il estime qu'une prolongation n'est pas raisonnablement justifiée. Il motive cette décision.

§ 3. En cas de dépassement du délai prévu et en l'absence de demande de prolongation avenue dans les délais, le juge ordonne d'office la convocation, conformément à l'article 973, § 2.»

Justification

Pour éviter toute confusion il importe de préciser, quand il est question de rapport, s'il s'agit du rapport final ou intermédiaire.

*
* *

L'amendement n° 32 de *M. Melchior Wathelet (cdH)* tend à remplacer l'article 14 proposé par la disposition suivante:

«Art. 974.— § 1er. Le juge qui a ordonné l'expertise suit l'expertise et veille notamment au respect des délais et du caractère contradictoire de l'expertise.

À la demande d'une partie ou des experts, voire d'office, le juge rectifie ou fait rectifier par les experts toute irrégularité de forme entachant un acte accompli dans le cadre d'une expertise.

§ 2. Les experts exécutent leur mission sous le contrôle du juge qui peut à tout moment, d'office ou à la demande des parties, assister aux opérations. Le greffier en informe les experts, les parties et leurs conseils par lettre missive.

Toutes les contestations relatives à l'expertise survenant au cours de celle-ci entre les parties ou entre les parties et les experts, y compris les demandes de remplacement d'experts, d'extension ou de prolongation de leurs missions, ainsi que toute demande tant au provisoire qu'au fond dont l'utilité ou la nécessité a été mise

- de reeds uitgevoerde werkzaamheden;
- de werkzaamheden uitgevoerd sinds het laatste tussentijds verslag;
- de nog uit te voeren werkzaamheden.

§ 2. Alleen de rechter mag de termijn voor de indiening van het eindverslag verlengen. De deskundige kan zich daartoe tot de rechter wenden met opgave van de reden waarom de termijn zou moeten worden verlengd.

De rechter weigert de verlenging wanneer hij van oordeel is dat die niet redelijk verantwoord is. Hij motiveert deze beslissing.

§ 3. Bij overschrijding van de vooropgestelde termijn en bij gebreke van tijdig ontvangen verzoek tot verlenging gelast de rechter ambtshalve de oproeping overeenkomstig artikel 973, § 2.»

Verantwoording

Om verwarring te vermijden moet gepreciseerd worden wanneer met «verslag» wordt bedoeld «tussentijds verslag» en wanneer «eindverslag

*
* *

Amendement nr. 32 van *de heer Melchior Wathelet (cdH)* vervangt het voorgestelde artikel 14 door de volgende bepaling:

«Art. 974.— § 1. De rechter die het deskundigenonderzoek heeft bevolen volgt het onderzoek op en ziet er met name op toe dat de termijnen worden nageleefd en de tegenspraak in acht wordt genomen.

Op verzoek van een partij of de deskundigen of zelfs ambtshalve herstelt de rechter elke onregelmatigheid van vorm die een handeling in het deskundigenonderzoek aantast, of laat dit door de deskundigen herstellen.

§ 2. De deskundigen vervullen hun opdracht onder toezicht van de rechter, die ten allen tijde ambtshalve of op verzoek van de partijen, de verrichtingen kan bijwonen. De griffier verwittigt hiervan bij gewone brief de deskundigen, de partijen en de raadslieden.

Alle betwistingen die in de loop van het deskundigenonderzoek met betrekking tot dit onderzoek ontstaan tussen de partijen of tussen de partijen en de deskundigen, met inbegrip van het verzoek tot vervanging van de deskundigen, de uitbreiding of de verlenging van de opdracht, alsmede iedere vordering in kort geding of

en évidence en cours d'expertise ou en fonction de celle-ci, sont réglées par le juge.

À cet effet, les parties et les experts peuvent s'adresser au juge par lettre missive, motivée. Dans les huit jours qui suivent la réception de la lettre au greffe, le juge fait convoquer en chambre du conseil les experts et les parties, par pli judiciaire, ainsi que les conseils, par lettre missive.

La comparution en chambre du conseil a lieu dans le mois qui suit la convocation.

En cas d'urgence, motivée par le juge dans sa décision, ces délais peuvent être réduits. Une copie de la décision du juge est jointe à la convocation.

Le juge statue, par décision motivée, dans les huit jours. Dans les cinq jours de la décision, le greffier en avise les parties, les experts confirmés ou déchargés et, le cas échéant, les nouveaux experts désignés, par pli judiciaire, ainsi que les conseils, par lettre missive.

§ 3. Le juge qui a ordonné l'expertise lors de l'audience d'introduction peut charger un magistrat de son corps des tâches visées aux §§ 1er et 2, la préférence étant donnée au juge qui sera normalement le juge du fond.»

La chambre à trois juges qui a ordonné l'expertise confie à l'un de ses membres les tâches visées aux §§ 1er et 2.

Le président siégeant en référé qui a ordonné l'expertise peut charger un magistrat de son corps des tâches visées aux §§ 1er et 2, la préférence étant donnée au juge qui sera normalement le juge du fond.»

Justification

L'amendement reprend le contenu de l'article 13.

Le § 2, alinéa 2, est cependant amendé pour introduire la notion de saisine permanente du magistrat en cours d'expertise (voir Dialogues Justice de M. Erdman et du Professeur de Leval). Cette saisine, dans l'approche proposée, pourrait porter sur toute mesure que l'évolution du dossier nécessite pendant la durée de l'expertise et ce dans le respect du contradictoire (demande de provision nécessaire à l'exécution de travaux que

ten gronde waarvan het nut of de noodzaak tijdens of ten behoeve van het deskundigenonderzoek is aangetoond, worden door de rechter beslecht.

De partijen en de deskundigen kunnen zich daartoe bij gewone brief, met vermelding van de beweegredenen, tot de rechter wenden. De rechter doet binnen acht dagen na de ontvangst van de brief op de griffie, de deskundigen en de partijen bij gerechtsbrief en de raadslieden bij gewone brief oproepen om in raadkamer te verschijnen.

De verschijning in raadkamer vindt plaats binnen een maand na de oproeping.

Om redenen van dringende noodzakelijkheid die de rechter in zijn beslissing aangeeft kunnen deze termijnen worden ingekort. Een afschrift van zijn beslissing wordt bij de oproeping gevoegd.

De rechter doet bij beslissing die de beweegredenen vermeldt, uitspraak binnen acht dagen. De griffier geeft hiervan kennis binnen vijf dagen van de beslissing bij gerechtsbrief aan de partijen, de bevestigde of ontheven deskundigen en, in voorkomend geval, de nieuw aangestelde deskundigen en bij gewone brief aan de raadslieden.

§ 3. De rechter die op de inleidingszitting het deskundigenonderzoek heeft bevolen kan een magistraat uit zijn korps belasten met de opdrachten die in paragraaf 1 en 2 worden bedoeld, met voorkeur voor de rechter die normaal ten gronde van de zaak kennis zal nemen.»

De kamer met drie rechters die het deskundigenonderzoek heeft bevolen belast een van haar leden met de opdrachten die in de paragrafen 1 en 2 worden bedoeld.

De voorzitter zitting houdend in kort geding die het deskundigenonderzoek heeft bevolen kan een magistraat uit zijn korps belasten met de opdrachten die in paragraaf 1 en 2 worden bedoeld, met voorkeur voor de rechter die normaal ten gronde van de zaak kennis zal nemen.»

Verantwoording

Het amendement neemt de inhoud van artikel 13 over.

Het tweede lid van § 2 wordt echter geamendeerd met het oog op de invoering van het begrip permanente saïssing van de magistraat tijdens het deskundigenonderzoek (zie de Justitiedialogen van de heer Erdman en professor de Leval). In de voorgestelde aanpak zou die saïssing betrekking kunnen hebben op iedere maatregel die de evolutie van het dossier tijdens het deskundigenonderzoek vereist, met inachtneming van

l'expertise a mis en évidence, allocation d'un montant non sérieusement contestable sur une facture, adaptation plus rapide des mesures ordonnées concernant les enfants, débat sur la prise en charge des frais d'expertise ...). Afin d'éviter toute controverse quant à l'étendue de la saisine du juge, une modification légale s'impose, laquelle préciserait que les parties peuvent saisir le juge non seulement en cas de difficultés propres à l'expertise, mais également de toute demande tant au provisoire qu'au fond dont l'utilité ou la nécessité a été mise en évidence en cours d'expertise ou en fonction de celle-ci (voir l'audition de Me R. de Briey, pour l'OBFG, Réflexion sur l'expertise judiciaire).

*
* *

C. Décision

L'amendement n° 18 est adopté par le groupe de travail.

Les amendements n°s 11 et 32 ne font l'objet d'aucun consensus.

Art. 15

A. Discussion

Cet article organise la manière dont les parties sont associées aux travaux des experts.

Après la notification de leur désignation ou, le cas échéant, après la notification de la consignation de la provision, l'expert avise, dans les huit jours, les parties par lettre recommandée à la poste et le juge et les conseillers par lettre missive des lieu, jour et heure du début de ses travaux. Le juge peut, dans la décision de désignation de l'expert, prévoir un délai plus court.

Une membre juge le délai de huit jours trop court. Elle fait observer que l'expert qui ne réagit pas dans le délai prescrit n'encourt aucune sanction.

M. Fons Borginon (VLD) explique que si ce délai a été retenu, c'est uniquement parce qu'on peut être certain que la lettre de désignation parviendra à l'expert en

de tegenspraak (aanvraag van een voorschot dat nodig is voor de uitvoering van de werkzaamheden die het deskundigenonderzoek vereist, toekenning van een niet echt betwistbaar bedrag op een factuur, snellere aanpassing van de opgelegde maatregelen in verband met de kinderen, bespreking over de tenlasteneming van de kosten van het deskundigenonderzoek enzovoort). Om iedere discussie over de draagwijdte van de saïssering van de rechter te voorkomen, is een wetswijziging vereist die zou aangeven dat de partijen de rechter niet alleen in geval van moeilijkheden die eigen zijn aan het deskundigenonderzoek kunnen saïssieren, maar dat ze bij hem ook iedere vordering in kort geding of ten gronde aanhangig kunnen maken waarvan het nut of de noodzaak tijdens of ten behoeve van het deskundigenonderzoek is aangetoond (zie de hoorzitting met meester R. de Briey, voor de OBFG, Réflexion sur l'expertise judiciaire).

*
* *

C. Beslissing

Amendement nr. 18 wordt door de werkgroep aanvaard.

Over de amendementen nrs. 11 en 32 is er geen consensus.

Art. 15

A. Bespreking

Dit artikel organiseert de wijze waarop de partijen bij de werkzaamheden van de deskundigen betrokken wordt.

Na de kennisgeving van hun aanstelling, of in voorkomend geval na kennisgeving van de consignatie van het voorschot, geeft de deskundige binnen acht dagen bij een ter post aangetekende brief aan de partijen en bij gewone brief aan de rechter en de raadslieden kennis van de plaats, de dag en het uur waarop hij zijn werkzaamheden zal aanvangen. De rechter kan in de beslissing tot aanstelling van de deskundige een kortere termijn vastleggen.

Een lid vindt de termijn van acht dagen te kort. Zij merkt op dat er geen sanctie bepaald is voor het geval de deskundige niet binnen de voorgeschreven termijn reageert.

De heer Fons Borginon (VLD), legt uit dat de termijn van acht dagen alleen rekening houdt met het feit dat de deskundige binnen die tijdspanne de zending met

huit jours maximum. L'intervenant reconnaît que ce délai est relativement court. Il peut souscrire à la proposition visant à le proroger.

Le représentant de la ministre demande si les «jours» visés dans cette disposition sont des «jours ouvrables».

L'auteur du document de travail répond qu'il s'agit effectivement de jours ouvrables.

B. Amendements

M. Melchior Wathelet (cdH) propose, dans son amendement n° 33, de remplacer tout le texte de l'article. En vertu de cet amendement, l'article 975, proposé, serait libellé comme suit:

«Art. 975. — Les parties sont tenues de collaborer à l'expertise. A défaut, le juge peut tirer toute conséquence qu'il jugera convenable».

Justification

Cet article reprend le § 1er de l'article 12bis proposé, à l'exception du § 2 qui est déplacé à l'article 13 (ancien article 15), celui-ci contenant les dispositions relatives à la première réunion d'expertise, et du § 3 qui n'est pas retenu.

*
* *

Mme Liesbeth Van der Auwera (CD&V) présente l'amendement n° 12, qui tend à remplacer l'article 975, alinéa 3, proposé, par la disposition suivante:

«L'expert entame ses travaux au plus tôt quatorze jours ouvrables et au plus tard un mois après la notification de la désignation de l'expert ou après la notification de la consignation.»

Justification

Aucune sanction n'est prévue si l'expert ne procède pas, par lettre recommandée, à la notification aux parties du début des travaux dans les huit jours de la notification de sa désignation.

De ce fait, ce début est incertain.

de l'aanstelling zeker ontvangen heeft. Hij geeft toe dat de termijn vrij kort is en kan instemmen met het voorstel om de termijn te verlengen.

De vertegenwoordiger van de minister wenst te vernemen of met «dagen» naar «werkdagen» verwijst.

De indiener van de werktekst antwoordt dat het inderdaad om werkdagen gaat.

B. Amendementen

De heer Melchior Wathelet (cdH) stelt in zijn amendement nr. 33 voor om het artikel volledig te vervangen. Het voorgestelde artikel 975 zou dan luiden als volgt:

«Art. 975.— De partijen zijn verplicht mee te werken aan het deskundigenonderzoek. Bij gebreke daarvan kan de rechter daaruit de conclusies trekken die hij toepasselijk acht.».

Verantwoording

Dit artikel neemt § 1 van het voorgestelde artikel 12bis over. Paragraaf 2 van dat artikel wordt verplaatst naar artikel 13 (vroeger artikel 15), dat de bepalingen met betrekking tot de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek omvat, en § 3 wordt niet overgenomen.

*
* *

Mevrouw Liesbeth Van der Auwera (CD&V) dient amendement nr. 12 in dat het voorgestelde artikel 975, derde lid, beoogt te wijzigen als volgt:

«De deskundige vangt zijn werkzaamheden aan ten vroegste veertien werkdagen en ten laatste één maand na de kennisgeving van de aanstelling van de deskundige of na de kennisgeving van de consignatie».

Verantwoording

Er is geen sanctie bepaald wanneer de deskundige niet binnen acht dagen na de kennisgeving van zijn aanstelling overgaat tot de kennisgeving aan de partijen van de aanvang van de werkzaamheden per aangetekend schrijven.

Hierdoor is deze aanvang onzeker.

Il serait préférable de prévoir que les travaux débutent au plus tôt quatorze jours et au plus tard un mois après la notification de la désignation de l'expert ou de la consignation.

Cette disposition offre davantage de sécurité quant au début des travaux.

*
* *

M. Melchior Wathelet (cdH) présente un sous-amendement à l'amendement n° 12. Il propose de remplacer, à l'article 975, alinéa 3, proposé, les mots «la désignation de l'expert» par les mots «sa désignation» (n° 43);

*
* *

L'amendement n° 10 de *M. Eric Massin (PS)* vise à:

compléter l'alinéa 5 proposé par les mots suivants:

« , les parties défaillantes, par lettre recommandée »

C. *Décision*

Le groupe de travail souscrit à l'amendement n° 10, au sous-amendement n° 43 et à l'amendement n° 12.

L'amendement n° 33 ne découle pas des discussions et ne peut emporter le consensus de la commission.

Article 16

A. *Discussion*

À la fin des travaux, les parties reçoivent un avis provisoire qui leur permet de formuler leurs observations dans un certain délai.

Il est souligné que le mot «expert» doit toujours figurer au singulier.

Un membre demande qui doit fixer le délai: le juge ou l'expert?

Beter is te stellen dat de werkzaamheden aanvangen ten vroegste veertien dagen en ten laatste één maand na de kennisgeving van de aanstelling van de deskundige of van de consignatie.

Dit biedt meer zekerheid over de aanvang van de werkzaamheden.

*
* *

De heer Melchior Wathelet (cdH) dient een sub-amendement in op amendement nr. 12. Het stelt voor om in het voorgestelde artikel 975, derde lid, de woorden «de aanstelling van de deskundige» vervangen door de woorden «zijn aanstelling» (nr. 43);

*
* *

Amendement nr. 10 van *de heer Eric Massin (PS)* beoogt volgende wijziging:

Het voorgestelde vijfde lid aanvullen met de volgende woorden:

« , en bij ter post aangetekende brief aan de niet verschijnende partijen. ».

C. *Beslissing*

De werkgroep stemt in met amendement nr. 10, sub-amendement nr. 43 en amendement nr. 12.

Amendement nr. 33 volgt niet uit de besprekingen en kan de consensus van de commissie niet wegdragen.

Artikel 16

A *Bespreking*

De partijen krijgen na afloop van de werkzaamheden, een voorlopig advies dat hen de kans biedt om hun opmerkingen binnen een bepaalde termijn te formuleren.

Er wordt opgemerkt dat het woord «deskundige» steeds in het enkelvoud moet staan.

Een lid vraagt wie de termijn moet vaststellen, de rechter of de deskundige?

Le représentant de la ministre répond que c'est l'expert qui fixe le délai mais que le juge doit veiller au respect de celui-ci. Il propose que le texte soit adapté en ce sens.

L'auteur précise qu'il amendera le texte en ce sens. L'expert peut fixer le délai des observations, tout en étant lié par la décision initiale du juge qui a ordonné l'expertise (voir, plus loin, l'amendement n° 19).

Un membre fait observer qu'un rapport d'expertise n'est pas contraignant pour le juge, il a une valeur d'information ou d'avis. Il souligne cependant que le délai dans lequel les observations doivent être formulées doit être «raisonnable», les parties devant avoir la possibilité d'étudier sérieusement le dossier.

B. Amendements

M. Alfons Borginon (VLD), présente les amendements n°s 14 et 19 ayant la portée suivante:

Amendement n° 14

Remplacer l'article 976, alinéa 2, deuxième phrase, du Code judiciaire, proposé, par la disposition suivante:

«L'expert ne tient aucun compte des observations qu'il reçoit tardivement. Ces observations peuvent être écartées d'office des débats par le juge.»

Justification

La question de savoir si le juge ne devrait pas pouvoir tenir compte des observations formulées tardivement a été soulevée à juste titre lors de l'examen de la proposition.

En effet, il serait injuste d'ôter à une partie la possibilité de faire valoir des éléments qui pourraient s'avérer déterminants. Ces éléments pourraient éventuellement être soumis au juge à titre d'«information». Le juge leur attribuerait la valeur probante qu'il jugerait appropriée.

D'après l'avis du Conseil supérieur de la Justice (p. 29 et 30), les observations tardives devraient pouvoir être écartées d'office des débats par le juge. Le texte actuel dispose quant à lui que ces observations doivent être automatiquement écartées des débats.

De vertegenwoordiger van de minister antwoordt dat de deskundige de termijn bepaalt maar dat de rechter er moet op toezien dat hij nageleefd wordt. Hij stelt voor dat de tekst in die zin wordt aangepast.

De indiener deelt mee dat hij de tekst op dit punt zal amenderen. De deskundige kan de termijn voor de opmerkingen vastleggen maar hij is daarbij gebonden door de initiële beslissing van de rechter die het deskundigenonderzoek bevolen heeft (zie verder, amendement nr. 19).

Een lid merkt op dat een expertiseverslag niet bindend is voor de rechter, het heeft de waarde van een inlichting of advies. Hij wijst er wel op dat de termijn waarbinnen de opmerkingen meegedeeld moeten worden «redelijk» moet zijn, de partijen moeten de kans krijgen om het verslag ernstig door te nemen.

B. Amendementen

De heer Alfons Borginon (VLD), dient de amendementen nrs. 14 en 19 in met volgende draagwijdte:

Amendement nr. 14

Het voorgestelde artikel 976, tweede lid, tweede volzin van het Gerechtelijk Wetboek vervangen als volgt:

«De deskundige houdt geen rekening met de opmerkingen die hij laattijdig ontvangt en de rechter kan deze ambtshalve uit de debatten weren.»

Verantwoording

Bij de bespreking maakte men terecht de opmerking of de rechter niet de mogelijkheid moet hebben om alsnog rekening te houden met opmerkingen die laattijdig geformuleerd werden.

Het zou immers onrechtvaardig zijn dat een partij hierdoor elementen die van doorslaggevend belang zouden kunnen zijn, verloren ziet gaan. Eventueel zou men deze voor rechter als «inlichtingen» kunnen laten gelden, waar de rechter dan de bewijswaarde aan kan hechten die hij geschikt acht.

Volgens het advies van de Hoge Raad voor de Justitie, (blz. 29-30) moet de rechter de laattijdige opmerkingen ambtshalve kunnen weren uit de debatten, terwijl de huidige tekst bepaalt dat dit automatisch gebeurt.

En supprimant cet automatisme/cette obligation imposée au juge, on permettrait à celui-ci de tenir compte des observations tardives susceptibles de jouer un rôle déterminant.

Amendement n° 19

Dans l'article 976, alinéa 1er, proposé du Code judiciaire, remplacer la deuxième phrase par la phrase suivante:

«L'expert fixe, le cas échéant conformément à la décision du juge visée à l'article 972, un délai raisonnable pour la formulation d'observations.».

Justification

L'article 972 proposé du Code judiciaire prévoit la possibilité que le juge fixe une date pour une seconde réunion avec les parties et l'expert. Le juge peut alors fixer «le délai dans lequel les parties pourront faire valoir leurs observations à l'égard de l'avis provisoire de l'expert».

Une seconde réunion est facultative, mais, le cas échéant, l'expert ne peut plus fixer lui-même le délai raisonnable dans lequel les parties doivent communiquer leurs observations relatives à l'avis provisoire.

L'article doit être adapté afin d'en tenir compte.

*
* *

L'amendement n° 39 de *M. Melchior Wathelet (cdH)* est un sous-amendement à l'amendement n° 14.

Il tend à remplacer à l'article 976, alinéa 2, proposé, les mots «ne tient aucun compte» par les mots «*peut ne pas tenir compte*».

Justification

Dans son avis, le Conseil supérieur de la Justice se dit favorable à la possibilité pour l'expert de ne pas prendre en considération les observations formulées hors délai, y compris les observations des conseils techniques des parties et à la possibilité pour le juge d'écarter d'office des débats ces observations tardives.

Indien dit geen automatisme/verplichting zou zijn voor de rechter geeft men hem alsnog de mogelijkheid om rekening te houden met laattijdige opmerkingen die van doorslaggevend belang kunnen zijn.

Amendement nr. 19

Het voorgestelde artikel 976, eerste lid, tweede volzin van het Gerechtelijk Wetboek, vervangen als volgt:

«De deskundige bepaalt, in voorkomend geval overeenkomstig de beslissing van de rechter in artikel 972, de redelijke termijn voor het formuleren van opmerkingen.».

Verantwoording

Het voorgestelde artikel 972 van het Gerechtelijk Wetboek voorziet de mogelijkheid dat de rechter een datum voor een tweede bijeenkomst met de partijen en deskundige vastlegt. De rechter kan dan «de termijn waarbinnen de partijen hun opmerkingen kunnen laten gelden aangaande het voorlopig advies» bepalen.

Dergelijke tweede bijeenkomst is facultatief, maar in voorkomend geval kan de deskundige dan niet meer de redelijke termijn bepalen waarbinnen de partijen hun opmerkingen moeten communiceren inzake het voorlopig advies.

Het artikel moet worden aangepast om hiermee rekening te houden.

*
* *

Amendement nr. 39 van *de heer Melchior Wathelet (cdH)* is een subamendement op amendement nr 14.

Het beoogt in het voorgestelde artikel 976, tweede lid, de woorden «houdt geen rekening met» te vervangen door de woorden «*kan geen rekening houden met*».

Verantwoording

De Hoge Raad voor de Justitie geeft in zijn advies aan dat hij voorstander is van de mogelijkheid voor de deskundige om geen rekening te houden met de na het verstrijken van de termijn gemaakte opmerkingen, met inbegrip van de opmerkingen van de technische raadslieden van de partijen, en van de mogelijkheid voor de rechter die te laat gemaakte opmerkingen ambtshalve uit de debatten te weren.

L'amendement vise à supprimer l'automatisme initial prévu afin de réserver la possibilité tant pour l'expert que pour le juge de tenir compte d'observations tardives déterminantes.

*
* *

L'amendement n° 50 de *M. Eric Massin (PS)* sous-amende l'amendement n° 19 comme suit:

«Remplacer l'article 976, alinéa 1er, deuxième phrase, du Code judiciaire par la disposition suivante:

«Hormis les cas où le juge s'est déjà prononcé sur cette question, en application de l'article 972, alinéa, 2, l'expert fixe un délai raisonnable, compte tenu de la nature du litige, dans lequel les parties doivent formuler leurs observations.».

Justification

Il va de soi que si le juge, en application de l'article 972, alinéa 2, a déjà prévu un délai dans lequel les parties doivent formuler leurs observations, l'expert ne peut fixer lui-même un autre délai.

*
* *

L'amendement n° 34 de *M. Melchior Wathelet (cdH)* est un corollaire de ses précédents amendements et tend à remplacer l'article par la disposition suivante:

«Art. 976. — § 1er. Si le délai fixé pour le dépôt du rapport est supérieur à six mois, l'expert adresse tous les six mois un rapport intermédiaire sur l'état d'avancement de ses travaux au juge, aux parties et aux conseils. Cet état d'avancement mentionne:

- les travaux déjà réalisés;
- les travaux réalisés depuis le dernier rapport;
- les travaux qui restent à réaliser.

§ 2. Seul le juge peut prolonger le délai pour le dépôt du rapport. A cet effet, l'expert peut s'adresser au juge, selon la procédure prévue à l'article 973, § 2, en indiquant la raison pour laquelle le délai devrait être prolongé.

Het amendement heeft tot doel het automatisme waarin aanvankelijk was voorzien af te schaffen, zodat zowel de deskundige als de rechter de mogelijkheid krijgen rekening te houden met doorslaggevende opmerkingen die te laat zijn gemaakt.

*
* *

Amendement nr. 50 van *de heer Eric Massin (PS)* subamendeert amendement nr. 19 in de volgende zin:

«Het voorgestelde artikel 976, eerste lid, tweede zin, van het Gerechtelijk Wetboek vervangen door de volgende bepaling:

«Behalve als de rechter zich met toepassing van artikel 972, tweede lid, reeds over die kwestie heeft uitgesproken, bepaalt de deskundige, rekening houdend met de aard van het geschil, een redelijke termijn waarbinnen de partijen hun opmerkingen moeten maken.».

Verantwoording

Het ligt voor de hand dat indien de rechter, met toepassing van artikel 972, tweede lid, reeds een termijn heeft vastgesteld waarbinnen de partijen hun opmerkingen kenbaar moeten maken, de deskundige niet zelf een andere termijn mag bepalen.

*
* *

Amendement nr.34 van *de heer Melchior Wathelet (cdH)* sluit aan bij zijn vorige amendementen en beoogt de vervanging van het artikel door de volgende bepaling:

«Art. 976. — § 1. Indien de termijn voor het indienen van het verslag op meer dan zes maanden is bepaald bezorgt de deskundige om de zes maanden een tussentijds verslag over de stand van zaken aan de rechter, de partijen en de raadslieden. Deze stand van zaken vermeldt:

- de reeds uitgevoerde werkzaamheden;
- de werkzaamheden uitgevoerd sinds het laatste verslag;
- de nog uit te voeren werkzaamheden.

§ 2. Alleen de rechter mag de termijn voor de indiening van het verslag verlengen. De deskundige kan zich daartoe, volgens de in artikel 973, § 2, bepaalde procedure, tot de rechter wenden met opgave van de reden waarom de termijn zou moeten worden verlengd.

Le juge refuse de prolonger le délai lorsqu'il estime qu'une prolongation n'est pas raisonnablement justifiée. Il motive cette décision.

§ 3. En cas de dépassement du délai prévu, et en l'absence de demande de prolongation avenue dans les délais, le juge convoque d'office les parties conformément à l'article 973, § 2.

En cas de négligence manifeste, le juge réduit de droit les honoraires de l'expert, sans préjudice des dommages et intérêts dont celui-ci pourrait être tenu.

Le juge peut refuser d'accorder à l'expert un nouveau délai pour le dépôt de son rapport, le décharger de sa mission et par le même jugement désigner un nouvel expert conformément à l'article 979.».

Justification

Cet amendement reprend le contenu de l'article 14 en y apportant quelques modifications (en italique dans le texte):

– au § 2, l'amendement vise à préciser la procédure que doit suivre l'expert pour demander une prolongation des délais. Il est renvoyé, comme pour tout incident, à la procédure de l'article 973, § 2;

– au § 3, alinéa 1er, est apportée correction technique

– le § 3 est complété par deux alinéas nouveaux: les sanctions proposées par l'amendement en cas de négligence manifeste de l'expert, à savoir une réduction des honoraires de l'expert et la possibilité pour le juge de désigner un nouvel expert sont soutenues tant par le CSJ que par l'OBFG (Voir sur ces points la proposition de loi Doc. 51 0432 (M. Wathelet) à laquelle se rallie le Conseil supérieur de la Justice (Avis Doc 51 0073/002) et l'OBFG (avis Me R. de Briey, Réflexion sur l'expertise judiciaire).

C. Discussion des amendements et décision

Un membre demande si l'amendement n° 14 implique que le juge est tenu d'écarter des débats des pièces déposées tardivement, même si les parties estiment que l'on peut en tenir compte.

Un intervenant considère que cela serait contraire à la jurisprudence de la Cour de Cassation en ce qui

De rechter weigert de verlenging wanneer hij van oordeel is dat die niet redelijk verantwoord is. Hij motiveert deze beslissing.

§ 3. Bij overschrijding van de vooropgestelde termijn en bij gebreke van een tijdig ontvangen verzoek tot verlenging roept de rechter ambtshalve de partijen op, overeenkomstig artikel 973, § 2.

Bij kennelijke nalatigheid vermindert de rechter naar recht de honoraria van de deskundige, onverminderd de schadevergoeding en interesten waartoe deze gehouden mocht zijn.

De rechter kan weigeren aan de deskundige een nieuwe termijn toe te staan voor het indienen van zijn verslag, hem ontslaan van zijn opdracht en bij hetzelfde vonnis een nieuwe deskundige benoemen overeenkomstig artikel 979.».

Verantwoording

Dit amendement neemt de inhoud van artikel 14 over en brengt daaraan enkele wijzigingen aan (die in de tekst onderstreept zijn):

– het amendement beoogt in § 2 aan te geven welke procedure de deskundige moet volgen om een verlenging van de termijnen te vragen. Zoals voor ieder incident wordt verwezen naar de procedure van artikel 973, § 2;

– aan § 3, eerste lid, wordt een technische correctie aangebracht;

– aan § 3 worden twee nieuwe leden toegevoegd: de door het amendement voorgestelde sancties in geval van kennelijke nalatigheid vanwege de deskundige, met name een vermindering van zijn honoraria en de mogelijkheid voor de rechter een andere deskundige aan te stellen, krijgen de steun van zowel de HRJ als de OBFG; zie terzake wetsvoorstel DOC 51 0432 van de heer Wathelet, waarmee de Hoge Raad voor de Justitie (advies DOC 51 0073/002) en de OBFG (advies van meester R. de Briey, Réflexion sur l'expertise judiciaire) instemmen.

C. Bespreking van de amendementen en beslissing

Een lid vraagt of amendement nr.14 impliceert dat de rechter verplicht is om stukken die laattijdig werden ingediend uit de debatten te weren, zelfs indien de partijen vinden dat er rekening mee kan worden gehouden.

Een spreker meent dat zulks zou ingaan tegen de rechtspraak van het Hof van Cassatie met betrekking

concerne l'article 747, § 2, dernier alinéa. Cet article concerne les conclusions additionnelles. Une partie qui n'a pas pris ses conclusions principales dans les délais ne peut déposer de conclusions additionnelles (Cass., 26 nov. 1999, Arr Cass. 1999, 633).

L'auteur explique qu'il appartiendra au juge d'apprécier s'il existe une raison acceptable pour déposer tardivement les pièces ou si l'objectif est de retarder la procédure. Il statuera sur la bonne foi des parties.

Un autre membre ne comprend pas pourquoi on exclurait certaines constatations, d'autant plus que celles-ci pourraient être bel et bien soulevées ultérieurement dans le cadre de la procédure devant les tribunaux.

L'auteur fait observer que le juge n'est pas lié par le rapport des experts. Il est toutefois certain que les expertises prennent beaucoup de temps, c'est pourquoi il est recommandé de limiter cette expertise dans le temps: à un moment donné, il faut pouvoir clôturer l'expertise.

Le juge veillera toutefois au respect des droits de défense, il est dès lors parfaitement possible qu'il tienne quand même compte ultérieurement, au cours de la procédure quant au fond, d'éléments qui ont été apportés après la clôture de l'expertise.

Enfin, l'expert qui aurait connaissance, hors délai, d'un nouvel élément important, comme la publication de nouvelles constatations scientifiques par exemple, peut toujours demander au juge de prolonger le délai de dépôt du rapport (cf. article 14 de la proposition).

Un autre membre fait observer que le juge a ordonné l'expertise parce qu'il souhaitait l'avis d'experts. Il serait dès lors dommage que le juge puisse tenir compte d'observations tardives et que l'expert ne le puisse pas. Tant l'expert que le juge devraient avoir la possibilité de tenir compte d'observations décisives, même si elles sont tardives.

Un intervenant estime que le juge n'utilisera certainement pas cette possibilité à la légère et ordonnera une expertise complémentaire si nécessaire.

En ce qui concerne l'amendement n° 34 (§ 3), *l'auteur* relève que la proposition règle le problème de l'expert qui ne remplit pas correctement sa mission plus loin dans le texte. Si l'état des honoraires n'est pas justifié, le juge adaptera celui-ci.

tot artikel 747, § 2, laatste lid. Dit artikel betreft de aanvullende conclusies. Een partij die haar hoofdconclusie niet tijdig genomen heeft, mag geen aanvullende conclusie neerleggen (Cass. 26 nov. 1999, Arr Cass 1999, 633).

De indiener legt uit dat de rechter zal oordelen of er een aanvaardbare reden is voor het laattijdig indienen van de stukken dan wel of het de bedoeling is om de procedure te vertragen. Hij zal oordelen over de goede trouw van de partijen.

Een ander lid begrijpt niet waarom bepaalde vaststellingen zouden uitgesloten worden, temeer daar ze later in het kader van de procedure voor de rechtbank wel kunnen opgeworpen worden.

De indiener merkt op dat de rechter niet gebonden is door het verslag van de deskundigen. Het is echter een feit dat deskundigenonderzoeken te lang aanslepen en daarom is het raadzaam om dat onderzoek in de tijd te beperken, op een bepaald ogenblik moet het onderzoek kunnen afgesloten worden.

De rechter zal er echter over waken dat de rechten van de verdediging niet geschonden worden en het is dan ook perfect mogelijk dat hij later, in de procedure ten gronde toch rekening houdt met elementen die na het afsluiten van het deskundigenonderzoek werden aangebracht.

Ten slotte, de deskundige die, buiten de termijn zou kennis krijgen van een belangrijk nieuw element, bijvoorbeeld nieuwe wetenschappelijke bevindingen die worden kenbaar gemaakt, kan altijd aan de rechter vragen dat de termijn voor het indienen van het verslag zou verlengd worden (cf. artikel 14 van de het voorstel).

Een ander lid merkt op dat de rechter het deskundigenonderzoek bevolen heeft omdat hij een deskundig advies wenste. Het zou dan ook jammer zijn dat de rechter wel met laattijdige opmerkingen rekening mag houden en dat de deskundige dat niet zou kunnen. Zowel de deskundige als de rechter zouden de mogelijkheid moeten krijgen rekening te houden met doorlaggevende opmerkingen ook al zijn ze laattijdig.

Een spreker meent dat de rechter deze mogelijkheid zeker niet lichtzinnig zal aanwenden en dat hij desnoods een bijkomend deskundig onderzoek zal bevelen.

Met betrekking tot amendement nr. 34 (§ 3) merkt de *indiener* op dat het probleem van de deskundige die zijn opdracht niet naar behoren uitvoert verder in het voorstel geregeld wordt. Als de staat van erelonen niet terecht is zal de rechter dit aanpassen.

Cette partie de l'amendement est retirée.

La commission marque son accord sur les amendements n° 14 et 50.

L'amendement n° 19 a été remplacé par l'amendement n° 50.

Les amendements n°s 34 et 39 ne font l'objet d'aucun consensus.

Article 17

A. Discussion

Cet article dispose que l'expert doit tenter de concilier les parties.

L'auteur renvoie aux observations faites durant la discussion générale en ce qui concerne les propositions des conseillers techniques qui souhaitent résoudre le litige de façon avantageuse pour leur partie et, dans cette optique, abusent du manque d'expérience de la partie adverse. Il est disposé à compléter le texte sur ce point.

Un autre membre observe qu'il n'est nullement nécessaire de compléter le texte légal de manière spécifique à cet égard, étant donné qu'il s'agit d'une proposition trompeuse. La partie induite en erreur peut recourir à d'autres textes de loi.

L'auteur relève que le procès-verbal de la conciliation ne peut remplacer la transaction.

En outre, les parties peuvent parvenir à une conciliation par de nombreux autres biais, par exemple via une procédure de médiation.

Cette disposition a été reprise de la législation française. Le texte législatif français dispose toutefois également que le juge doit donner force exécutoire au procès-verbal. Le texte devrait être complété sur ce point.

Le représentant de la ministre demande si, dans ces conditions, le renvoi à l'article 1043 du Code judiciaire est encore nécessaire.

B. Amendements

Pour conclure cette discussion, *M. Alfons Borginon (VLD)*, présente les amendements n°s 3 et 15.

Dit onderdeel van het amendement wordt ingetrokken.

De commissie stemt in met de amendementen nrs. 14 en 50.

Amendement nr. 19 is vervangen door amendement nr. 50.

Over de amendementen nrs. 34 en 39 is er geen consensus.

Artikel 17

A. Bespreking

Dit artikel bepaalt dat de deskundige de partijen moet pogen te verzoenen.

De indiener verwijst naar de opmerkingen die tijdens de algemene bespreking gemaakt werden met betrekking tot voorstellen van technische raadgevers die het geschil op een voor hun partij voordelige wijze wensen te beëindigen en daarbij misbruik maken van het gebrek aan ervaring van de tegenpartij. Hij is bereid om de tekst op dit punt aan te vullen.

Een ander lid merkt op dat hier geen bijzondere aanvulling van de wettekst vereist is, in zoverre het gaat om een bedrieglijk voorstel. De partij die misleid werd kan zich op andere wetteksten beroepen.

De indiener merkt nog op dat het proces-verbaal van de verzoening niet in de plaats kan gesteld worden van de dading.

Bovendien kunnen de partijen op tal van andere wijzen tot een verzoening komen, bijvoorbeeld na een bemiddelingsprocedure.

Deze bepaling werd overgenomen uit de Franse wetgeving. De Franse wettekst bepaalt echter ook dat de rechter uitvoerende kracht moet geven aan het proces-verbaal. De tekst zou op dit punt moeten aangevuld worden.

De vertegenwoordiger van de minister vraagt of de verwijzing naar artikel 1043 Gerechtelijk Wetboek dan nog nodig is.

B. Amendementen

Tot besluit van deze bespreking dient *de heer Alfons Borginon (VLD)*, de amendementen nrs. 3 en 15 in.

Amendement n° 3

Compléter l'article 977, § 1er, proposé, par un alinéa, libellé comme suit:

«Tout accord visant à résoudre un litige dans lequel l'une des parties donne à entendre, à tort, qu'un conseiller technique intervenant est un expert désigné par le tribunal, est susceptible d'annulation.»

Justification

Il arrive, dans la pratique, que des expertises officieuses («expertises» préalables qui n'en sont pas) posent problème.

Par exemple, des experts qui travaillent souvent pour la même compagnie d'assurance. Dans ce cas, l'expert sera plus enclin à accepter les propositions de la compagnie d'assurance en vue d'arriver à un accord. Lorsque cet expert propose ensuite cette conciliation à l'autre partie, il en émane une certaine autorité et l'autre partie sera plus rapidement encline à accepter cette offre. Il n'en demeure pas moins qu'une partie adverse plus faible pourrait ainsi perdre de grandes parts de ses dommages et intérêts.

Le problème est que la transaction est présentée à l'autre partie comme le résultat d'une expertise contradictoire, alors que, dans la réalité, on procède surtout sous la pression de la compagnie d'assurance.

On aboutit d'emblée à l'erreur et à la théorie du vice de consentement. Si les choses avaient été présentées correctement, la transaction n'aurait en effet probablement pas été conclue.

Une transaction peut être contestée pour cause de vice de consentement conformément aux articles 2052 et suivants du Code civil et a fortiori pour cause d'atteinte à l'ordre public (TILLEMANS, B., CLAEYS, I., COUDRON, Ch., LOONTJENS, K., «Dading», in *Algemene Praktische Rechtsverzameling, Story-Scientia*, 2000).

En cas d'homologation de l'accord conformément à l'article 1043 du Code judiciaire, les avis sont partagés quant à ce qu'il y a lieu d'entendre par «à moins que l'accord n'ait point été légalement formé». Il faut toutefois admettre que ces termes renvoient aux mêmes cas que ceux afférents à la transaction, à savoir les vices de consentement visés aux articles 2052 et suivants du Code civil et, a fortiori, pour atteinte à l'ordre public (VAN COMPERNOLLE, J., «Rechtsmiddelen: Overzicht van Rechtspraak 1971-1985», *R.C.J.B.* 1987, 1er trimestre,

Amendement nr. 3

Het voorgestelde art. 977, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek aanvullen met een nieuw lid, luidende:

«Iedere overeenkomst ter beëindiging van een geschil waarbij door één van de partijen ten onrechte de schijn gewekt wordt dat een tussenkomende technisch raadgever een door de rechtbank aangestelde deskundige is, is vatbaar voor vernietiging.»

Verantwoording

In de praktijk doen zich soms problemen voor bij officieuze deskundigenonderzoeken (voorafgaande 'expertises' die geen expertises zijn).

Bijvoorbeeld deskundigen die vaak voor dezelfde verzekeringsmaatschappij werken. De deskundige zal dan al ontvankelijker zijn voor voorstellen van de verzekeringsmaatschappij om tot een akkoord te komen. Als de deskundige die verzoening dan voorstelt aan de tegenpartij, dan gaat daar een zeker gezag van uit en zal de tegenpartij sneller geneigd zijn om op dat aanbod in te gaan. Niettemin kan een zwakkere tegenpartij daardoor grote delen van zijn schadevergoeding verloren zien gaan.

Het probleem is dat de dading aan de tegenpartij wordt voorgesteld als het resultaat van een tegenprekelijk deskundigenonderzoek, terwijl het in de werkelijkheid vooral onder druk van de verzekeringsmaatschappij gebeurt.

Onmiddellijk belandt men bij de dwaling en de theorie van de wilsgebreken. Bij een correcte voorstelling van zaken zou de dading immers waarschijnlijk niet gesloten zijn.

Een dading kan worden aangevochten wegens de wilsgebreken in artikel 2052 e.v. B.W. en a fortiori wegens schending van de openbare orde (TILLEMANS, B., CLAEYS, I., COUDRON, Ch., LOONTJENS, K., «Dading», in *Algemene Praktische Rechtsverzameling, Story-Scientia*, 2000).

Bij een homologatie van het akkoord overeenkomstig artikel 1043 Gerechtelijk Wetboek bestaat er discussie over wat moet worden verstaan onder «tenzij de overeenkomst niet wettelijk tot stand is gekomen». Al moet worden aangenomen dat het ook in dit geval gaat om dezelfde gevallen als bij dading, namelijk de wilsgebreken in art. 2052 e.v. B.W. en a fortiori wegens schending van de openbare orde (VAN COMPERNOLLE, J., «Rechtsmiddelen: Overzicht van Rechtspraak 1971-1985», *R.C.J.B.* 1987, 1ste trimester, p. 117-118; MAES,

pp. 117-118; MAES, B., «Overzicht van het Gerechtelijk Privaatrecht, 1996, pp. 113-114»; *cour du travail* 5 mai 1995; *cour du travail* 26 novembre 1974).

Le texte de loi exige toutefois que l'erreur tombe sur la «substance» même de la chose; en d'autres termes: pour la partie, l'élément doit avoir été déterminant en vue de la conclusion du contrat. L'erreur ne peut dès lors être retenue en tant que vice de consentement lorsqu'elle n'est qu'accessoire. C'est ainsi qu'une erreur qui ne concerne que la valeur de la chose n'entraîne pas la nullité relative, même si l'on peut, en l'occurrence, éventuellement prétendre à des dommages et intérêts (Anvers 27 avril 1993, R.W. 1994-95, 1194, Trib. Malines 21 janvier 1975, R.W. 1977-78, 1649).

Si les membres du groupe de travail expertise estiment que la théorie relative au vice de consentement n'offre pas de solution satisfaisante dans la situation précitée, il s'impose d'adapter la législation.

Amendement n° 15

Remplacer l'art. 977 du Code judiciaire, proposé, par la disposition suivante:

«Art. 977. — § 1er. L'expert tente de concilier les parties.

Si les parties se réconcilient, l'expert constate que son expertise est devenue sans objet. Les parties peuvent agir conformément à l'article 1043.

§ 2. Le constat de conciliation, les pièces et notes des parties et un état de frais et honoraires détaillé de l'expert sont déposés au greffe.

Le jour du dépôt du constat de conciliation, l'expert envoie par lettre recommandée à la poste une copie du constat de conciliation et un état de frais et honoraires détaillé aux parties, et par lettre missive à leurs conseils.».

Justification

§ 1er. La formulation du § 1er correspond mieux à la formulation de l'article 281 du Nouveau Code de Procédure Civile français, qui est libellé comme suit:

«Si les parties viennent à se concilier, l'expert constate que sa mission est devenue sans objet; il en fait rapport au juge. Les parties peuvent demander au juge

B., «Overzicht van het Gerechtelijk Privaatrecht, 1996, p. 113-114»; Arbeidshof 5 mei 1995; Arbeidshof 26 november 1974).

Evenwel vereist de wettekst dat dwaling de «zelfstandigheid» van de zaak zelf moet betreffen, m.a.w.: het element moet voor de partij doorslaggevend zijn geweest om het contract aan te gaan. Dwaling komt dus niet in aanmerking als wilsgebrek indien het slechts bijkomstig is. Zo geeft een dwaling die uitsluitend de waarde van de zaak betreft geen aanleiding tot relatieve nietigheid, al kan men in dat geval mogelijkere wijs wél aanspraak maken op schadevergoeding (Antwerpen 27 april 1993, R.W. 1994-95, 1194, Rb. Mechelen 21 januari 1975, R.W. 1977-78, 1649).

Indien de leden van de werkgroep deskundigen-onderzoek van oordeel zijn dat de theorie van de wilsgebreken onvoldoende soelaas biedt in hogervermelde situatie, zijn wetgevende aanpassingen nodig.

Amendement nr. 15

Het voorgestelde art. 977 van het Gerechtelijk Wetboek vervangen als volgt:

«977.— § 1. De deskundige poogt de partijen te verzoenen.

Als de partijen zich verzoenen, stelt de deskundige vast dat zijn opdracht zonder voorwerp is geworden.

De partijen kunnen handelen overeenkomstig artikel 1043.

§ 2. De vaststelling van verzoening, de stukken en nota's van de partijen en een gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon van de deskundige, worden ter griffie neergelegd.

Op de dag van de neerlegging van de vaststelling van verzoening zendt de deskundige bij een ter post aangetekende brief een afschrift van de vaststelling van verzoening en een gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon aan de partijen, en bij gewone brief aan hun raadslieden.».

Verantwoording

§1. De formulering van § 1 stemt beter overeen met de formulering van het Franse artikel 281 *Nouveau Code de Procédure Civile*, dat luidt als volgt:

«Si les parties viennent à se concilier, l'expert constate que sa mission est devenue sans objet; il en fait rapport au juge. Les parties peuvent demander au juge

de donner force exécutoire à l'acte exprimant leur accord.».

§ 2. Les articles 977, 978 et 979 du Code judiciaire mentionnent les trois manières de clôturer une expertise: la conciliation, le rapport final ou le remplacement.

Au cours de la discussion on a fait observer à juste titre que l'article 978 du Code judiciaire mentionne que les documents et notes des parties sont déposés au greffe, ce que ne font pas les deux autres articles.

C. Décision

Le groupe de travail approuve l'amendement n° 15.
L'amendement n° 13 n'est pas retenu par le groupe de travail.

Article 18

A. Discussion

Cet article énumère les mentions qu'un rapport d'expertise doit contenir, mais prévoit également des limitations. Le fait d'insérer dans le rapport le texte de documents et de notes en fait augmenter le coût sans y ajouter la moindre plus-value.

B. Amendements

M. Eric Massin (PS) propose, dans son amendement n° 44, de compléter le §1er de l'article 978, proposé, du Code judiciaire par ce qui suit:

«La signature de l'expert est, à peine de nullité, précédée du serment ainsi conçu:

«Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

ou

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb.»

ou

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllt habe.»

de donner force exécutoire à l'acte exprimant leur accord.»

§ 2. De artikelen 977, 978 en 979 van het Gerechtelijk Wetboek vermelden de drie manieren waarop een deskundigenonderzoek kan eindigen: verzoening, eindverslag of vervanging.

Bij de bespreking maakte men terecht de opmerking dat in artikel 978 van het Gerechtelijk Wetboek vermeld werd dat de stukken en nota's van partijen ter griffie worden neergelegd, terwijl dit in de twee andere artikelen niet het geval is

C. Beslissing

De werkgroep stemt in met amendement nr. 15.
De werkgroep handhaaft amendement nr. 3 niet.

Artikel 18

A. Bespreking

Dit artikel bevat de opsomming van de vermeldingen die een deskundig verslag moet bevatten maar bouwt tevens beperkingen in. Het overnemen in het verslag van de tekst van stukken en nota's verhoogt de kostprijs ervan, zonder er enige meerwaarde aan te geven.

B. Amendementen

De heer Eric Massin (PS) stelt in zijn amendement nr. 44 voor om het voorgestelde artikel 978, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen als volgt:

«De handtekening van de deskundige wordt, op straffe van nietigheid, voorafgegaan door de volgende eed:

«Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

of

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb».

of

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllt habe.».

Justification

Dans la mesure où le groupe de travail a décidé de postposer l'examen des dispositions traitant de la liste des experts, il convient, néanmoins, de maintenir dans la loi les dispositions relatives au serment des experts.

C. Décision

Le groupe de travail souscrit à cet amendement.

Article 19

A. Discussion

Les parties peuvent, pendant toute la durée de l'expertise, demander au juge le remplacement d'un expert. Le juge peut également décider d'office le remplacement d'un expert.

Les parties et l'expert sont toutefois toujours entendus.

Un membre estime que le texte proposé n'est pas clair. Les parties sont maîtres du procès. Le juge ne peut donc pas procéder au remplacement d'un expert si les parties ne le souhaitent pas.

L'auteur répond que le juge est en effet tenu de remplacer l'expert si les deux parties en font la demande. Si une des parties demande le remplacement d'un expert, le juge devra évaluer cette requête.

Si le juge estime que l'expert ne fait pas correctement son travail mais que les parties ne demandent pas son remplacement, le juge convoquera néanmoins les parties et leur fera part de ses constatations.

Il adaptera le texte de manière à préciser les trois possibilités.

B. Amendements

M. Alfons Borginon (VLD) présente l'amendement n° 16, libellé comme suit:

«Remplacer l'article 979 du Code judiciaire par la disposition suivante:

«979.— § 1er. Si une partie en fait la demande, le juge peut remplacer l'expert qui ne remplit pas correctement sa mission.

Si les parties en font conjointement la demande, le juge doit remplacer l'expert.

Verantwoording

Aangezien de werkgroep heeft beslist de bespreking van de bepalingen in verband met de lijst van deskundigen te verdagen, moeten de bepalingen betreffende de eed van de deskundigen evenwel in de wet worden gehandhaafd.

C. Beslissing

De werkgroep stemt met dit amendement in.

Artikel 19

A. Bespreking

De partijen kunnen tijdens de gehele duur van het deskundigenonderzoek de rechter om de vervanging van een deskundige verzoeken. De rechter kan ook ambts-halve beslissen tot een vervanging.

De partijen en de deskundige worden evenwel steeds gehoord.

Een lid vindt de voorgestelde tekst niet duidelijk. De partijen zijn meester van het geding. De rechter kan dus niet tot vervanging overgaan indien de partijen dat niet wensen

De indiener antwoordt dat de rechter inderdaad verplicht is om de deskundige te vervangen indien dit door de beide partijen gevraagd wordt. Indien één partij een vervanging vraagt dan zal de rechter dit verzoek moeten beoordelen.

Indien de rechter meent dat de deskundige zijn werk niet naar behoren doet maar de partijen geen verzoek tot vervanging indienen, dan zal de rechter hen niettemin oproepen en hen zijn vaststellingen voorleggen.

Hij zal de tekst aanpassen om de drie mogelijkheden duidelijker weer te geven.

B. Amendementen

De heer Alfons Borginon (VLD), dient amendement nr. 16 in dat luidt als volgt:

«Het voorgestelde artikel 979 van het Gerechtelijk Wetboek vervangen als volgt:

«979.— § 1. Indien een partij hierom verzoekt, kan de rechter de deskundige die zijn opdracht niet naar behoren uitvoert, vervangen.

Indien de partijen hier gezamenlijk om verzoeken, moet de rechter de deskundige vervangen.

Si aucune des parties n'en fait la demande, le juge peut ordonner d'office la convocation visée à l'article 973, § 2.

Le juge motive sa décision de remplacement et procède immédiatement à la désignation d'un nouvel expert.

§ 2. L'expert remplacé dispose d'un délai de 15 jours pour déposer au greffe les documents et notes des parties ainsi qu'un état détaillé du montant des honoraires et des frais.

Le jour du dépôt, l'expert envoie aux parties, par lettre recommandée à la poste, et aux conseils des parties, par simple lettre, une copie de l'état des frais et honoraires.»»

Justification

§ 1er. Il convient de reformuler le § 1er, afin de définir plus clairement les trois scénarios différents:

a) Une partie sollicite le remplacement de l'expert à le juge convoque les parties, les entend, et procède, le cas échéant, au remplacement de l'expert.

b) Toutes les parties sollicitent le remplacement de l'expert à le juge doit procéder au remplacement de l'expert.

c) Aucune partie ne sollicite le remplacement de l'expert, mais le juge estime lui-même que l'expert ne remplit pas correctement sa mission à il convoque d'office les parties, les entend, et procède, le cas échéant, au remplacement de l'expert.

§ 2. Les articles 977, 978 et 979 du Code judiciaire énoncent les trois façons de mettre un terme à l'expertise: conciliation, rapport final ou remplacement de l'expert.

Dans la discussion, il a été fait observer, à juste titre, que l'article 978 du Code judiciaire prévoyait que les documents et notes des parties seraient déposés au greffe, alors les deux autres articles ne le prévoient pas.

C. Décision

Le groupe de travail marque son accord sur cet amendement.

Article 20

Cet article ne suscite aucune observation.

Indien geen van de partijen hierom verzoekt, kan de rechter ambtshalve de oproeping in artikel 973, § 2 gelasten.

De rechter motiveert de beslissing tot vervanging en gaat onmiddellijk over tot de aanstelling van een nieuwe deskundige.»

§ 2. De vervangen deskundige legt binnen 15 dagen ter griffie de stukken en nota's van de partijen en een gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon neer.

Op de dag van de neerlegging zendt de deskundige bij een ter post aangetekende brief een afschrift van de gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon aan de partijen, en bij gewone brief aan hun raadslieden.»

Verantwoording

§ 1. Moet geherformuleerd worden om de drie verschillende scenario's duidelijker tot uiting te laten komen:

a) één partij verzoekt de deskundige laten vervangen -> de rechter roept de partijen op, hoort hen, en gaat in voorkomend geval over tot de vervanging.

b) Alle partijen verzoeken om de vervanging -> de rechter moet de deskundige vervangen.

c) Er is geen verzoek van de partijen, maar de rechter vindt zelf dat de deskundige zijn werk niet naar behoren uitvoert -> hij roept ambtshalve de partijen op, hoort hen, en gaat in voorkomend geval over tot de vervanging.

§ 2. De artikelen 977, 978 en 979 van het Gerechtelijk Wetboek vermelden de drie manieren waarop een deskundigenonderzoek kan eindigen: verzoening, eindverslag of vervanging.

Bij de bespreking maakte men terecht de opmerking dat in art. 978 van het Gerechtelijk Wetboek vermeld werd dat de stukken en nota's van partijen ter griffie worden neergelegd, terwijl dit in de twee andere artikelen niet het geval is.

C. Beslissing

De werkgroep stemt met dit amendement in.

Artikel 20

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Article 21

A. Discussion

Un membre estime que cet article est rédigé en termes trop larges. Qu'arrivera-t-il s'il apparaît, après qu'une expertise a été effectuée, qu'une tierce partie n'a pas été informée (si une assurance n'a par exemple pas pu intervenir dans la procédure).

Le représentant du ministre demande si cette disposition constitue une restriction par rapport à la règle générale inscrite à l'article 812, al. 1er, du Code judiciaire, qui permet plus de souplesse.

M. Alfons Borginon (VLD) explique que cet article a pour but d'éviter que la procédure s'éternise. Cela ne porte cependant aucunement préjudice aux droits d'une partie qui intervient tardivement dans la procédure (parce qu'elle n'était pas au courant de celle-ci alors qu'elle y avait un intérêt) d'exiger qu'une expertise soit effectuée si elle est en désaccord avec les conclusions de celle-ci et qu'elle a de sérieux arguments à faire valoir. Elle peut également, plutôt que de demander une nouvelle expertise, faire valoir des arguments techniques pour contester les résultats de l'expertise. Cette partie n'est donc pas liée par les résultats de l'enquête.

La disposition exclut par contre que l'une des parties concernées par l'expertise exige l'intervention d'une partie tierce pour des raisons dilatoires. Cette partie tierce peut cependant intervenir volontairement (si elle y a un intérêt), et faire valoir ses observations.

En d'autres termes, la formulation de l'article ne porte pas atteinte aux droits de toute partie qui interviendrait à bon droit dans la procédure.

Le représentant du ministre remarque que le libellé de l'article 981 devrait être adapté. Il y est en effet question de la demande en intervention forcée procédurale. Il faudrait donc trouver une formulation plus souple, qui ne viserait que la participation à l'expertise.

Un membre suggère qu'il soit inséré à l'alinéa 2 de cet article que l'intervention est possible à condition qu'elle ne ralentisse pas déraisonnablement la procédure en cours.

M. Alfons Borginon (VLD) répond qu'il faut que le droit de la défense soit garanti, même si cela doit ralentir la procédure.

Artikel 21

A. Bespreking

Een lid vindt de formulering van dit artikel te ruim. Wat staat er te gebeuren als na een deskundigenonderzoek blijkt dat een derde partij niet werd verwittigd (bijvoorbeeld ingeval het onmogelijk was in de loop van de procedure een verzekering te doen tussenbeide komen).

De vertegenwoordiger van de minister vraagt of die bepaling een restrictie inhoudt ten opzichte van de algemene regel als bedoeld in artikel 812, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, dat méér soepelheid toestaat.

Volgens *de heer Alfons Borginon (VLD)* heeft dat artikel tot doel te voorkomen dat de procedure blijft aanslepen. Die regeling beknot echter geenszins het recht van een partij die pas later in de procedure tussenkomt (omdat zij niet er niet van op de hoogte was, hoewel zij een belang kan doen gelden), met de bedoeling een nieuw deskundigenverslag te eisen zo zij het oneens is met de resultaten van het eerste deskundigenverslag en zij er ernstige argumenten tegen kan inbrengen. Veeleer dan een nieuw deskundigenverslag te vragen, kan die partij ook technische argumenten aanvoeren om het resultaat van het eerste verslag te betwisten. Uit dat alles blijkt dat de derde partij niet gebonden is door de resultaten van het onderzoek.

Daarentegen sluit deze bepaling uit dat één van de partijen waarop het deskundigenverslag betrekking heeft, louter om de procedure te vertragen de tussenkomst van een derde partij eist. Wel kan die derde partij (voor zover ze daar belang bij heeft) vrijwillig tussenkomen en haar opmerkingen kenbaar maken.

Met andere woorden: de formulering van dit artikel doet geen afbreuk aan de rechten van een partij die terecht in de procedure tussenkomt.

De vertegenwoordiger van de minister stipt aan dat de tekst van artikel 981 behoort te worden aangepast. Daarin wordt namelijk gewag gemaakt van een vordering tot gedwongen tussenkomst in de procedure. Het ware bijgevolg raadzaam naar een soepeler formulering te zoeken, die alleen maar betrekking zou hebben op de participatie aan het deskundigenonderzoek.

Een lid suggereert om in het tweede lid van dat artikel de precisering in te voegen dat die tussenkomst maar mogelijk is op voorwaarde dat ze de lopende procedure niet onredelijk lang rekt.

De heer Alfons Borginon (VLD) antwoordt daarop dat de rechten van verdediging hoe dan ook moeten worden gewaarborgd, ook al vertraagt dat de procedure.

Le représentant du ministre rappelle que l'article 814 précise que l'intervention (qu'elle soit est forcée ou volontaire) ne peut retarder le jugement de la cause principale.

B. Amendements

L'amendement n°20 est déposé par M. Walter Muls. Il remplace l'article 21, alinéa 1er, par la disposition suivante:

«L'expertise est inopposable à la partie qui a été citée en intervention forcée après l'envoi de l'avis provisoire de l'expert, sauf si cette partie renonce au moyen de l'inopposabilité.»

C. Décision

Le groupe de travail marque son accord avec cet amendement.

Art. 23 à 25

Ces articles ne suscitent aucun commentaire.

Art. 26

A. Discussion

Le représentant du ministre remarque qu'à l'alinéa 3, *in fine*, il est précisé que «chaque partie supporte les frais de ses conseils techniques». Cette question se rapproche de celle de la répétibilité des frais d'avocats. Il pourrait donc être opportun la biffer, afin que ce problème soit abordé dans le cadre d'un débat plus général par la commission de la Justice.

B. Amendements

M. *Éric Massin (PS)* présente l'amendement n°46, qui complète l'article 985, alinéa 1er, proposé, de la manière suivante:

«L'expert prête, avant d'être entendu, le serment dans les termes suivants:

«Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité»

De vertegenwoordiger van de minister herinnert eraan dat, overeenkomstig artikel 814 van het Gerechtelijk Wetboek, de tussenkomst (of die nu gedwongen of vrijwillig is) de berechting van de hoofdvordering niet mag vertragen.

B. Amendementen

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) dient amendement nr. 20 in, dat ertoe strekt artikel 21, eerste lid, te vervangen door de volgende bepaling:

«De expertise is niet tegenstelbaar aan de partij die gedwongen tussenkomt nadat de deskundige zijn voorlopige advies heeft verstuurd, tenzij zij verzaakt aan het middel van de niet-tegenstelbaarheid.»

C. Décision

De werkgroep is het met dat amendement eens.

Art. 23 tot 25

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 26

A. Bespreking

De vertegenwoordiger van de minister stipt aan dat in het derde lid, *in fine*, wordt gepreciseerd dat iedere partij de kosten van zijn technische raadgevers draagt. Die kwestie sluit nauw aan bij die van de terugvorderbaarheid van de advocatenhonoraria. Het zou dus wel eens opportuun kunnen zijn die zinsnede weg te laten, opdat een en ander aan bod zou kunnen komen in het kader van het ruimere debat dat in de commissie voor de Justitie zal plaatsvinden.

B. Amendementen

De heer Éric Massin (PS) dient amendement nr. 46 in, dat ertoe strekt het voorgestelde artikel 985, eerste lid, aan te vullen met wat volgt:

«Alvorens hij wordt gehoord, legt de deskundige mondeling de eed af in de volgende bewoordingen:

«Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité».

ou

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb.»

ou

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllt habe.»

L'intervenant renvoie à la justification de l'amendement n°44.

Le groupe de travail marque son accord avec cet amendement.

Art. 27

M. Massin dépose l'amendement n°45, qui complète l'article 986, alinéa 2, proposé, de la manière suivante:

L'expert prête verbalement serment dans les termes suivants:

«Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité»

ou

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb.»

ou

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllt habe.»

L'intervenant renvoie à la justification de l'amendement n°44.

Le groupe de travail marque son accord avec cet amendement.

Art. 28

Cet article ne suscite aucun commentaire.

Art. 29

Cet article prévoit que le juge peut fixer la provision que chaque partie est tenue de consigner au greffe et le délai dans lequel elle doit satisfaire à cette obligation. Il prévoit également que le greffe informe l'expert dès que la provision est consignée, et que l'expert entame

of

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb».

of

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllt habe.».

De spreker verwijst naar de verantwoording van amendement nr. 44.

De werkgroep is het met dat amendement eens.

Art. 27

De heer Éric Massin (PS) dient amendement nr. 45 in, dat ertoe strekt het voorgestelde artikel 986, tweede lid, aan te vullen met wat volgt:

«De deskundige legt mondeling de eed af in de volgende bewoordingen:

«Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité».

of

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb».

of

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllt habe.».

De indiener verwijst naar de verantwoording van amendement nr. 44.

De werkgroep is het met dat amendement eens.

Art. 28

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 29

Dit artikel bepaalt dat «[de] rechter [...] het voorschot [kan] bepalen dat elke partij moet consigneren ter griffie en de termijn waarbinnen zij aan deze verplichting moet voldoen». Voorts moet de griffie, zodra het voorschot in consignatie werd gegeven, de deskundige daarvan op

immédiatement ses travaux dès la réception de cette notification.

A. Discussion

Le représentant du ministre estime qu'il serait souhaitable de laisser au juge la possibilité de demander une consignation.

Si cette faculté devait se transformer en obligation, une charge administrative supplémentaire énorme s'imposerait aux greffes, qui devraient accuser réception de l'argent, avertir systématiquement les experts de ce dépôt, procéder au paiement des provisions, et, *in fine*, rembourser le surplus.

D'autre part, cette obligation ferait peu de cas des hypothèses où les experts travaillent bien et où le système de la provision est donc inutilement lourd et des cas où il est certain que le demandeur va payer (comme dans le contentieux de la sécurité sociale, où ce sont presque toujours les institutions de sécurité sociale qui supportent les coûts des expertises).

M. Alfons Borginon souligne que le texte n'impose pas une obligation, mais laisse au juge le choix d'imposer ou pas une consignation. Il est cependant souhaitable que cette consignation soit largement utilisée, car elle fournit de nombreuses garanties aux parties, et c'est pourquoi les articles 29 et suivants règlent précisément cette possibilité.

En ce qui concerne les charges que cette consignation va entraîner pour les greffes, peut-être serait-il utile de s'inspirer de l'exemple d'autres pays d'Europe, où ce sont des banques qui sont chargées de certaines missions similaires à la consignation, et qui remplissent donc un certain nombre de tâches administratives.

En ce qui concerne les institutions de sécurité sociale, l'article 1167 du Code judiciaire devrait leur permettre d'éviter qu'elles soient contraintes, dans certains cas, d'effectuer cette consignation.

Un membre se demande s'il ne faudrait pas prévoir un allongement des délais pour la consignation lorsqu'il s'agit d'autorités publiques, étant donné le temps qui est parfois nécessaire pour débloquer les sommes en question.

M. Alfons Borginon (VLD) est d'avis que le système prévu pour les autorités doit être le même que pour les

de hoogte brengen en moet de deskundige, na die kennisgeving, onverwijld zijn werkzaamheden aanvangen.

A. Bespreking

De vertegenwoordiger van de minister zou het wenselijk vinden, mocht het verzoek tot consignatie slechts een mogelijkheid zijn die de rechter wordt geboden.

Wordt die mogelijkheid een verplichting, dan betekent dat voor de griffies een enorme werkoverlast, want zij moeten dan telkens de ontvangst van het geld bevestigen, er de deskundigen systematisch van op de hoogte brengen, de voorschotten betalen en, *in fine*, het surplus terugstorten.

Voorts zou een dergelijke verplichting niet echt relevant zijn wanneer de deskundigen goed werk leveren en die voorschotregeling dus onnodig zwaar zou worden gemaakt, alsook wanneer vaststaat dat de aanvrager zal betalen (zoals bij geschillen inzake sociale zekerheid, waarin de kosten van een deskundigenverslag haast altijd door de instellingen van sociale zekerheid worden gedragen).

De heer Alfons Borginon onderstreept dat de tekst geen verplichting oplegt, maar de rechter de keuze laat om al dan niet tot consignatie over te gaan. Niettemin ware het verkieslijk die consignatiemogelijkheid ruim te benutten, want ze biedt de partijen tal van garanties. Precies om die reden strekken de artikelen 29 en volgende ertoe die consignatiemogelijkheid te regelen.

In verband met de bijkomende werklast die de consignatieregeling de griffies zou bezorgen, ware het wellicht nuttig inspiratie te putten uit het voorbeeld van andere Europese landen: daar werden de banken met bepaalde, op consignatie lijkende taken belast, wat meteen inhield dat zij ook een aantal administratieve neventaken op zich moesten nemen.

Wat de instellingen van sociale zekerheid betreft, zou artikel 1167 van het Gerechtelijk Wetboek moeten helpen te voorkomen dat ze in bepaalde gevallen gedwongen worden tot die consignatie over te gaan.

Een lid vraagt zich af of de consignatietermijnen niet moeten worden verlengd in het geval van overheidsinstanties, aangezien het soms veel tijd vergt de daar toe vereiste bedragen vrij te maken.

De heer Alfons Borginon (VLD) is van mening dat de voor de overheidsinstanties in uitzicht gestelde rege-

particuliers. Quant aux sanctions que pourrait entraîner la non-consignation des sommes dans le délai imparti, il n'est peut-être pas inutile de noter que l'article 31 (article 989 en projet du Code judiciaire) prévoit que, dans ce cas, «le juge peut en tirer les conclusions qu'il juge appropriées».

Si une autorité administrative a donc besoin de davantage de temps, en raison de procédures lourdes et complexes, pour libérer de l'argent, le juge pourrait en tenir compte, puisqu'il n'y a pas, en l'espèce, de volonté dilatoire.

L'intervenant souligne d'autre part que cet article a pour objectif d'éviter autant que faire se peut le paiement direct des parties à l'expert, raison pour laquelle l'article 35 prévoit que «les experts peuvent uniquement recevoir un paiement direct après que leur état de frais et honoraires a été définitivement taxé et pour autant que la provision consignée soit insuffisante.».

B. Amendements

M. Alfons Borginon présente les amendements n° 21, 22 et 24.

– L'amendement n° 21 est le suivant:

«Dans l'article 987, alinéa 1er, proposé, du Code judiciaire, entre les mots «consigner au greffe» et les mots «ainsi que le délai», insérer les mots «ou auprès de l'établissement de crédit dont les parties ont convenu.».

Justification

Au Luxembourg, les parties ont la possibilité de choisir un établissement de crédit pour consigner le montant. Si les parties ne parviennent pas à s'accorder sur l'établissement, la provision est consignée au greffe.

En cas de consignation à un établissement de crédit, la nécessité d'une décision du juge pour libérer l'argent reste pleinement d'application. Une partie ou l'expert peut alors s'adresser à l'établissement de crédit avec une décision du juge pour obtenir la libération de sommes d'argent.

Il est probable que l'établissement de crédit libère l'argent plus rapidement que le greffe, qui n'est, au fond, pas spécialisé en matière d'opérations financières. Un autre avantage est que le greffe est partiellement libéré d'une charge administrative.

ling dezelfde moet zijn als die voor de individuele burgers. In verband met de sancties die kunnen worden opgelegd ingeval de bedragen niet binnen de opgelegde termijnen worden geconsigneerd, is het wellicht niet nutteloos te verwijzen naar artikel 31 (het ontworpen artikel 989 van het Gerechtelijk Wetboek), op grond waarvan «de rechter daaruit de conclusies [kan] trekken die hij toepasselijk acht».

Als een overheidsinstantie, ingevolge de zware en complexe procedures, meer tijd nodig heeft om het geld vrij te maken, belet dus niets de rechter met die omstandigheid rekening te houden. Het gaat hier immers niet om een vertragsmanoeuvre,

Voorts onderstreept de spreker dat dit artikel tot doel heeft zoveel mogelijk te voorkomen dat de partijen de deskundigen direct betalen. Daarom mogen, overeenkomstig het ontworpen artikel 35, de deskundigen «slechts een rechtstreekse betaling in ontvangst nemen nadat hun staat van kosten en ereloon definitief is begroot en voor zover het geconsigneerde voorschot ontoereikend is».

B. Amendementen

De heer Alfons Borginon (VLD) dient de amendementen nrs. 21, 22 en 24 in.

Amendement nr. 21 luidt als volgt:

«In het voorgestelde artikel 987, eerste lid, eerste volzin, van het Gerechtelijk Wetboek, tussen de woorden «consigneren ter griffie» en «en de termijn», worden de volgende woorden ingevoegd: «of de kredietinstelling die de partijen gezamenlijk kiezen,».

Verantwoording:

In Luxemburg hebben de partijen de mogelijkheid om een kredietinstelling te kiezen om het bedrag te consigneren. Indien de partijen daarover geen overeenstemming bereiken wordt alsnog geconsigneerd ter griffie.

In geval van consignatie bij een kredietinstelling, geldt nog steeds onverkort dat de kredietinstelling het geld slechts mag vrijgeven op beslissing van de rechter. Een partij of de deskundige kan zich dan met een beslissing van de rechter tot de kredietinstelling wenden om de vrijgave van sommen geld te bekomen.

De kredietinstelling kan deze vrijgave mogelijks vlotter afhandelen dan de griffie, die tenslotte niet gespecialiseerd is in financiële verrichtingen. Een ander voordeel is dat de griffie deels ontlast wordt van een administratieve last.

L'établissement de crédit gèrerait ainsi non seulement les opérations de caisse mais aussi la mention de la consignation à l'expert.

La deuxième phrase de l'article 467, alinéa 1er, du Code de procédure civile luxembourgeois, est libellée comme suit:

«Il désigne la ou les parties qui devront, dans le délai qu'il détermine, consigner cette provision auprès de la Caisse des consignations ou d'un établissement de crédit convenu entre elles.»

Le présent amendement crée la même possibilité.

*
* *

L'amendement n° 22 insère, dans l'article 987, alinéa 3, première phrase, proposé, du Code judiciaire, les mots «ou l'établissement de crédit entre les mots «le greffe» et les mots «en informe».

M. Alfons Borginon (VLD) renvoie à la justification de son amendement précédent.

*
* *

L'amendement n° 24 supprime, dans l'article 987, alinéa 3, proposé, du Code judiciaire, la deuxième phrase.

Justification

Cette phrase est superflue.

L'article 975, alinéa 1er, proposé, du Code judiciaire dispose en effet que:

«Après la notification de leur désignation ou, le cas échéant, après la notification de la consignation de la provision conformément à l'article 987, l'expert avise, dans les huit jours, les parties par lettre recommandée à la poste et le juge et les conseillers par lettre missive des lieu, jour et heure du début de ses travaux.»

En d'autres termes, il existe deux possibilités:

1. Le juge n'a pas ordonné de consignation. Il a estimé que c'était peut-être superflu parce qu'il s'agissait d'une petite expertise courante. L'expert doit dès lors entamer ses travaux peu après sa désignation. S'il ne le fait pas, la sanction prévue consiste en la réduction de ses honoraires conformément à l'article 991bis proposé pour le motif qu'il n'a pas exécuté sa mission avec soin.

Niet alleen de kasverrichtingen, maar ook de melding van consignatie aan de deskundige zou dan door de kredietinstelling worden afgehandeld.

Artikel 467, eerste lid, tweede volzin van het Luxemburgs burgerlijk procesrecht, luidt als volgt:

«Il désigne la ou les parties qui devront, dans le délai qu'il détermine, consigner la provision à la Caisse des consignations ou à un établissement de crédit convenu entre elles.»

Dit amendement creëert dezelfde mogelijkheid.

*
* *

Amendement nr. 22 strekt ertoe in het voorgestelde artikel 987, derde lid, eerste volzin, van het Gerechtelijk Wetboek, tussen de woorden «brengt de griffie» en «de deskundige», de woorden «of de kredietinstelling» in te voegen.

De heer Alfons Borginon (VLD) verwijst naar de verantwoording van het vorige door hem ingediende amendement.

*
* *

Amendement nr. 24 strekt ertoe in het voorgestelde artikel 987, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, de tweede volzin weg te laten.

Verantwoording

Deze zin is overbodig.

Het voorgestelde artikel 975, eerste lid, Ger. W. stelt immers: »Na de kennisgeving van hun aanstelling, of in voorkomend geval na kennisgeving van de consignatie van het voorschot overeenkomstig artikel 987, geeft de deskundige binnen acht dagen bij een ter post aangezekende brief aan de partijen en bij gewone brief aan de rechter en de raadslieden kennis van de plaats, de dag en het uur waarop hij zijn werkzaamheden zal aanvangen.»

Er zijn met andere woorden twee mogelijkheden:

1. De rechter heeft geen consignatie opgelegd. Hij achtte dat mogelijk overbodig omdat het om een courant, klein deskundigenonderzoek ging. De deskundige moet dan kort na zijn aanstelling aanvangen met zijn werkzaamheden. Indien hij dit nalaat, is de sanctie de vermindering van zijn honorarium overeenkomstig het voorgestelde artikel 991bis wegens het niet zorgvuldig uitvoeren van zijn opdracht.

2. Le juge a ordonné une consignation. L'expert peut attendre que les parties aient consigné le montant prescrit pour entamer ses travaux. Il peut donc attendre d'avoir une certaine sécurité financière.

Pour éviter la possibilité d'interprétations contradictoires, il y a lieu de supprimer la deuxième phrase dans l'article 987, alinéa 3, proposé.

*
* *

M. Melchior Wathelet (cdH) dépose l'amendement n°35, rédigé comme suit:

«À l'article 987 proposé apporter les modifications suivantes:

A) Compléter l'article proposé comme suit: Conformément à l'article ..., le montant de la provision à consigner et de la partie à libérer sont fixés par le juge, sauf urgence, après la première réunion d'expertise.

B) A l'avant-dernier alinéa, remplacer le mots «entame» par les mots «entame ou poursuit»

Justification

Le Conseil supérieur de la Justice a retenu dans son avis l'idée du «contact préalable» et suggère de donner une forme légale à une pratique déjà répandue dans certaines juridictions.

Les auditions ont montré que, dans ce cadre, il est déconseillé de demander le versement préalable d'une provision (voir vademecum de l'expertise judiciaire, arrondissement judiciaire de Liège). Celle-ci pourra plus adéquatement être estimée après la tenue de la première réunion d'expertise. Comme le note le Conseil supérieur de la Justice, la procédure en deux phases est recommandée, tout en laissant aux juges qui aura entendu les parties le soin d'opter ou non pour ce processus (par exemple dans des cas d'extrême urgence, qui ne pourraient que trop difficilement se concilier avec cette procédure en phases).

Le présent amendement vise donc à établir comme règle que le montant de la provision à consigner et de la partie à libérer sont fixés par le juge, sauf urgence, après la première réunion d'expertise.

2. De rechter heeft wél een consignatie opgelegd. De deskundige kan wachten met het aanvangen van zijn werkzaamheden tot de partijen het voorgeschreven bedrag geconsigneerd hebben. Hij mag dus wachten tot hij enige financiële zekerheid heeft.

Om mogelijke tegenstrijdige interpretaties te vermijden, moet het voorgestelde artikel 987, derde lid, tweede volzin worden opgeheven.

*
* *

De heer Melchior Wathelet (cdH) dient amendement nr. 35 in, luidende:

«Aan het voorgestelde artikel 987 de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. het voorgestelde artikel aanvullen met de volgende bepaling:

«Overeenkomstig artikel ...bepaalt de rechter het bedrag van het te consigneren voorschot en van het vrij te geven gedeelte, behoudens dringende noodzaak, na de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek.»;

B. het voorlaatste lid aanvullen met de woorden «of zet hij ze voort».

Verantwoording

De Hoge Raad voor de Justitie heeft in zijn advies de idee van het «voorafgaandelijk contact» in aanmerking genomen en suggereert een wettelijke grondslag te geven aan een praktijk die in sommige rechtsgebieden reeds gangbaar is.

Uit de hoorzittingen is gebleken dat het in dat kader niet raadzaam is te vragen dat vooraf een voorschot wordt gestort (zie het vademecum van het gerechtelijk deskundigenonderzoek, rechterlijk arrondissement Luik). Dat voorschot zal beter kunnen worden geraamd na de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek. Zoals de Hoge Raad voor de Justitie aanstipt, is de procedure in twee stappen aanbevolen, waarbij de rechter die de partijen heeft gehoord de keuze wordt gelaten al dan niet kan voor die werkwijze te kiezen (bijvoorbeeld in de gevallen van uiterst dringende noodzakelijkheid, die zeer moeilijk met die procedure in stappen zouden kunnen worden verzoend).

Dit amendement beoogt derhalve tot regel te verheffen dat de rechter het bedrag van het te consigneren voorschot en van het vrij te geven gedeelte bepaalt, behalve in geval van dringende noodzaak, na de eerste bijeenkomst inzake het deskundigenonderzoek.».

*
* *

M. Melchior Wathelet (cdH) présente également l'amendement n°36, qui complète l'alinéa 2 de l'article 987 proposé par ce qui suit:

«Dans ce cas, il fixe le montant que chaque partie est tenue de libérer, ainsi que le délai dans lequel elle doit satisfaire à cette obligation».

Justification

Par analogie avec la consignation, l'amendement précise que le juge peut non seulement déterminer le montant de la provision à libérer mais également désigner la partie qui doit procéder, en tout ou en partie, à cette libération et fixer le délai dans lequel le paiement doit intervenir. Il se peut que le montant à libérer ne soit pas à charge de la même partie ou dans les mêmes proportions que dans le cas de la consignation (voy. aussi Avis du CSJ, Doc. Ch. 51 0073).

* *
*

Le groupe de travail marque son accord avec les amendements n°21, 22 et 24 et rejette les amendements n°35 et 36.

Art. 30

A. Discussion

Un membre demande des précisions quant au terme «motivée» («le juge refuse la consignation supplémentaire ou la libération d'une plus grande partie s'il estime que la demande est insuffisamment motivée»).

M. Alfons Borginon (VLD) précise qu'il ne s'agit pas seulement d'une exigence de motivation formelle, mais que la demande doit aussi être fondée.

B. Amendements

M. Alfons Borginon (VLD) présente l'amendement n°4, rédigé comme suit: Compléter l'art. 988, alinéa 1er, proposé, du Code judiciaire comme suit:

«Une autre libération est également possible pour couvrir une partie raisonnable des honoraires afférents aux travaux déjà exécutés.»

*
* *

De heer Melchior Wathelet (cdH) dient tevens amendement nr. 36 in, dat ertoe strekt het voorgestelde artikel 987, tweede lid, aan te vullen als volgt:

«In dat geval bepaalt hij het bedrag dat iedere partij moet vrijgeven en de termijn waarbinnen ze die verplichting moet nakomen.».

Verantwoording

Het amendement preciseert dat, naar analogie van de consignatie, de rechter niet alleen het bedrag van het vrij te geven voorschot mag vaststellen, maar dat hij tevens de partij mag aanwijzen die dat bedrag geheel of ten dele moet vrijgeven, alsmede de termijn mag bepalen waarbinnen de betaling dient te geschieden. Het is mogelijk dat het vrij te geven bedrag niet voor rekening van dezelfde partij komt of niet in dezelfde mate als in het geval van de consignatie (zie ook het advies van de HRJ, DOC 51 0073).

* *
*

De werkgroep neemt de amendementen nrs. 21, 22 en 24 aan, en verworpt de amendementen nrs. 35 en 36.

Art. 30

A. Bespreking

Een lid vraagt het begrip «gemotiveerd» toe te lichten («De rechter weigert de bijkomende consignatie of verdere vrijgave indien hij het verzoek onvoldoende gemotiveerd acht»).

De heer Alfons Borginon (VLD) preciseert dat niet alleen een formele motivering vereist is, maar dat het verzoek tevens gegrond moet zijn.

B. Amendementen

De heer Alfons Borginon dient amendement nr. 4 in, luidende:

«Het voorgestelde artikel 988, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen met: «Verdere vrijgave is ook mogelijk om een redelijk deel van het honorarium voor reeds gepresteerde werkzaamheden te dekken.».

Justification

Tout le monde s'accorde à dire que les experts ne sont guère enclins à commencer l'expertise s'ils ne peuvent bénéficier de la moindre sécurité financière. La question est de savoir comment organiser cette sécurité financière, et dans quelle mesure.

La consignation est tombée en désuétude du fait que les experts demandaient toujours aux parties des paiements directs. Le revers de la médaille était toutefois que certains experts manquaient justement, de ce fait, de stimulant financier pour faire avancer l'expertise.

Contrairement à l'actuel article 965 du Code judiciaire, l'article 972, proposé, du même Code prévoit le démarrage automatique de l'expertise. Ce n'est plus la partie la plus diligente mais le greffier qui doit notifier à l'expert la désignation par pli judiciaire. Cette mesure vise à éviter les demandes d'expertises dilatoires.

Après sa désignation, l'expert peut toutefois attendre que la provision soit consignée avant de commencer ses travaux (art. 987, alinéa 3, du Code judiciaire), ceci afin d'offrir à l'expert une sécurité financière quant à sa rémunération lors du dépôt du rapport final.

Dans la mesure où les parties usant de mesures dilatoires ne peuvent plus éviter la notification de la désignation aux experts, elles pourraient concentrer leurs efforts dilatoires sur la non-consignation afin de retarder l'expertise. En effet, la non-consignation signifie que l'expert attendra avant de commencer ses travaux.

L'art. 989, proposé, dispose, dès lors, que le juge peut tirer de la non-consignation des provisions les conclusions qu'il jugera appropriées. Qui plus est, cette mesure peut donner lieu à des dommages et intérêts.

La FEBEX a exprimé son inquiétude quant au fait que l'expert devrait pré-financer l'expertise. La proposition prévoit dès lors la consignation d'un montant offrant à l'expert la garantie que ses honoraires seront en grande partie couverts. L'article 987 proposé prévoit que seule peut être libérée la partie nécessaire pour couvrir les frais indispensables que l'expert a déjà faits. Par ailleurs, il a été également prévu qu'il doit s'agir d'une «partie raisonnable» de la provision. Une libération totale de la provision en consignation n'est donc généralement pas possible.

On pourrait éventuellement modifier le texte de telle sorte qu'on ne libérerait pas seulement les frais, mais également une partie des honoraires, même si, dans ce cas, il conviendrait peut-être d'insérer un plafond. En effet, il faut toujours conserver un stimulant financier suffisant pour encourager l'expert à achever son expertise.

*
* *

Verantwoording

Men is het erover eens dat deskundigen niet geneigd zijn het deskundigenonderzoek aan te vatten indien zij niet enigszins van een financiële zekerheid kunnen genieten. De vraag is hoe en in welke mate deze financiële zekerheid moet worden georganiseerd.

De consignatie is in onbruik gevallen doordat de deskundigen steevast rechtstreekse betalingen vroegen aan de partijen. De keerzijde van de medaille was dan weer dat sommige deskundigen hierdoor geen financiële stimulans hadden om vooruitgang te boeken in het deskundigenonderzoek. In tegenstelling tot het huidige artikel 965 van het Gerechtelijk Wetboek, voorziet het voorgestelde artikel 972 Ger.W. in de automatische opstart van het deskundigenonderzoek. Het is niet langer de meest gereede partij, maar de griffier die de aanstelling bij gerechtsbrief aan de deskundige moet laten betekenen. Dit moet dilatoire verzoeken tot deskundigenonderzoek vermijden. Na zijn aanstelling kan de deskundige evenwel wachten met het aanvatten met zijn werkzaamheden totdat het voorschot geconsigneerd is (voorgestelde artikel 987, derde lid, Ger.W.) Dit teneinde de deskundige financiële zekerheid te bieden inzake zijn verloning bij het indienen van het eindverslag. Nu dilatoire partijen niet langer de betekening van de aanstelling aan de deskundigen kunnen vermijden, zouden hun dilatoire inspanningen zich mogelijks concentreren op het niet-consigneren teneinde het onderzoek te vertragen. Niet-consignatie betekent immers dat de deskundige zal wachten met het aanvatten van de werkzaamheden. Daarom stelt het voorgestelde artikel 989 dat de rechter uit niet-consignatie van voorschotten de conclusies mag trekken die hij geraden acht. Bovendien kan dit aanleiding geven tot schadevergoeding en interesten. FEBEX sprak zijn bezorgdheid uit dat de deskundige het onderzoek zou moeten prefinancieren. Daarom voorziet het voorstel in een consignatie van een bedrag dat de deskundige de garantie biedt dat het zijn honorarium voor een groot stuk dekt. Het voorgestelde artikel 987 voorziet dat enkel het gedeelte kan worden vrijgegeven dat dient om de noodzakelijke kosten te dekken die de deskundige al moet maken. Verder werd ook bepaald dat het om een «redelijk deel» van het voorschot moet gaan. Een volledige vrijgave van het geconsigneerde voorschot kan doorgaans dus niet.

Eventueel kan de tekst zo gewijzigd worden dat niet alleen de kosten, maar ook een deel van het honorarium al kan worden vrijgegeven. Al moet in dat geval misschien een plafond worden ingebouwd. Er moet immers altijd voldoende financiële stimulans overblijven voor de deskundige om het onderzoek te voltooien.

*
* *

Le même intervenant présente l'amendement n°25, rédigé comme suit:

Remplacer l'article 988, alinéa 2, proposé, du Code judiciaire par la disposition suivante:

«Le juge refuse la consignation supplémentaire ou la libération d'une plus grande partie s'il estime qu'elle n'est pas raisonnablement justifiée. Il motive cette décision.».

Justification

Au cours de la discussion, l'on a craint que la «motivation» ne soit interprétée comme étant une «motivation formelle». L'on a craint de devoir accorder la libération d'une plus grande partie de la consignation à l'expert qui aurait assorti sa demande d'une motivation formelle de trente pages de texte, dont la substance n'aurait cependant aucun sens.

Même s'il est clair que la «motivation» doit en tout cas être une «motivation substantielle», il est peut-être indiqué d'apporter quelques précisions sur le plan terminologique.

On vise, à cet égard, une analogie avec l'article 974, § 2, alinéa 2, proposé, du Code judiciaire en ce qui concerne la prolongation des délais, qui dispose que:

«Le juge refuse de prolonger le délai lorsqu'il estime qu'une prolongation n'est pas raisonnablement justifiée. Il motive cette décision.»

Le mot «raisonnablement» indique de toute façon qu'il doit s'agir d'une motivation substantiellement justifiée.

*
* *

M. Wathelet (cdH) présente un sous-amendement à l'amendement n°4 (amendement n°38), qui complète l'alinéa proposé par l'alinéa suivant:

«Si le juge fait droit à la demande, il fixe le montant que chaque partie est tenue de consigner ou de libérer, ainsi que le délai dans lequel elle doit satisfaire à cette obligation»

Justification

Si le juge fait droit à une demande d'extension du montant consigné ou libéré, il doit dans le même temps désigner la partie qui doit procéder à la consignation ou

Dezelfde spreker dient amendement nr. 25 in, luidende:

«Het voorgestelde artikel 988, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen als volgt:

«De rechter weigert de bijkomende consignatie of verdere vrijgave indien wanneer hij van oordeel is dat die niet redelijk verantwoord is. Hij motiveert deze beslissing.».

Verantwoording

Bij de bespreking vreesde men dat men «motivering» zou interpreteren als «formele motivering». Men vreesde dat men de deskundige die 30 bladzijden formele motivering aan zijn verzoek toevoegt, maar die evenwel inhoudelijk geen steek houden, verdere vrijgave van het geconsigneerde voorschot zou moeten toestaan.

Alhoewel het duidelijk mag zijn dat met «motivering» alleszins «inhoudelijke motivering» bedoeld wordt, is enige terminologische verduidelijking misschien toch wel aangewezen.

Hiervoor wordt naar analogie gekeken naar het voorgestelde artikel 974, § 2, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek inzake de verlenging van termijnen, dat stelt:

«De rechter weigert de verlenging wanneer hij van oordeel is dat die niet redelijk verantwoord is. Hij motiveert deze beslissing.»

Het woord «redelijk» duidt er alleszins op dat de motivering inhoudelijk verantwoord moet zijn.

*
* *

De heer Melchior Wathelet (cdH) dient als sub-amendement op amendement nr. 4 amendement nr. 38 in, ter aanvulling van het voorgestelde lid met het volgende lid:

«Als de rechter de vraag inwilligt, bepaalt hij het bedrag dat iedere partij moet consigneren of vrijgeven en de termijn waarbinnen ze die verplichting moet nakomen».

Verantwoording

Als de rechter de vraag om verhoging van het geconsigneerde of vrijgegeven bedrag inwilligt, dient hij tezelfdertijd de partij aan te wijzen die moet consigne-

au paiement et fixer le délai dans lequel la consignation ou le paiement doit intervenir.

C. Discussion des amendements et décision

M. Borginon (VLD) explique que, dans le système mis en place par ses amendements, la provision serait retirée par les experts à concurrence de la somme qui leur est due. Le reliquat éventuel serait remboursé d'office aux parties par le greffier au prorata des montants qu'elles étaient tenues de consigner et qu'elles ont effectivement consigné, outre le règlement des frais et dépens d'instance, dans lequel le magistrat peut considérer qu'une partie doit davantage supporter que l'autre. Il s'agit donc d'une sorte de paiement sous condition résolutoire.

Un membre demande ce qui se passera si, pendant l'expertise, l'expert demande une provision et que le greffe libère une partie, alors que les deux parties ont consigné. Comment se fera la répartition dans ce cas-là?

Au moment où l'argent est libéré, il n'est pas possible de déterminer à qui il appartient.

M. Alfons Borginon (VLD) lui répond qu'il faut distinguer deux situations:

– Dans la première situation, la consignation est effectuée par les deux parties. Il n'y a, dans ce cas, pas de problème puisque, en application de l'article 35, le surplus est remboursé aux parties au prorata de ce qu'elles ont versé;

– Un problème peut par contre se poser dans le cas où une seule des parties effectue la consignation, alors que le juge l'avait ordonnée à charge des deux parties. Dans ce cas, le juge pourra en tirer les conclusions qui s'imposent, comme le prévoit la suite du projet.

Un membre rappelle que, dans le système actuel, c'est la partie la plus diligente qui paie l'expert. À la fin du conflit, le juge se prononce sur la partie qui devra supporter ces frais. Pourquoi ne pourrait-il pas en être de même pour la consignation, qui serait comprise dans ces frais?

*
* *

ren ou betalen. Tevens dient hij de termijn te bepalen waarbinnen de consignatie of de betaling moet plaatsvinden.

C. Bespreking van de amendementen en beslissing

De heer Alfons Borginon (VLD) legt uit dat bij de krachtens de amendementen in uitzicht gestelde regeling, het voorschot door de deskundigen zou worden afgehouden ten belope van het hun verschuldigde bedrag. De griffier zou het eventuele overschot ambtshalve aan de partijen terugbetalen *a rato* van de bedragen welke die partijen moesten consigner en ook daadwerkelijk hebben geconsigneerd. Voorts zouden de kosten en uitgaven van het geding worden vereffend, waarbij de magistraat er dan vanuit kan gaan dat een partij meer ten laste moet nemen dan de andere. Het betreft dus een soort betaling onder ontbindende voorwaarde.

Een lid vraagt wat zal gebeuren indien de deskundige tijdens de expertise om een voorschot verzoekt en de griffie een deel vrijgeeft, terwijl beide partijen tot consignatie zijn overgegaan. Hoe zal in dat geval de verdeling plaatsvinden?

Op het ogenblik dat het geld wordt vrijgegeven, valt niet uit te maken aan wie het toebehoort.

De heer Alfons Borginon (VLD) antwoordt de betrokkene dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen twee situaties.

– In de eerste situatie gaan beide partijen tot consignatie over. In dat geval rijst geen moeilijkheid aangezien met toepassing van artikel 35, het saldo aan de partijen wordt terugbetaald *a rato* van wat ze hebben gestort.

– Een knelpunt kan daarentegen wél rijzen indien één enkele van de partijen tot consignatie overgaat, terwijl de rechter dat aan beide partijen had bevolen. In dat geval kan de rechter daaruit de nodige conclusies trekken, zoals in het vervolg van het ontwerp in uitzicht wordt gesteld.

Een lid herinnert eraan dat bij de huidige regeling de meest gereede partij de deskundige betaalt. Bij beëindiging van het geschil spreekt de rechter er zich over uit welke partij die kosten moet dragen. Waarom zou niet hetzelfde kunnen gelden inzake de consignatie, die dan in die kosten begrepen zou zijn?

*
* *

Le groupe de travail marque son accord avec les amendements n°4 et 25.

M. Melchior Wathelet (cdH) retire l'amendement n°38.

Art. 31

A. Discussion

Le représentant du gouvernement demande s'il n'est pas excessif de permettre à l'expert ou à l'autre partie de solliciter la condamnation de la partie défaillante à des dommages et intérêts, sachant que le fait de refuser de participer à l'expertise peut être considéré comme un mode de défense.

M. Alfons Borginon (VLD) explique que tout dépend de la manière dont on considère l'exigence de consignation: si celle-ci est interprétée comme une décision du juge, la partie concernée doit s'y plier. Il en va différemment si l'on considère qu'il s'agit d'une mesure d'instruction.

Ce débat est loin d'être clos, et fait l'objet de nombreuses controverses doctrinales.

Il s'agit donc d'un choix que les membres de la commission devront effectuer lorsque le texte leur sera proposé.

Un membre s'interroge sur la nature du dommage dont une partie pourrait demander la réparation si l'autre partie n'a pas effectué une consignation.

B. Amendements

M. Alfons Borginon propose l'amendement n°28, qui supprime l'article 989, deuxième phrase, proposé, du Code judiciaire.

Justification

L'article 989 proposé prévoit que si une partie omet de consigner, les autres parties voire l'expert peuvent demander que cette partie soit condamnée à payer des dommages et intérêts.

Sous l'angle juridique, il est contestable que cette possibilité existe. Si elle existe, il est préférable de s'en référer au droit commun en l'occurrence. Il est dès lors proposé de supprimer cette phrase.

De werkgroep stemt in met de amendementen nrs. 4 en 25.

De heer Melchior Wathelet (cdH) trekt amendement nr. 38 in.

Art. 31

A. Bespreking

De vertegenwoordiger van de regering vraagt of het niet overdreven is de deskundige dan wel de andere partij toe te staan te verzoeken dat de in gebreke blijvende partij wordt veroordeeld tot betaling van zogenaamde «schadevergoeding en intresten», in de wetenschap dat weigeren aan de expertise mee te werken kan worden beschouwd als een vorm van verdediging.

De heer Alfons Borginon (VLD) legt uit dat alles afhangt van de manier waarop de consignatievereiste wordt beschouwd: indien die wordt geïnterpreteerd als een rechterlijke beslissing, dan moet de betrokken partij zich daarnaar schikken. De zaken staan er echter anders voor wanneer er vanuit wordt gegaan dat het een onderzoeksdaad betreft.

Dit debat is verre van gesloten, en in de rechtsleer geeft het aanleiding tot heel wat controverses.

Het gaat dus om een keuze die de commissieleden zullen moeten maken wanneer hun de tekst wordt voorgelegd.

Een lid heeft vragen bij de aard van de schade waarvan een partij herstel zou kunnen vorderen indien de andere partij niet tot consignatie is overgegaan.

B. Amendementen

De heer Alfons Borginon (VLD) dient amendement nr. 28 in, dat ertoe strekt het voorgestelde artikel 989, tweede volzin, van het Gerechtelijk Wetboek op te heffen.

Verantwoording

Het voorgestelde 989 artikel stelt dat indien een partij in gebreke blijft te consigner, de andere partijen of zelfs de deskundige kunnen vragen om deze partij te veroordelen tot schadevergoeding en interesten.

Het is juridisch betwistbaar of dit mogelijk is. Indien het mogelijk is, is het beter dit over te laten aan het gemeen recht. Daarom wordt dit lid opgeheven.

*
* *

M. Melchior Wathelet présente l'amendement n°37 qui, à l'article 989 proposé, insère entre le mot «consignation» et le mot «dans» les mots «ou à la libération».

Justification

L'amendement tend à appliquer à la libération les mêmes règles que celles applicables à la consignation.

C. Décision

Le groupe de travail marque son accord avec l'amendement n°28 et rejette l'amendement n°37.

Art. 32

A. Discussion

Le représentant du gouvernement s'interroge sur l'utilité de l'alinéa 2 (« si l'expert ne dépose pas son état d'honoraires et de frais, les parties peuvent demander au juge de procéder à la taxation »).

Quant à l'alinéa 3 (« le Roi peut fixer les frais et les honoraires des experts. »), il vise le problème de la barémisation, dont il a été expliqué qu'il serait préférable de l'aborder dans le cadre d'un débat ultérieur.

M. Alfons Borginon (VLD) répond que les experts sont désignés par le tribunal, ce qui les différencie des avocats (où la concurrence joue).

Il n'est donc pas inconcevable que les frais soient précisés par arrêté royal. Afin cependant d'éviter toute controverse à ce sujet, un amendement sera déposé pour supprimer cet alinéa 3.

Un membre doute qu'il soit possible de prendre en compte dans un tel arrêté toutes les hypothèses d'expertise qui peuvent se présenter.

M. Alfons Borginon (VLD) répond que s'il y a une controverse à ce sujet, c'est au juge qu'il appartiendra de trancher, comme le prévoit l'article 991 proposé.

*
* *

De heer Melchior Wathelet (cdH) dient amendement nr. 37 in, dat ertoe strekt in het voorgestelde artikel 989, de woorden «consigneert, kan» te vervangen door de woorden «consigneert of vrijgeeft, kan».

Verantwoording

Het amendement strekt ertoe voor de «vrijgave» dezelfde regels te doen gelden als voor de consignatie.

C. Beslissing

De werkgroep stemt in met amendement nr. 28 en verwierpt amendement nr. 37.

Art. 32

A. Bespreking

De vertegenwoordiger van de regering heeft vragen bij het nut van het tweede lid («Indien de deskundige nalaat zijn staat van kosten en ereloon in te dienen, kunnen de partijen de rechter verzoeken deze te begroten.»).

Het derde lid («De Koning kan de kosten en het ereloon van de deskundigen bepalen.») heeft betrekking op de moeilijkheid met de tarifiering, iets waarover is uitgelegd dat het verkieslijk ware die aangelegenheid te berde te brengen bij een latere bespreking.

De heer Alfons Borginon (VLD) antwoordt dat de rechtbank de deskundigen aanwijst, hetgeen hen onderscheidt van de advocaten (onder wie concurrentie speelt).

Het is dus niet ondenkbaar dat de kosten bij koninklijk besluit worden gepreciseerd. Om daaromtrent evenwel elke onenigheid te voorkomen, zal een amendement worden ingediend, dat ertoe strekt het derde lid weg te laten.

Een lid twijfelt eraan of het wel mogelijk is in een dergelijk besluit alle mogelijke expertisgevallen in aanmerking te nemen.

De heer Alfons Borginon (VLD) antwoordt dat indien terzake onenigheid bestaat de rechter dan de knoop zal moeten doorhakken, zoals het voorgestelde artikel 991 in uitzicht stelt.

Le représentant du gouvernement se demande si les articles 991 et 991bis ne sont pas contradictoires, puisque le premier prévoit que l'expert établit lui-même son état de frais et honoraires, alors que le second dispose que «le juge fixe le montant des frais et honoraires sans préjudice des dommages et intérêts s'il échet».

Il demande par ailleurs si la décision du juge relative à la taxation des frais et honoraires des experts ne pourrait pas être signifiée par simple lettre, plutôt que par pli judiciaire.

B. Amendements

M. Alfons Borginon (VLD) présente l'amendement n°26, qui supprime l'article 990, alinéa 3, proposé, du Code judiciaire.

Justification

Le débat relatif à la récupération des frais de justice – en ce compris les effets de l'instauration de barèmes – est en cours au Sénat. Pour ne pas court-circuiter cette discussion, il s'indique de supprimer l'alinéa 3, qui autorise le Roi à fixer les frais et les honoraires des experts.

C. Décision

Le groupe de travail marque son accord avec cet amendement.

Art. 33

A. Discussion

Le représentant du ministre demande s'il ne pourrait pas être prévu que, à défaut de réaction des parties dans les quinze jours, elles sont présumées marquer leur accord sur le montant des honoraires et des frais réclamés par l'expert, c'est-à-dire le contraire de ce qui est prévu dans le paragraphe 1er. Le risque existe en effet qu'une audience soit convoquée pour rien, si les parties ont tout simplement omis de marquer leur accord.

Un membre demande quelle est la nature du jugement prononcé en matière d'expertise. S'agit-il d'un jugement condamnant quelqu'un, puisqu'il est précisé que le jugement est exécutoire «contre la ou les parties désignées pour la consignation de la provision»?

De vertegenwoordiger van de regering vraagt zich af of de artikelen 991 en 991bis niet met elkaar in tegenspraak zijn, aangezien het eerstgenoemde erin voorziet dat de deskundige zelf zijn staat van kosten en ereloon opmaakt, terwijl in het laatstgenoemde het volgende is bepaald: «De rechter stelt het bedrag vast van de kosten en het ereloon zonder afbreuk te doen aan eventuele schadevergoeding en intresten.».

Voorts vraagt hij of de rechterlijke beslissing over de begroting van de kosten en erelonen van de deskundigen niet bij wege van een gewone brief ter kennis zou kunnen worden gebracht in plaats van bij gerechtsbrief.

B. Amendementen

De heer Alfons Borginon (VLD) dient amendement nr. 26 in, dat ertoe strekt het voorgestelde artikel 990, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek weg te laten.

Verantwoording

In de Senaat wordt momenteel het debat gevoerd over de verhaalbaarheid van gerechtskosten, inclusief de effecten van een barema's [sic]. Om deze discussie niet te doorkruisen is het beter het derde lid, dat handelt over de mogelijkheid voor de Koning om de kosten en het honorarium vast te leggen, op te heffen.

C. Beslissing

De werkgroep stemt met dit amendement in.

Art. 33

A. Bespreking

De vertegenwoordiger van de minister vraagt of niet kan worden bepaald dat bij gebrek aan een reactie van de partijen binnen vijftien dagen, zij geacht worden in te stemmen met het bedrag van de honoraria en de kosten die door de deskundige worden gevraagd, dat wil zeggen het tegendeel van wat in paragraaf 1 is bepaald. Het gevaar bestaat immers dat een terechtzitting voor niets wordt gehouden, als de partijen gewoon vergeten zijn hun akkoord te betuigen.

Een lid vraagt wat de aard van het vonnis is dat inzake deskundigenonderzoek wordt gewezen. Gaat het om een veroordelend vonnis, aangezien er is gepreciseerd dat het vonnis uitvoerbaar is «tegen de partij of partijen, zoals bepaald voor de consignatie van het voorschot»?

M. Alfons Borginon (VLD) répond qu'il s'agit d'un jugement déclaratif. Les parties en question sont les parties désignées pour la consignation de la provision.

B. Amendements

M. Alfons Borginon dépose l'amendement n°27, qui remplace l'article 991 du Code judiciaire par la disposition suivante:

«991. — § 1er. Si, dans les quinze jours du dépôt de l'état détaillé au greffe, les parties ont informé par écrit le juge qu'elles sont d'accord sur le montant des honoraires et des frais réclamés par l'expert, ceux-ci sont taxés par le juge au bas de la minute de l'état et il en est délivré exécutoire conformément à l'accord intervenu entre les parties ou contre la ou les parties désignées pour la consignation de la provision.

§ 2. Si, dans le délai susdit, les parties n'ont pas donné leur accord, le greffier convoque dans les cinq jours les experts et les parties par pli judiciaire et les conseils par lettre missive à comparaître en chambre du conseil dans le mois qui suit la convocation aux date et heure fixées par le juge.

Le juge fixe le montant des frais et honoraires sans préjudice des dommages et intérêts s'il échet.

Il tient essentiellement compte du soin avec lequel le travail a été exécuté, du respect des délais prévus et de la qualité du travail fourni.

Le juge déclare le jugement exécutoire contre la ou les parties désignées pour la consignation de la provision. Cette décision est notifiée dans les cinq jours par le greffier aux experts et aux parties par pli judiciaire et aux conseils par lettre missive.»

Justification

Il est ressorti de la discussion qu'il est préférable d'intégrer l'article 991*bis*, proposé, du Code judiciaire, à l'article 991 proposé. À cet effet, l'article 991 est également redivisé en paragraphes.

*
* *

M. Éric Massin (PS) présente un sous-amendement à l'amendement n°27 (amendement n° 51), rédigé comme suit:

De heer Alfons Borginon (VLD) antwoordt dat het om een verklarend vonnis gaat. De betrokken partijen zijn de partij(en) die voor de consignatie van het voorschot zijn aangewezen.

B. Amendementen

De heer Alfons Borginon (VLD) dient amendement nr. 27 in, dat ertoe strekt artikel 991 van het Gerechtelijk Wetboek te vervangen door de volgende bepaling:

«991. — §1. Indien de partijen binnen vijftien dagen na de neerlegging ter griffie van de gedetailleerde staat schriftelijk aan de rechter hebben medegedeeld dat zij het eens zijn met het bedrag van het ereloon en de kosten door de deskundigen gevorderd worden deze door de rechter begroot onderaan op de minuut van de staat en wordt daarvan een bevel tot tenuitvoerlegging gegeven, overeenkomstig de overeenstemming van de partijen of tegen de partij of partijen, zoals bepaald voor de consignatie van het voorschot.

§ 2. Indien de partijen binnen de voormelde termijn hun instemming niet hebben betuigd, roept de griffier binnen vijf dagen de deskundigen en de partijen bij gerechtsbrief en de raadslieden bij gewone brief op om in raadkamer te verschijnen binnen een maand na de oproeping op datum en uur door de rechter vastgesteld.

De rechter stelt het bedrag vast van de kosten en het ereloon zonder afbreuk te doen aan eventuele schadevergoeding en intresten.

Hij houdt hoofdzakelijk rekening met de zorgvuldigheid waarmee het werk werd uitgevoerd, het respect voor de vooropgestelde termijnen en de kwaliteit van het geleverde werk.

De rechter verklaart het vonnis uitvoerbaar tegen de partij of partijen zoals bepaald voor de consignatie van het voorschot. De griffier geeft binnen vijf dagen kennis van deze beslissing aan de deskundigen en de partijen bij gerechtsbrief en aan de raadslieden bij gewone brief.»

Verantwoording

Uit de bespreking bleek dat het beter is het voorgestelde artikel 991*bis* Ger. W in het voorgestelde artikel 991 te integreren. Hiervoor wordt artikel 991 ook in paragrafen heringedeeld.

*
* *

De heer Éric Massin (PS) dient subamendement nr. 27 (amendement nr. 51) in, luidende:

À l'article 991, du Code judiciaire, proposé, les modifications suivantes sont apportées:

1. Le § 2, alinéa 1, proposé, est remplacé comme suit:

«Si, dans le délai susdit les parties n'ont pas donné leur accord, le juge saisi par requête de l'expert ou d'une des parties, entend en chambre du conseil l'expert et les parties, convoqués sous pli judiciaire par le greffier.»

2. la dernière phrase de l'alinéa 4, du § 2, est remplacé comme suit:

«Cette décision est notifiée dans les cinq jours aux parties et à leurs conseils. Cette décision est notifiée, dans le même délai, aux experts et, le cas échéant aux parties défaillantes, par pli judiciaire.».

Justification

La première modification vise à simplifier la procédure. En effet, il est inutile de convoquer une audience intermédiaire lorsque les parties n'ont pas marqué leur accord.

La seconde modification entend prévoir que la notification de la décision aux parties et à leurs conseils se fait par pli simple selon le droit commun.

C. Décision

Le groupe de travail marque son accord avec les amendements n° 27 et 51.

Art. 34-35

L'examen de ces articles ne suscite aucune observation.

Art. 36

Cet article concernant les listes d'experts, son examen est ajourné.

«Aan het voorgestelde artikel 991 van het Gerechtelijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. de voorgestelde § 2 wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Indien de partijen niet binnen de voormelde termijn hun akkoord hebben betuigd, hoort de bij verzoekschrift van de deskundige of van een van de partijen gesaisiseerde rechter in raadkamer de deskundige en de partijen, die door de griffier bij gerechtsbrief worden opgeroepen.»;

2. de laatste zin van het vierde lid van § 2 wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Van die beslissing wordt binnen vijf dagen kennis gegeven aan de partijen en hun raadslieden. Die beslissing wordt binnen dezelfde termijn bij gerechtsbrief ter kennis gebracht van de deskundigen en, in voorkomend geval, van de verstekdoende partijen.».

Verantwoording

De eerste wijziging beoogt de procedure te vereenvoudigen. Het is immers nutteloos een tussentijdse terechtzitting te houden als de partijen hun akkoord niet hebben gegeven.

De tweede wijziging strekt ertoe te bepalen dat de kennisgeving van de beslissing aan de partijen en aan hun raadslieden geschiedt bij gewone brief, volgens het gemeen recht.

C. Beslissing

De werkgroep stemt in met de amendementen nrs. 27 en 51.

Art. 34-35

Over deze artikelen worden geen enkele opmerking gemaakt.

Art. 36

Dit artikel betreft de lijst van deskundigen; de bespreking ervan wordt uitgesteld.

Art. 37 (nouveau)

M. Alfons Borginon (VLD) dépose l'amendement n°5, visant à insérer un nouvel article 37, libellé comme suit:

«L'article 509*quater* du Code pénal, abrogé par la loi du 4 décembre 1990, est rétabli dans la rédaction suivante:

«Article 509*quater*. — Sera puni d'un emprisonnement de huit jours à trois mois et d'une amende de deux cents francs à quinze cents francs, ou d'une de ces peines seulement, l'expert qui, sachant qu'un paiement direct n'est pas autorisé, l'accepte malgré tout d'une partie à la cause.»

Justification

Le juge peut fixer, dès le contact préliminaire, le montant que les parties doivent consigner et la partie qui en est libérée afin de couvrir les frais nécessaires de l'expert.

L'article 991*ter*, alinéa 2, proposé, du Code judiciaire dispose clairement que les experts peuvent uniquement recevoir un paiement direct après que leur état de frais et honoraires a été taxé.

Lors de l'examen de la proposition de loi on s'est interrogé sur la sanction au cas où l'expert accepterait malgré tout un paiement direct.

Tout d'abord, la sanction classique reste d'application: le remplacement des experts (art. 979, proposé, du Code judiciaire). L'expérience montre toutefois que cette sanction n'est pas toujours la plus efficace, dès lors qu'elle implique la désignation d'un nouvel expert et qu'elle entraîne donc une perte de temps.

C'est pourquoi la proposition de loi prévoit également que le juge peut suspendre ou radier des listes des experts (art. 965 du Code judiciaire). L'expert ne peut alors plus être désigné dans de nouvelles affaires et perd ainsi une source de revenus.

L'article 991*bis*, alinéa 2, proposé, du Code judiciaire dispose que le juge fixe le montant des frais et honoraires en tenant essentiellement compte du soin avec lequel le travail a été exécuté. Il va de soi que si où l'expert viole l'art. 991*ter*, alinéa 2, du Code judiciaire, il n'a pas exécuté son travail avec le soin voulu, ce qui peut avoir une incidence sur le montant de ses honoraires.

Si les membres du groupe de travail considèrent que ce dispositif est insuffisant, on peut éventuellement prévoir une disposition pénale pour les experts qui reçoivent malgré tout un paiement direct.

Art. 37 (nieuw)

De heer Alfons Borginon (VLD) dient amendement nr. 5 in, dat ertoe strekt een nieuw artikel 37 in te voegen, luidende:

«Artikel 509*quater* van het Strafwetboek, opgeheven door de wet van 4 december 1990, wordt hersteld in de volgende lezing:

«509*quater*. — Met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en met geldboete van tweehonderd euro tot vijftienhonderd euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft de deskundige die, wetende dat een rechtstreekse betaling niet toegelaten is, deze toch aanvaardt van een partij in het geding».

Verantwoording

De rechter kan reeds bij het voorafgaand contact het bedrag bepalen dat de partijen moeten consigner en het deel daarvan dat wordt vrijgegeven teneinde de noodzakelijke kosten van de deskundige te dekken.

Het voorgestelde artikel 991*ter*, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek stelt duidelijk dat deskundigen voortaan enkel nog een rechtstreekse betaling in ontvangst mogen nemen nadat de staat van hun kosten en ereloon is begroot.

Bij de bespreking van het wetsvoorstel vroeg men zich af wat de sanctie was als de deskundige toch een rechtstreekse betaling in ontvangst zou nemen.

Allereerst blijft de klassieke sanctie gelden: de vervanging van de deskundigen (voorgestelde artikel 979 van het Gerechtelijk Wetboek) Uit de praktijk blijkt evenwel dat dit niet steeds de meest efficiënte sanctie is, aangezien er een nieuwe deskundige zal moeten aangesteld worden wat dan weer tot tijdverlies leidt.

Daarom voorziet het wetsvoorstel ook dat de rechter de deskundige dan schorsen of schrappen van de lijsten van deskundigen (artikel 965 van het Gerechtelijk Wetboek) De deskundige kan dan niet meer aangesteld worden in nieuwe zaken verliest dus een bron van inkomsten.

Het voorgestelde artikel 991*bis*, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek stelt dat de rechter bij de begroting van het ereloon hoofdzakelijk rekening houdt met de zorgvuldigheid waarmee het werk werd uitgevoerd. Het is spreekwoordelijk dat als de deskundige het artikel 991*ter*, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek schendt, hij zijn werk niet met de nodige zorgvuldigheid heeft uitgevoerd, wat bijgevolg een weerslag kan hebben op de begroting van zijn honorarium.

Indien de leden van de werkgroep dit onvoldoende vinden, kan men eventueel voorzien in een strafbepaling voor de deskundigen die toch een rechtstreekse betaling in ontvangst neemt.

Il est préférable de ne pas sanctionner un paiement direct illicite d'une peine d'emprisonnement sévère. Une amende est plus efficace.

D'où le choix, par analogie, de la peine la plus légère prévue à la Section «Toute autre forme de fraude» (cf. art. 508*bis* – 508*ter* du Code pénal).

*
* *

M. Melchior Wathelet (cdH) dépose l'amendement n°40, qui constitue un sous-amendement à l'amendement n° 5, et qui, à l'article 509*quater* du Code pénal proposé, apporte les modifications suivantes:

A. remplacer les mots «francs» par les mots «euro»

B. remplacer les mots «sachant qu'un paiement direct n'est pas autorisé, l'accepte malgré tout» par les mots «accepte un paiement direct».

Justification

A. Technique

B. En cas d'adoption de l'amendement n° 1 (M. Muls), cette précision est superflue dès lors que l'expert saura, de par la loi, qu'il ne peut s'adresser directement aux parties pour demander à recevoir un paiement.

C. Décision

Le groupe de travail marque son accord avec l'amendement n°5 et la première partie (point A) de l'amendement 40.

L'amendement rejette l'amendement n°40 de M. Muls ayant été retiré par son auteur, la deuxième partie (point B) de l'amendement n°40 devient sans objet.

Le rapporteur,

Walter MULS

Le président,

Alain COURTOIS

Een ongeoorloofde rechtstreekse betaling wordt best niet bestraft met een zware gevangenisstraf. Een geldboete is efficiënter.

Vandaar dat naar analogie voor de lichtste strafmaat in de Afdeling V «Enige andere soorten van bedrog» werd gekozen (vgl. de artikelen 508*bis*-508*ter* Sw.).

*
* *

De heer Melchior Wathelet (cdH) dient amendement nr. 40 in, dat een subamendement op amendement nr. 5 is en ertoe strekt in het voorgestelde artikel 509*quater* van het Strafwetboek de volgende wijzigingen aan te brengen:

«A. het woord «frank» vervangen door het woord «euro»;

B. de woorden «wetende dat een rechtstreekse betaling niet is toegestaan, aanvaardt die toch» vervangen door de woorden «aanvaardt een rechtstreekse betaling».

Verantwoording

A. Technische correctie

B. Ingeval amendement nr. 1 (van de heer Muls) wordt aangenomen, is die precisering overbodig aangezien de deskundige door de wet zal weten dat hij zich niet rechtstreeks tot de partijen mag wenden om te vragen een betaling te ontvangen.

C. Beslissing

De werkgroep stemt in met amendement nr. 5 en het eerste deel (punt A) van amendement nr. 40.

De werkgroep verwierpt amendement nr. 1 van de heer Muls, dat door de indiener ervan is ingetrokken, waarbij het tweede deel van amendement nr. 40 vervalt.

De rapporteur,

Walter MULS

De voorzitter,

Alain COURTOIS

ANNEXE: DOCUMENT DE TRAVAIL
DE M. ALFONS BORGINON

Le présent document de travail est la synthèse d'un maximum de propositions. En cas de contradiction entre les propositions, c'est l'avis du Conseil supérieur de la justice qui a été suivi, sauf indication contraire.

Il appartient au groupe de travail de supprimer les passages superflus et d'opérer d'autres choix, si nécessaire.

CHAPITRE PREMIER

Disposition générale

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

Modifications du Code judiciaire

Art. 2 ***

L'article 572 du Code judiciaire est complété comme suit:

«12° les experts judiciaires.»

Art. 3

Un article 876*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans le Code judiciaire:

«Art. 876*bis*. — Le juge limite le choix de la mesure à ce qui est suffisant pour la solution du litige, en privilégiant la mesure d'instruction la plus simple, la plus rapide et la moins onéreuse.»

Art. 4

Il est inséré dans la Section VI (L'expertise) du même Code, une nouvelle sous-section qui contiendra l'article 962 et intitulée comme suit:

«Sous-section 1. Disposition générale.»

*** Cet article, ainsi que les articles 7 à 11 et 36 concernant les listes d'experts, leur examen est ajourné.

BIJLAGE: WERKDOCUMENT VAN
DE HEER ALFONS BORGINON

In deze werktekst werden zoveel mogelijk voorstellen gecumuleerd. Waar de voorstellen tegenstrijdig zijn, werd het advies van de HRJ gevolgd, tenzij anders aangegeven.

Het is aan de werkgroep om het overbodige te schrappen en zo nodig andere keuzes te maken.

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Wijzigingen aan het Gerechtelijk Wetboek

Art. 2 ***

Artikel 572 van het Gerechtelijk Wetboek, wordt aangevuld als volgt:

«12° de gerechtsdeskundigen.»

Art. 3

In het Gerechtelijk Wetboek wordt een artikel 876*bis* ingevoegd, luidende:

«Art. 876*bis*. — De rechter beperkt de keuze van de maatregel tot wat volstaat om het geschil op te lossen, waarbij de meest eenvoudige, snelle en goedkope onderzoeksmaatregel de voorkeur geniet.»

Art. 4

In hetzelfde wetboek, Afdeling VI (Deskundigen-onderzoek), wordt een nieuwe onderafdeling ingevoegd die het artikel 962 zal omvatten, luidende:

«Onderafdeling 1. Algemene bepaling.»

*** Dit artikel en de artikelen 7 tot 11 en 36 hebben betrekking op de lijsten van deskundigen. De bespreking ervan wordt daarom uitgesteld.

Art. 5

L'article 962 du même Code est complété par un alinéa 2, libellé comme suit:

«Art. 962. — Les juges ne sont point astreints à suivre l'avis des experts si leur conviction s'y oppose.»

Art. 6 ***

Il est inséré dans la Section VI (L'expertise) du même Code, une nouvelle sous-section qui contiendra les articles 963 à 965 et intitulée comme suit:

«Sous-section 2. Les listes.»

Art. 7 ***

L'article 963 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 963. — § 1er. Il est dressé une liste d'experts témoignant d'une certaine qualité et intégrité.

Alternative:

Des listes d'experts témoignant d'une certaine qualité et intégrité sont dressées par ressort d'un commun accord entre le premier président de la cour d'appel et le premier président de la cour du travail.

Dans le ressort de la cour d'appel de Bruxelles, sont dressées tant une liste francophone qu'une liste néerlandophone. Les experts bilingues peuvent se faire inscrire sur les deux listes.

Ces listes sont rassemblées pour former une seule liste nationale.

§ 2. Le candidat expert adresse sa requête au tribunal de première instance de son domicile. En l'absence de domicile en Belgique, il s'adresse au tribunal de première instance de sa résidence. En l'absence de domicile et de résidence en Belgique, il s'adresse au tribunal de première instance de Bruxelles.

Pour être inscrit sur cette liste, le candidat produit les attestations suivantes:

(peut-être serait-il plus simple de confier le tout au Roi?)

Art. 5

Artikel 962 van hetzelfde wetboek, wordt aangevuld met een tweede lid, luidende:

«Art. 962. — De rechters zijn niet verplicht het advies van de deskundigen te volgen, indien het strijdig is met hun overtuiging.»

Art. 6 ***

In hetzelfde wetboek, Afdeling VI (Deskundigen-onderzoek), wordt een nieuwe onderafdeling ingevoegd die de artikelen 963 tot 965 zal omvatten, luidende:

«Onderafdeling 2. Lijsten.»

Art. 7 ***

Artikel 963 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 963. — § 1. Er wordt een lijst van gerechtsdeskundigen aangelegd die van een zekere kwaliteit en integriteit getuigen.

Alternatief:

§ 1. In overleg tussen de eerste voorzitter van het hof van beroep en de eerste voorzitter van het arbeidshof, worden per rechtsgebied lijsten van gerechtsdeskundigen aangelegd die van een zekere kwaliteit en integriteit getuigen.

In het rechtsgebied van het hof van beroep te Brussel, wordt zowel een Nederlandstalige als een Franstalige lijst opgesteld. Tweetalige deskundigen kunnen zich op beide lijsten laten inschrijven.

Deze lijsten worden samengevoegd tot één nationale lijst.

§ 2. De kandidaat-deskundige richt zijn verzoek tot de rechtbank van eerste aanleg van zijn woonplaats. Bij ontstentenis van een woonplaats in België, richt hij zich tot de rechtbank van eerste aanleg van zijn verblijfplaats. Bij ontstentenis van een woonplaats en verblijfplaats in België, richt hij zich tot de rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Om op deze lijst te worden ingeschreven, levert de kandidaat getuigschriften af van:

(misschien eenvoudiger dit allemaal aan de Koning over te laten?)

1° une attestation de sa connaissance des principes de la procédure;

2° une attestation de sa connaissance de la spécialité;

3° lorsqu'il est soumis à une autorité disciplinaire instituée en vertu de la loi, une attestation de l'absence de suspension ou de sanctions disciplinaires plus sévères;

4° lorsqu'il a été déclaré en faillite, une attestation de la preuve d'excusabilité.

Le candidat communique également:

1° son appartenance linguistique;

2° ses prix de référence;

3° une synthèse de son expérience professionnelle.

Le juge demande au Procureur du Roi de soumettre le candidat à une enquête de moralité.

Le Roi détermine si ces conditions sont remplies et peut fixer des conditions supplémentaires.

Alternatif proposé par le Secrétariat de la Commission Justice afin d'harmoniser la formulation avec art. 1726, al. 2 C. Jud. Concernant les médiateurs:

§ 2. Pour se voir reconnaître la qualité d'expert, il faut répondre aux conditions suivantes:

1° posséder, par l'exercice présent ou passé d'une activité, la qualification requise eu égard à la nature du différend;

2° justifier d'une formation ou d'une expérience adaptée à la pratique de l'expertise;

3° présenter les garanties d'indépendance et d'impartialité nécessaires à l'exercice de l'expertise;

4° ne pas avoir fait l'objet d'une condamnation inscrite au casier judiciaire et incompatible avec l'exercice de la fonction d'expert;

5° ne pas avoir encouru de sanction disciplinaire ou administrative, incompatible avec l'exercice de la fonction d'expert judiciaire.

Le Roi détermine les éventuelles autres conditions auxquelles doivent répondre les experts, de même que

1° zijn kennis van de beginselen van de rechtspleging;

2° zijn kennis van het vakgebied;

3° in het geval men aan een tuchtrechtelijke overheid is onderworpen die krachtens een wet is ingesteld, de afwezigheid van schorsing of zwaardere tuchtsancties;

4° in het geval men failliet werd verklaard, het bewijs van verschoning.

De kandidaat deelt eveneens mee:

1° zijn taalaanhorigheid;

2° zijn referentieprijzen;

3° een samenvatting van zijn beroepservaring.

De rechter vraagt de procureur des Konings om een moraliteitsonderzoek naar de kandidaat.

De Koning bepaalt wanneer aan deze voorwaarden is voldaan en kan aanvullende voorwaarden vastleggen.

Alternatief voorgesteld door het Secretariaat van de Commissie Justitie teneinde de formulering beter aan te passen aan art. 1726, § 1 Ger.W. inzake bemiddeling:

§ 2. Om te worden erkend als gerechtsdeskundige, moet men voldoen aan de volgende voorwaarden:

1° op grond van een in het heden of in het verleden uitgeoefende activiteit doen blijken van een bekwaamheid die door de aard van het geschil wordt vereist;

2° doen blijken van de voor de praktijk van deskundige passende (juridische?) vorming of ervaring;

3° de met het oog op de uitoefening van de deskundigheid noodzakelijke waarborgen bieden inzake onafhankelijkheid en onpartijdigheid;

4° niet het voorwerp zijn geweest van een in het strafregister opgenomen veroordeling die onverenigbaar is met de uitoefening van de functie van deskundige;

5° geen tuchtsanctie of administratieve sanctie hebben opgelopen die onverenigbaar is met de uitoefening van de functie van erkend deskundige.

De Koning bepaalt de eventuele bijkomende voorwaarden waaraan de gerechtsdeskundigen moeten vol-

la procédure à suivre pour être inscrit sur les listes d'experts.»

§ 3. S'il remplit les conditions prévues et s'il fait l'objet d'un avis positif du procureur du Roi, le candidat peut se faire inscrire. Il est alors autorisé à porter le titre d'«expert judiciaire».

§ 4. Préalablement à son inscription, il prête, sous peine de nullité, le serment suivant devant le tribunal de première instance visé au § 2, alinéa 1er:

«Je jure de remplir ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

ou:

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk zal vervullen.»

ou:

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllen werde.»

Ce serment vaut pour toutes les expertises qui lui seront ensuite confiées en sa qualité d'expert judiciaire.

§ 5. Le juge ne peut déroger aux listes des experts judiciaires que si l'expertise porte sur une matière pour laquelle aucun des experts judiciaires mentionnés sur les listes ne peut être considéré comme compétent. Il motive sa décision.

Les parties peuvent convenir de proposer au juge un ou plusieurs experts figurant sur les listes d'experts judiciaires. Le juge désigne les experts proposés.

À défaut d'accord entre les parties, le juge décide qui il désigne comme expert. Si l'expertise porte sur une matière pour laquelle aucun des experts judiciaires mentionnés sur les listes n'est considéré comme compétent, d'autres experts peuvent être proposés par les parties pour autant qu'elles motivent leur choix.

Les experts désignés peuvent être remplacés moyennant le respect des dispositions des alinéas précédents.»

doen, evenals de te volgen procedure om op de lijsten van gerechtsdeskundigen te mogen ingeschreven worden.»

§ 3. Bij vervulling van de voorwaarden en positief advies van de procureur de Konings, mag de kandidaat zich inschrijven. Hij mag dan de titel van «gerechtsdeskundige» voeren.

§ 4. Voorafgaand aan de inschrijving legt hij op straffe van nietigheid, volgende eed af voor de rechtbank van eerste aanleg bedoeld in § 2, eerste lid:

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk zal vervullen.»

of:

«Je jure que je remplirai ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

of:

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllen werde.»

Deze eed geldt voor alle deskundigenonderzoeken die hem nadien worden opgedragen als gerechtsdeskundige.

§ 5. De rechter mag slechts van de lijsten van gerechtsdeskundigen afwijken wanneer het deskundigenonderzoek een materie tot voorwerp heeft waarvoor geen van de op de lijst voorkomende gerechtsdeskundigen geschikt kan worden geacht. De rechter motiveert deze keuze.

De partijen kunnen overeenkomen aan de rechter één of meer deskundigen voor te dragen die op de lijsten van gerechtsdeskundigen worden vermeld. De rechter stelt de voorgedragen deskundigen aan.

Indien de partijen niet tot een overeenkomst zijn gekomen, beslist de rechter wie hij tot deskundige aanstelt. Heeft het deskundigenonderzoek betrekking op een materie waarvoor geen gerechtsdeskundigen die op de lijst zijn vermeld geschikt worden geacht, mogen andere deskundigen door de partijen worden voorgedragen, mits zij deze keuze motiveren.

De aangestelde deskundigen kunnen vervangen worden met inachtneming van de voorgaande leden.»

Art. 8 ***

L'article 964 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 964. — § 1er. Lorsque le juge déroge à la liste d'experts judiciaires, il ajoute l'expert désigné à la liste des experts occasionnels.

§ 2. Dans chaque cause pour laquelle ils ont été désignés, les experts désignés en dehors de la liste font, sous peine de nullité, précéder, dans leur rapport, leur signature du serment suivant:

«Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

ou:

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb.»

ou:

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllt habe.»

L'expert qui est désigné en dehors de la liste et qui est convoqué pour être entendu à l'audience, prête d'abord le serment suivant:

«Je jure de remplir ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

ou:

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk zal vervullen.»

ou:

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllen werde.»

Il est dressé procès-verbal du serment et de ses actes à l'audience.

Art. 9 ***

L'article 965 du même Code, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 965. — § 1er L'inscription sur les listes visées aux articles 963 et 964 est valable pour cinq ans.

Art. 8 ***

Artikel 964 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 964. — § 1. Indien het rechter afwijkt van de lijst van gerechtsdeskundigen, voegt hij de deskundige toe aan de lijst van gelegenheidsdeskundigen.

§ 2. De deskundige die buiten de lijst wordt aangesteld, vermelden in elke zaak waarvoor zij zijn aangewezen op hun verslag en voorafgaand aan de handtekening, op straffe van nietigheid de volgende eed:

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb.»

of:

«Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

of:

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllt habe.»

De deskundige die buiten de lijst wordt aangesteld, en die wordt opgeroepen om ter zitting gehoord te worden, legt eerst de volgende eed af:

«Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk zal vervullen.»

of:

«Je jure que je remplirai ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité.»

of:

«Ich schwöre, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich erfüllen werde.»

Van de eed en zijn handelingen ter zitting wordt proces-verbaal opgemaakt.

Art. 9 ***

Artikel 965 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 965. — § 1. De inschrijving op de lijsten in artikel 963 en 964 geldt voor vijf jaar.

§ 2. Le juge retire de la liste les experts qui ne sont plus en mesure d'exécuter leur mission comme il se doit.

Le juge peut suspendre, pour le délai qu'il fixe, avec un maximum de 6 mois, l'expert qui n'exécute pas sa mission comme il se doit.

Le juge peut radier l'expert qui n'exécute manifestement pas sa mission comme il se doit. Le juge radie les experts judiciaires qui ne répondent plus aux conditions prévues à l'article 963, § 2. Les experts radiés peuvent demander une nouvelle inscription après 5 ans au plus tôt.

Les experts qui ont été suspendus, radiés ou retirés de la liste ne peuvent plus être désignés comme experts. Le Roi détermine la manière dont l'expert peut faire appel de cette décision.

Si l'expert a été désigné dans plusieurs expertises, le greffier en avise les parties aux expertises et les juges vérificateurs par simple lettre. Le juge concerné procède à son remplacement si nécessaire.

§ 3. L'expert qui pense ne pas répondre aux conditions prévues à l'article 963, § 2, alinéa 2, 2° à 4°, en informe immédiatement le juge qui procède à son remplacement si nécessaire.

§ 4. Le Roi détermine la manière dont les listes seront publiées.»

Art. 10

Une nouvelle sous-section qui contiendra les articles 966 à 971, et libellée comme suit, est insérée dans le même Code, Section VI (L'expertise):

«Sous-section 3. La récusation.»

Art. 11

Une nouvelle sous-section qui contiendra les articles 972 à 983, et libellée comme suit, est insérée dans le même Code, Section VI (L'expertise):

«Sous-section 4. Le déroulement.»

§ 2. De rechter laat de deskundigen die niet meer in staat zijn hun taak naar behoren uit te voeren, weg van de lijst.

De rechter kan de deskundige die zijn taak niet naar behoren uitvoert, schorsen voor de termijn die hij bepaalt, en maximaal voor 6 maanden.

De rechter kan de deskundige die zijn taak manifest niet naar behoren uitvoert, schrappen. De rechter schrapte de gerechtsdeskundigen die niet meer voldoen aan de voorwaarden in artikel 963, § 2. Geschrapte deskundigen kunnen ten vroegste na 5 jaar opnieuw om een inschrijving verzoeken.

Deskundigen die werden geschorst, geschrapt of weggelaten, kunnen niet meer worden aangesteld als deskundige. De Koning bepaalt de wijze waarop de deskundige deze beslissing kan aanvechten.

Indien de deskundige in meerdere deskundigen-onderzoeken werd aangesteld, brengt de griffier dit bij gewone brief ter kennis van de partijen in die onderzoeken en de toeziende rechters. De betrokken rechter gaat zonodig tot zijn vervanging over.

§ 3. De deskundige die meent niet aan de voorwaarden te voldoen in artikel 963, § 2, tweede lid, 2° tot 4°, deelt dit onmiddellijk mee aan de rechter die zonodig tot zijn vervanging overgaat.

§ 4. De Koning bepaalt op welke wijze de lijsten openbaar worden gemaakt.»

Art. 10

In hetzelfde wetboek, Afdeling VI (Deskundigen-onderzoek), wordt een nieuwe onderafdeling ingevoegd die de artikelen 966 tot 971 zal omvatten, luidende:

«Onderafdeling 3. Wraking.»

Art. 11

In hetzelfde wetboek, Afdeling VI (Deskundigen-onderzoek), wordt een nieuwe onderafdeling ingevoegd die de artikelen 972 tot 983 zal omvatten, luidende:

«Onderafdeling 4. Verloop.»

Art. 12

L'article 972 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 972. La décision qui ordonne l'expertise:

- expose les circonstances qui rendent nécessaire l'expertise et, s'il y a lieu, la désignation de plusieurs experts;
- désigne l'expert ou les experts;
- décrit précisément la mission de l'expert;
- impartit le délai pour le dépôt du rapport;
- fixe la consignation d'une provision conformément à l'article 987.

La décision peut aussi fixer la date à laquelle l'expert et les parties se présenteront en chambre du conseil devant le juge qui l'a rendue ou devant le juge chargé du contrôle de l'expertise après une première réunion entre l'expert, les parties et, le cas échéant, le juge, pour que soient précisés:

- l'adaptation éventuelle de la mission;
- la nécessité pour l'expert de recourir ou non à des conseillers techniques;
- l'estimation du coût global de l'expertise, ou, à tout le moins, le mode de calcul des honoraires et frais de l'expert et des éventuels conseillers techniques;
- le montant de la provision;
- le montant de l'avance pouvant être libéré au profit de l'expert;
- le délai pour le dépôt du rapport;
- le délai dans lequel les parties pourront faire valoir leurs observations à l'égard de l'avis provisoire de l'expert.»

Cette décision est notifiée, dans les cinq jours, sous pli judiciaire, par le greffier aux experts désignés et à la partie défaillante. L'expert dispose d'un délai de huit jours pour refuser la mission et en aviser le juge, les parties et les conseils par lettre missive.»

Art. 12bis

Dans le même Code, il est inséré un article 972bis, libellé comme suit:

Art. 12

Artikel 972 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 972. De beslissing die het deskundigenonderzoek beveelt:

- zet de omstandigheden uiteen die het deskundigenonderzoek noodzakelijk maken en, indien nodig, de aanstelling van meerdere deskundigen;
- stelt de deskundige of de deskundigen aan;
- omschrijft nauwkeurig de opdracht van de deskundige;
- bepaalt de termijn voor het neerleggen van het verslag;
- bepaalt de consignatie van een voorschot overeenkomstig artikel 987.

De beslissing kan eveneens de datum vaststellen waarop de deskundige en de partijen zich zullen aanbieden in de raadkamer voor de rechter die de beslissing heeft uitgesproken of voor de rechter belast met de controle over het deskundigenonderzoek na een eerste bijeenkomst tussen de deskundige, de partijen en, desgevallend, de rechter, opdat zouden worden bepaald:

- de eventuele aanpassing van de opdracht;
- de noodzaak voor de deskundige om al dan niet beroep te doen op technische raadgevers;
- de raming van de algemene kostprijs van het deskundigenonderzoek, of, tenminste, de manier van berekenen van de kosten en het ereloon van de deskundige en de eventuele technische raadgevers;
- het bedrag van het voorschot;
- het deel van het voorschot dat kan worden vrijgegeven aan de deskundige;
- de termijn voor het neerleggen van het verslag;
- de termijn waarbinnen de partijen hun opmerkingen kunnen laten gelden aangaande het voorlopig advies van de deskundige.»

Deze beslissing wordt binnen vijf dagen door de griffier bij gerechtsbrief ter kennis gebracht van de aangestelde deskundigen en de verstekdoende partij. De deskundige beschikt over acht dagen om de opdracht te weigeren en hiervan bij gewone brief kennis geven aan de rechter, de partijen en de raadslieden.»

Art. 12bis

In hetzelfde wetboek, wordt een artikel 972bis ingevoegd, luidende als volgt:

«Art. 972bis. — § 1er. Les parties sont tenues de collaborer à l'expertise. À défaut, le juge peut tirer toute conséquence qu'il jugera convenable.

§ 2. Au plus tard lors de la réunion d'installation, les parties remettent à l'expert un dossier inventorié rassemblant tous les documents pertinents.

Art. 13

L'article 973 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 973. — § 1er. Le juge qui a ordonné l'expertise suit l'expertise et veille notamment au respect des délais et du caractère contradictoire de l'expertise.

À la demande d'une partie ou des experts, voire d'office, le juge rectifie ou fait rectifier par les experts toute irrégularité de forme entachant un acte accompli dans le cadre d'une expertise.

§ 2. Les experts exécutent leur mission sous le contrôle du juge qui peut à tout moment, d'office ou à la demande des parties, assister aux opérations. Le greffier en informe les experts, les parties et leurs conseils par lettre missive.

Toutes les contestations relatives à l'expertise survenant au cours de celle-ci entre les parties ou entre les parties et les experts, y compris la demande de remplacement des experts, l'extension ou la prolongation de la mission, sont réglées par le juge.

À cet effet, les parties et les experts peuvent s'adresser au juge par lettre missive, motivée. Dans les huit jours qui suivent la réception de la lettre au greffe, le juge fait convoquer en chambre du conseil les experts et les parties, par pli judiciaire, ainsi que les conseils, par lettre missive.

La comparution en chambre du conseil a lieu dans le mois qui suit la convocation.

En cas d'urgence, motivée par le juge dans sa décision, ces délais peuvent être réduits. Une copie de la décision du juge est jointe à la convocation.

«Art. 972bis. — § 1. De partijen zijn verplicht mee te werken aan het deskundigenonderzoek. Bij gebreke daarvan kan de rechter daaruit de conclusies trekken die hij toepasselijk acht.

§ 2. De partijen overhandigen ten laatste op de installatievergadering een geïnventariseerd dossier met alle relevante stukken aan de deskundige.

Art. 13

Artikel 973 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 973. — § 1. De rechter die het deskundigenonderzoek heeft bevolen volgt het onderzoek op en ziet er met name op toe dat de termijnen worden nageleefd en de tegenspraak in acht wordt genomen.

Op verzoek van een partij of de deskundigen of zelfs ambtshalve herstelt de rechter elke onregelmatigheid van vorm die een handeling in het deskundigenonderzoek aantast, of laat dit door de deskundigen herstellen.

§ 2. De deskundigen vervullen hun opdracht onder toezicht van de rechter, die ten allen tijde ambtshalve of op verzoek van de partijen, de verrichtingen kan bijwonen. De griffier verwittigt hiervan bij gewone brief de deskundigen, de partijen en de raadslieden.

Alle betwistingen die in de loop van het deskundigenonderzoek met betrekking tot dit onderzoek ontstaan tussen de partijen of tussen de partijen en de deskundigen, met inbegrip van het verzoek tot vervanging van de deskundigen, de uitbreiding of de verlenging van de opdracht, worden door de rechter beslecht.

De partijen en de deskundigen kunnen zich daartoe bij gewone brief, met vermelding van de beweegredenen, tot de rechter wenden. De rechter doet binnen acht dagen na de ontvangst van de brief op de griffie, de deskundigen en de partijen bij gerechtsbrief en de raadslieden bij gewone brief oproepen om in raadkamer te verschijnen.

De verschijning in raadkamer vindt plaats binnen een maand na de oproeping.

Om redenen van dringende noodzakelijkheid die de rechter in zijn beslissing aangeeft kunnen deze termijnen worden ingekort. Een afschrift van zijn beslissing wordt bij de oproeping gevoegd.

Le juge statue, par décision motivée, dans les huit jours. Dans les cinq jours de la décision, le greffier en avise les parties, les experts confirmés ou déchargés et, le cas échéant, les nouveaux experts désignés, par pli judiciaire, ainsi que les conseils, par lettre missive.

§ 3. Le juge qui a ordonné l'expertise lors de l'audience d'introduction peut charger un magistrat de son corps des tâches visées aux §§ 1er et 2, la préférence étant donnée au juge qui sera normalement le juge du fond.»

La chambre à trois juges qui a ordonné l'expertise confie à l'un de ses membres les tâches visées aux §§ 1er et 2.

Le président siégeant en référé qui a ordonné l'expertise peut charger un magistrat de son corps des tâches visées aux §§ 1er et 2, la préférence étant donnée au juge qui sera normalement le juge du fond.»

Art. 14

L'article 974 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 974. — § 1er. Si le délai fixé pour le dépôt du rapport est supérieur à six mois, l'expert adresse tous les six mois un rapport intermédiaire sur l'état d'avancement de ses travaux au juge, aux parties et aux conseils. Cet état d'avancement mentionne:

- les travaux déjà réalisés;
- les travaux réalisés depuis le dernier rapport;
- les travaux qui restent à réaliser.

§ 2. Seul le juge peut prolonger le délai pour le dépôt du rapport. À cet effet, l'expert peut s'adresser au juge en indiquant la raison pour laquelle le délai devrait être prolongé.

Le juge refuse de prolonger le délai lorsqu'il estime qu'une prolongation n'est pas raisonnablement justifiée. Il motive cette décision.

§ 3. En cas de dépassement du délai prévu et en l'absence de demande de prolongation avenue dans les délais, le juge ordonne d'office la convocation, conformément à l'article 973, § 2.

De rechter doet bij beslissing die de beweegredenen vermeldt, uitspraak binnen acht dagen. De griffier geeft hiervan kennis binnen vijf dagen van de beslissing bij gerechtsbrief aan de partijen, de bevestigde of ontheven deskundigen en, in voorkomend geval, de nieuw aangestelde deskundigen en bij gewone brief aan de raadslieden.

§ 3. De rechter die op de inleidingszitting het deskundigenonderzoek heeft bevolen kan een magistraat uit zijn korps belasten met de opdrachten die in paragraaf 1 en 2 worden bedoeld, met voorkeur voor de rechter die normaal ten gronde van de zaak kennis zal nemen.»

De kamer met drie rechters die het deskundigenonderzoek heeft bevolen belast een van haar leden met de opdrachten die in de paragrafen 1 en 2 worden bedoeld.

De voorzitter zitting houdend in kort geding die het deskundigenonderzoek heeft bevolen kan een magistraat uit zijn korps belasten met de opdrachten die in paragraaf 1 en 2 worden bedoeld, met voorkeur voor de rechter die normaal ten gronde van de zaak kennis zal nemen.»

Art. 14

Artikel 974 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 974. — § 1. Indien de termijn voor het indienen van het verslag op meer dan zes maanden is bepaald bezorgt de deskundige om de zes maanden een tussentijds verslag over de stand van zaken aan de rechter, de partijen en de raadslieden. Deze stand van zaken vermeldt:

- de reeds uitgevoerde werkzaamheden;
- de werkzaamheden uitgevoerd sinds het laatste verslag;
- de nog uit te voeren werkzaamheden.

§ 2. Alleen de rechter mag de termijn voor de indiening van het verslag verlengen. De deskundige kan zich daartoe tot de rechter wenden met opgave van de reden waarom de termijn zou moeten worden verlengd.

De rechter weigert de verlenging wanneer hij van oordeel is dat die niet redelijk verantwoord is. Hij motiveert deze beslissing.

§ 3. Bij overschrijding van de vooropgestelde termijn en bij gebreke van tijdig ontvangen verzoek tot verlenging gelast de rechter ambtshalve de oproeping overeenkomstig artikel 973, § 2.

Art. 15

L'article 975 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 975. — Après la notification de leur désignation ou, le cas échéant, après la notification de la consignation de la provision conformément à l'article ..., l'expert avise, dans les huit jours, les parties par lettre recommandée à la poste et le juge et les conseillers par lettre missive des lieu, jour et heure du début de ses travaux. Le juge peut, dans la décision de désignation de l'expert, prévoir un délai plus court.

Les parties et les conseils peuvent dispenser l'expert de cette formalité pour les opérations ultérieures.

L'expert entame ses travaux au plus tôt huit jours et au plus tard un mois après l'envoi de sa lettre recommandée.

Si toutes les parties ou leurs conseils demandent un report au moins cinq jours avant le début des travaux, l'expert est tenu d'y consentir. Il informe le juge de tout refus de report.

L'expert dresse un procès-verbal des réunions qu'il organise. Il en envoie une copie au juge, aux parties et aux conseils par lettre missive.

Art. 16

L'article 976 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 976. — À la fin de ses travaux, l'expert envoie, pour lecture au juge, aux parties et à leurs conseils, ses constatations, auxquelles il joint déjà un avis provisoire. Les experts fixent un délai pour la formulation d'observations.

L'expert reçoit les observations des parties et de leurs conseils techniques avant l'expiration de ce délai. L'expert ne prend pas en considération les observations qu'il reçoit après ce délai et le juge les écarte des débats.»

Art. 17

L'article 977 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

Art. 15

Artikel 975 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 975. — Na de kennisgeving van hun aanstelling, of in voorkomend geval na kennisgeving van de consignatie van het voorschot overeenkomstig artikel ..., geeft de deskundige binnen acht dagen bij een ter post aangetekende brief aan de partijen en bij gewone brief aan de rechter en de raadslieden kennis van de plaats, de dag en het uur waarop hij zijn werkzaamheden zal aanvangen. De rechter kan in de beslissing tot aanstelling van de deskundige een kortere termijn voorzien.

De partijen de raadslieden kunnen de deskundige van deze formaliteit ontslaan voor latere werkzaamheden.

De deskundige vangt zijn werkzaamheden aan ten vroegste acht dagen en ten laatste een maand na de verzending van zijn aangetekend schrijven.

Indien alle partijen of hun raadslieden tenminste vijf dagen voor de werkzaamheden om uitstel verzoeken, moet de deskundige dit toestaan. Hij geeft van elke weigering tot uitstel kennis aan de rechter.

De deskundige stelt een proces-verbaal op van de vergaderingen die hij organiseert. Hij stuurt bij gewone brief een afschrift toe aan de rechter, de partijen en de raadslieden.»

Art. 16

Artikel 976 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 976. — Na afloop van zijn werkzaamheden stuurt de deskundige ter lezing zijn bevindingen met reeds een voorlopig advies aan de rechter, de partijen en hun raadslieden. De deskundigen bepalen een termijn voor het formuleren van opmerkingen.

De deskundige moet de opmerkingen van de partijen en van hun technische adviseurs voor het verstrijken van deze termijn ontvangen. De deskundige houdt geen rekening met de opmerkingen die hij laattijdig ontvangt en de rechter weert deze uit de debatten.»

Art. 17

Artikel 977 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 977. — § 1er. L'expert tente de concilier les parties.

Si les parties se réconcilient, l'expert fait acter par procès-verbal que son expertise est devenue sans objet.

Les parties peuvent agir conformément à l'article 1043.

§ 2. Le procès-verbal de conciliation et un état de frais et honoraires détaillé de l'expert sont déposés au greffe.

Le jour du dépôt du procès-verbal, l'expert envoie par lettre recommandée à la poste une copie du procès-verbal et un état de frais et honoraires détaillé aux parties, et par lettre missive à leurs conseils.»

Art. 18

L'article 978 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 978. — §1er. Le rapport final relate la présence des parties lors des travaux, leurs déclarations verbales et réquisitions. Il contient en outre le relevé des documents et des notes remis par les parties aux experts; il ne peut les reproduire que dans la mesure des nécessités de la discussion.

Le rapport est, à peine de nullité, signé par l'expert.

§ 2. La minute du rapport, les documents et notes des parties ainsi qu'un état de frais et honoraires détaillé de l'expert sont déposés au greffe.

Le jour du dépôt du rapport, l'expert envoie, par lettre recommandée à la poste, une copie du rapport et un état de frais et honoraires détaillé aux parties, et, par lettre missive, à leurs conseils.»

Art. 19

L'article 979 du même Code est remplacé comme suit:

«Art. 979. — § 1er. Le juge peut, à la demande d'une partie, remplacer l'expert qui ne remplit pas correctement sa mission. À défaut de demande formulée par

«Art. 977. — § 1. De deskundige poogt de partijen te verzoenen.

Als de partijen zich verzoenen, laat de deskundige bij proces-verbaal acteren dat zijn onderzoek zonder voorwerp is geworden.

De partijen kunnen handelen overeenkomstig artikel 1043.

§ 2. Het proces-verbaal van verzoening en een gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon van de deskundige, worden ter griffie neergelegd.

Op de dag van de neerlegging van het proces-verbaal zendt de deskundige bij een ter post aangetekende brief een afschrift van het proces-verbaal en gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon aan de partijen, en bij gewone brief aan hun raadslieden.»

Art. 18

Artikel 978 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 978. — § 1. Het eindverslag vermeldt de tegenwoordigheid van de partijen bij de werkzaamheden, hun mondelinge verklaringen en hun vorderingen. Het vermeldt bovendien de stukken en nota's die de partijen aan de deskundigen hebben overhandigd; het mag de tekst ervan slechts overnemen in zoverre dat nodig is voor de bespreking.

Het verslag wordt op straffe van nietigheid door de deskundige ondertekend.

§ 2. De minuut van het verslag, de stukken en nota's van de partijen en een gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon van de deskundige, worden ter griffie neergelegd.

Op de dag van de neerlegging van het verslag zendt de deskundige bij een ter post aangetekende brief een afschrift van het verslag en gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon aan de partijen, en bij gewone brief aan hun raadslieden.»

Art. 19

Artikel 979 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 979. — § 1. De rechter kan op verzoek van een partij de deskundige die zijn taak niet naar behoren uitvoert, vervangen. Bij gebreke van een verzoek door een

une partie, le juge peut ordonner d'office la convocation prévue à l'article 973, § 2. Il motive sa décision de remplacement.

Le juge remplace l'expert à la demande conjointe des parties.

Le juge procède immédiatement à la désignation d'un nouvel expert judiciaire.

§ 2. L'expert judiciaire remplacé dépose au greffe, dans les quinze jours, un état détaillé de ses frais et honoraires.

Le jour du dépôt, l'expert judiciaire adresse une copie de l'état détaillé de ses frais et honoraires par envoi recommandé aux parties et par simple lettre à leurs conseils.»

Art. 20

L'article 980 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 980. — Lorsque l'expertise est ordonnée par défaut à l'égard d'une ou de plusieurs parties, celles-ci peuvent prendre part sans autres formalités à n'importe quel stade de l'expertise, soit en étant présentes ou en se faisant représenter, soit en communiquant des observations écrites.

En pareil cas, l'expertise et la procédure se poursuivent contradictoirement à l'égard de ces parties, lesquelles ne peuvent faire opposition aux décisions et actes antérieurs.»

Art. 21

L'article 981 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 981. — La demande en intervention forcée d'un tiers n'est recevable que si l'expert judiciaire n'a pas encore envoyé son avis provisoire.

Le tiers intervenant ne peut pas exiger que des travaux déjà réalisés soient recommencés en sa présence, à moins qu'il ne justifie de son intérêt à cet égard.»

Art. 22

L'article 982 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

partij, kan de rechter ambtshalve de oproeping in artikel 973, § 2 gelasten. Hij motiveert de beslissing tot vervanging.

De rechter vervangt de deskundige op gezamenlijk verzoek van de partijen.

De rechter gaat onmiddellijk tot de aanstelling van een nieuwe deskundige over.

§ 2. De vervangen deskundige legt binnen 15 dagen ter griffie een gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon neer.

Op de dag van de neerlegging zendt de deskundige bij een ter post aangetekende brief een afschrift van de gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon aan de partijen, en bij gewone brief aan hun raadslieden.»

Art. 20

Artikel 980 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 980. — Wanneer het deskundigenonderzoek is bevolen bij verstek ten aanzien van een of meer partijen, kunnen deze zonder verdere formaliteiten deel hebben aan elke stand van het deskundigenonderzoek, hetzij door er bij aanwezig of vertegenwoordigd te zijn, hetzij door schriftelijke opmerkingen te laten kennen.

In dat geval verlopen ten aanzien van deze partij het onderzoek en de verdere rechtspleging op tegenspraak en kan die partij tegen de voorgaande beslissingen en handelingen geen verzet aantekenen.»

Art. 21

Artikel 981 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 981. — De vordering tot gedwongen tussenkomst van een derde is slechts ontvankelijk indien de deskundige zijn voorlopig advies nog niet heeft verstuurd.

De derde die tussenkomt kan niet eisen dat reeds gedane werkzaamheden in zijn bijzijn worden overgedaan, tenzij hij aantoont daar belang bij te hebben.»

Art. 22

Artikel 982 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 982. — Le juge ne désigne qu'un seul expert judiciaire, à moins qu'il ne juge nécessaire d'en désigner plusieurs.

Les experts judiciaires dressent un seul rapport; ils forment un seul avis à la pluralité des voix. Ils indiquent néanmoins, en cas d'avis différents, les motifs des divers avis. Le rapport est signé par tous les experts judiciaires.

L'état est collectif s'il y a plusieurs experts judiciaires pour la même cause. Il indique clairement la quote-part de chacun.»

Art. 23

L'article 983 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 983. — Le greffier envoie, par simple lettre, une copie du jugement à l'expert judiciaire.»

Art. 24

Dans la Section VI (L'expertise) du même Code, il est inséré une nouvelle sous-section contenant les articles 984 à 986, intitulée:

«Sous-section 5. L'intervention limitée des experts judiciaires.»

Art. 25

L'article 984 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 984. — Si le juge ne trouve pas dans le rapport les éclaircissements suffisants ou si le rapport présente de graves erreurs, il peut ordonner soit la réalisation d'une expertise complémentaire par le même expert, soit la réalisation d'une nouvelle expertise par un autre expert.

Le nouvel expert peut demander à l'expert précédemment nommé les renseignements qu'il jugera utiles.»

Art. 26

L'article 985 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 985. — Le juge peut entendre l'expert à l'audience. Celui-ci peut s'aider de documents lors de l'audition.

«Art. 982. — De rechter stelt slechts één deskundige aan, tenzij hij het nodig acht om meerdere deskundigen aan te stellen.

De deskundigen maken één enkel verslag op, zij geven één enkel advies bij meerderheid van stemmen. Bij verschil van mening, vermelden zij de onderscheiden meningen met de gronden ervan. Het verslag wordt door alle deskundigen ondertekend.

Voor verscheidene deskundigen in een zelfde zaak wordt een gezamenlijke staat opgemaakt, met een duidelijke opgave van ieders aandeel.»

Art. 23

Artikel 983 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 983. — De griffier stuurt bij gewone brief een afschrift van het vonnis naar de deskundige.»

Art. 24

In hetzelfde wetboek, Afdeling VI (Deskundigen-onderzoek), wordt een nieuwe onderafdeling ingevoegd dat die de artikelen 984 tot 986 zal omvatten, luidende:

«Onderafdeling 5. Beperkte tussenkomst deskundigen.»

Art. 25

Artikel 984 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 984. — Indien de rechter in het verslag niet voldoende opheldering vindt, of indien het verslag zware misslagen bevat, kan hij een aanvullend onderzoek door dezelfde deskundige ofwel een nieuw onderzoek door andere een deskundige bevelen.

De nieuwe deskundige mag aan de vroeger benoemde deskundige de inlichtingen vragen die hij geraaden acht.»

Art. 26

Artikel 985 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 985. — De rechter kan de deskundige ter zitting horen. De deskundige mag zich bij het verhoor van stukken bedienen.

Les déclarations de l'expert sont actées dans un procès-verbal signé par le juge, par le greffier et par lui-même après lecture et observations s'il y a lieu.

À la demande des parties, le juge peut entendre leurs conseils techniques. Chaque partie supporte les frais de ses conseils techniques.

Le juge taxe immédiatement les frais et honoraires de l'expert au bas du procès-verbal et il en est délivré exécutoire contre la partie ou les parties qu'il désigne et dans la proportion qu'il détermine. Dans la décision finale, ces montants seront taxés comme frais de justice.».

Art. 27

L'article 986 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 986. — Le juge peut désigner un expert afin qu'il soit présent lors d'une mesure d'instruction qu'il a ordonnée pour fournir des explications techniques ou pour faire rapport oralement à l'audience fixée à cet effet. Le juge peut également charger ces experts de soumettre pendant l'audition des documents utiles pour la solution du litige.

L'expert peut s'aider de documents.

Il est dressé procès-verbal des déclarations des experts.

Le juge taxe immédiatement les frais et honoraires des experts au bas du procès-verbal et il en est délivré exécutoire contre la partie ou les parties qu'il désigne et dans la proportion qu'il détermine. Dans la décision finale, ces montants seront taxés comme frais de justice.».

Art. 28

Il est inséré dans le même Code, Section VI (L'expertise), une nouvelle sous-section comprenant les articles 987 à 991ter et libellée comme suit:

«Sous-section 6. Des frais».

Art. 29

L'article 987 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

De verklaringen van de deskundige worden vermeld in een proces-verbaal dat de rechter, de griffier en zichzelf ondertekenen na lezing en eventuele opmerkingen.

Op verzoek van de partijen kan de rechter hun technische raadgevers horen. Iedere partij draagt de kosten van haar technische raadgevers.

Het ereloon en de kosten van de deskundige worden door de rechter onmiddellijk begroot onderaan het proces-verbaal met bevel tot tenuitvoerlegging ten laste van de partij of partijen die hij aanwijst en in de verhouding die hij bepaalt. Deze bedragen zullen in de eindbeslissing als gerechtskosten worden begroot.»

Art. 27

Artikel 986 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 986. — De rechter kan een deskundige benoemen teneinde aanwezig te zijn bij een onderzoeksmaatregel die hij heeft bevolen om technische toelichting te verstrekken of om mondeling verslag te doen op de daartoe vastgestelde zitting. De rechter kan die deskundigen ook gelasten tijdens zijn verhoor documenten over te leggen, die dienstig zijn voor de oplossing van het geschil.

De deskundige mag zich van stukken bedienen.

Van de verklaringen van de deskundigen wordt proces-verbaal opgemaakt.

Het ereloon en de kosten van de deskundigen worden door de rechter onmiddellijk begroot onderaan het proces-verbaal met bevel tot tenuitvoerlegging ten laste van de partij of partijen die hij aanwijst en in de verhouding die hij bepaalt. Deze bedragen zullen in de eindbeslissing als gerechtskosten worden begroot.»

Art. 28

In hetzelfde wetboek, Afdeling VI (Deskundigenonderzoek), wordt een nieuwe onderafdeling ingevoegd die de artikelen 987 tot 991ter zal omvatten, luidende:

«Onderafdeling 6. Kostprijs.»

Art. 29

Artikel 987 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 987. — Le juge peut fixer la provision que chaque partie est tenue de consigner au greffe ainsi que le délai dans lequel elle doit satisfaire à cette obligation. Le juge ne peut imposer cette obligation à la partie qui, conformément à l'article 1017, ne peut être condamnée aux dépens, sauf en cas de demande téméraire ou vexatoire.

Le juge peut déterminer la partie raisonnable de la provision à libérer en vue de couvrir les frais de l'expert.

Dès que la provision est consignée, le greffe en informe l'expert par lettre missive. Dès la réception de cette notification, l'expert entame immédiatement ses travaux.

Le cas échéant, le greffe verse la partie libérée à l'expert.»

Art. 30

L'article 988 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 988. — Si l'expert considère que la provision ou que la partie libérée de celle-ci ne suffit pas, il peut demander au juge de consigner une provision supplémentaire ou d'en libérer une plus grande partie.

Le juge refuse la consignation supplémentaire ou la libération d'une plus grande partie s'il estime que la demande est insuffisamment motivée.»

Art. 31

L'article 989 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 989. — Si une partie ne procède pas à la consignation dans le délai imparti, le juge peut en tirer les conclusions qu'il juge appropriées. L'expert ou l'autre partie peut demander au juge de condamner la partie défaillante à verser des dommages et intérêts.»

Art. 32

L'article 990 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 990. — L'état de frais et d'honoraires détaillé de l'expertise mentionne séparément:

«Art. 987. — De rechter kan het voorschot bepalen dat elke partij moet consigneren ter griffie en de termijn waarbinnen zij aan deze verplichting moet voldoen. De rechter kan deze verplichting niet opleggen aan de partij die overeenkomstig artikel 1017, behoudens tergend of roekeloos geding, niet in de kosten kan worden verwezen.

De rechter kan het redelijk deel van het voorschot bepalen dat wordt vrijgegeven teneinde de kosten van de deskundige te dekken.

Van zodra het voorschot in consignatie werd gegeven, brengt de griffie de deskundige hiervan op de hoogte bij gewone brief. Na deze kennisgeving vangt de deskundige onmiddellijk aan met de werkzaamheden.

In voorkomend geval stort de griffie het vrijgegeven deel door naar de deskundige.»

Art. 30

Artikel 988 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 988. — Indien de deskundige meent dat het voorschot of het vrijgegeven deel daarvan niet volstaat, kan hij de rechter om de consignatie van een bijkomend voorschot of verdere vrijgave verzoeken.

De rechter weigert de bijkomende consignatie of verdere vrijgave indien hij het verzoek onvoldoende gemotiveerd acht.»

Art. 31

Artikel 989 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 989. — Indien een partij niet binnen de termijn consigneert, kan de rechter daaruit de conclusies trekken die hij toepasselijk acht. De deskundige of de andere partij kan de rechter verzoeken deze partij te veroordelen tot schadevergoeding en interesten.»

Art. 32

Artikel 990 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 990. — De gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon van het deskundigenonderzoek vermeldt afzonderlijk:

- les honoraires;
- les frais de déplacement;
- les frais de séjour;
- les frais généraux;
- les montants payés à des tiers;
- l'imputation des montants libérés.

Si l'expert ne dépose pas son état d'honoraires et de frais, les parties peuvent demander au juge de procéder à la taxation.

Le Roi peut fixer les frais et les honoraires des experts.»

Art. 33

L'article 991 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 991. — Si, dans les quinze jours du dépôt de l'état détaillé au greffe, les parties ont informé par écrit le juge qu'elles sont d'accord sur le montant des honoraires et des frais réclamés par l'expert, ceux-ci sont taxés par le juge au bas de la minute de l'état et il en est délivré exécutoire conformément à l'accord intervenu entre les parties ou contre la ou les parties désignées pour la consignation de la provision.

Si, dans le délai susdit, les parties n'ont pas donné leur accord, le greffier convoque dans les cinq jours les experts et les parties par pli judiciaire et les conseils par lettre missive à comparaître en chambre du conseil dans le mois qui suit la convocation aux date et heure fixées par le juge.

Le juge fixe le montant des frais et honoraires et déclare le jugement exécutoire contre la ou les parties désignées pour la consignation de la provision.

La décision du juge relative à la taxation des frais et honoraires des experts est notifiée dans les cinq jours par le greffier aux experts et aux parties par pli judiciaire et aux conseils par lettre missive.»

Art. 34

Un article 991*bis*, libellé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 991*bis*. — Le juge fixe le montant des frais et honoraires sans préjudice des dommages et intérêts s'il échet.

- het uurloon;
- de verplaatsingskosten;
- de verblijfkosten;
- de algemene kosten;
- de bedragen betaald aan derden;
- de verrekening van vrijgegeven bedragen.

Indien de deskundige nalaat zijn staat van kosten en ereloon in te dienen, kunnen de partijen de rechter verzoeken deze te begroten.

De Koning kan de kosten en het ereloon van de deskundigen bepalen.»

Art. 33

Artikel 991 van hetzelfde wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Art. 991. — Indien de partijen binnen vijftien dagen na de neerlegging ter griffie van de gedetailleerde staat schriftelijk aan de rechter hebben medegedeeld dat zij het eens zijn met het bedrag van het ereloon en de kosten door de deskundigen gevorderd worden deze door de rechter begroot onderaan op de minuut van de staat en wordt daarvan een bevel tot tenuitvoerlegging gegeven, overeenkomstig de overeenstemming van de partijen of tegen de partij of partijen, zoals bepaald voor de consignatie van het voorschot.

Indien de partijen binnen de voormelde termijn hun instemming niet hebben betuigd, roept de griffier binnen vijf dagen de deskundigen en de partijen bij gerechtsbrief en de raadslieden bij gewone brief op om in raadkamer te verschijnen binnen een maand na de oproeping op datum en uur door de rechter vastgesteld.

De rechter bepaalt het bedrag van de kosten en erelonen en verklaart het vonnis uitvoerbaar tegen de partij of partijen zoals gezegd voor de consignatie van het voorschot.

Van de beslissing van de rechter met betrekking tot de begroting van de kosten en erelonen van de deskundigen wordt binnen vijf dagen door de griffier kennisgegeven aan de deskundigen en de partijen bij gerechtsbrief en aan de raadslieden bij gewone brief.»

Art. 34

In hetzelfde wetboek, wordt een artikel 991*bis* ingevoegd, luidende als volgt:

«Art. 991*bis*. — De rechter stelt het bedrag vast van de kosten en het ereloon zonder afbreuk te doen aan eventuele schadevergoeding en intresten.

Il tient essentiellement compte du soin avec lequel le travail a été exécuté, du respect des délais prévus et de la qualité du travail fourni.».

Art. 35

Un article 991*ter*, libellé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 991*ter*. — Après la taxation définitive, la provision est retirée par les experts à concurrence de la somme qui leur est due. Le reliquat éventuel est remboursé d'office aux parties par le greffier au *prorata* des montants qu'elles étaient tenues de consigner et qu'elles ont effectivement consigné.

Les experts peuvent uniquement recevoir un paiement direct après que leur état de frais et honoraires a été définitivement taxé et pour autant que la provision consignée soit insuffisante.».

CHAPITRE III

Modifications du Code pénal

Art. 36 ***

Un article 227*quater*, libellé comme suit, est inséré dans le Code pénal:

«Art. 227*quater*. — Quiconque se sera publiquement attribué le titre d'expert, sans être inscrit sur la liste des experts judiciaires, visée à l'article ... du Code judiciaire, ou qui est suspendu, radié ou omis de cette liste, sera puni d'une amende de deux cents francs à mille francs.».

Hij houdt hoofdzakelijk rekening met de zorgvuldigheid waarmee het werk werd uitgevoerd, het respect voor de vooropgestelde termijnen en de kwaliteit van het geleverde werk.»

Art. 35

In hetzelfde wetboek, wordt een artikel 991*ter* ingevoegd, luidende als volgt:

«Art. 991*ter*. — Na definitieve begroting nemen de deskundigen het voorschot op ten belope van de hun verschuldigde som. Het eventuele saldo wordt door de griffier ambtshalve aan de partijen terugbetaald in verhouding tot de bedragen waartoe zij tot consignatie waren gehouden en die zij ook effectief hebben geconsigneerd.

De deskundigen mogen slechts een rechtstreekse betaling in ontvangst nemen nadat hun staat van kosten en ereloon definitief is begroot en voor zover het geconsigneerde voorschot ontoereikend is.»

HOOFDSTUK III

Wijzigingen aan het Strafwetboek

Art. 36 ***

In het Strafwetboek wordt een artikel 227*quater* ingevoegd, luidende:

«Art. 227*quater*. — Hij die in het openbaar de titel van gerechtsdeskundige aanneemt, zonder ingeschreven te zijn op de lijst van gerechtsdeskundigen bedoeld in artikel ... van het Gerechtelijk Wetboek, of uit die lijst is geschorst, geschrapt of weggelaten, wordt gestraft met geldboete van tweehonderd frank euro tot duizend euro.».